

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ»**

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Διπλωματική Εργασία

Αντιλήψεις και προτάσεις φοιτητών για τη λογοκλοπή

Ειρήνη Γιαννοπούλου (ΑΜ: 196682004)

Επιβλέπων: Αλέξανδρος Κουλούρης

Αθήνα, Μάιος 2021

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

2. Ονοματεπώνυμο

3. Ονοματεπώνυμο

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

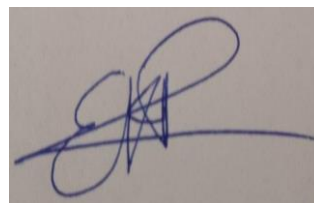
Η κάτωθι υπογεγραμμένη Ειρήνη Γιαννοπούλου του Κωνσταντίνου, με αριθμό μητρώου 196682004 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία του Τμήματος Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι ..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Δηλούσα

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους του καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης για την πολύ ευχάριστη και ενδιαφέρουσα διαδικασία μάθησης και για τις νέες γνώσεις που μου μετέδωσαν. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα της παρούσας εργασίας, Αλέξανδρο Κουλούρη για την πολύτιμη βοήθειά του και την άριστη συνεργασία. Επιπλέον, για την χρήσιμη συμβολή του, ευχαριστώ τον Διονύση Κόκκινο. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω, επίσης, στην φίλη και συμφοιτήτρια Ελένη Λώλου για την ηθική, αλλά και πρακτική συμπαράσταση καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας. Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένειά μου και τους δικούς μου ανθρώπους, για τη συμπαράσταση και την κατανόησή τους.

Μάιος 2021

Ειρήνη Γιαννοπούλου

Περίληψη

Το φαινόμενο της λογοκλοπής απασχολεί διαχρονικά τις κοινωνίες και ιδιαίτερα την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα. Μεγάλη έξαρση του φαινομένου παρατηρείται τις τελευταίες δεκαετίες με την διάδοση του διαδικτύου και την εύκολη πρόσβαση σε πληθώρα ηλεκτρονικών πηγών. Η ευκολία αντιγραφής κειμένων από το διαδίκτυο, έχει προκαλέσει προβληματισμό και ανησυχία, ωστόσο η εξέλιξη της τεχνολογίας βοηθά και στον εντοπισμό και αντιμετώπιση της λογοκλοπής, με τα λογισμικά εντοπισμού των περιπτώσεων λογοκλοπής.

Έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς πολλές έρευνες τόσο στη Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, οι οποίες διερευνούν τις διάφορες διαστάσεις της λογοκλοπής. Καταγράφουν τα αίτια, το επίπεδο γνώσης και εκπαίδευσης σχετικά με τη λογοκλοπή, τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισης.

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη σε προπτυχιακούς φοιτητές όλων των επιστημονικών πεδίων, οι οποίοι φοιτούν στα ελληνικά πανεπιστήμια. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ποσοτικής έρευνας, με διανομή ερωτηματολογίων. Συνολικά συγκεντρώθηκαν 467 ερωτηματολόγια από προπτυχιακούς φοιτητές όλων των ελληνικών πανεπιστημίων και επιστημονικών κλάδων.

Έγινε προσπάθεια καταγραφής των αντιλήψεων των φοιτητών σχετικά με την έννοια της λογοκλοπής, των απόψεών τους σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες που προβλέπονται από τα πανεπιστήμια όπου φοιτούν. Τέλος, διατυπώθηκαν προτάσεις των φοιτητών σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου στα ελληνικά πανεπιστήμια.

Σκοπός της έρευνας είναι να συμβάλει τόσο στην καταγραφή της κατάστασης που επικρατεί στα ελληνικά πανεπιστήμια αναφορικά με την εξάπλωση της λογοκλοπής, όσο και στη δημιουργία του απαραίτητου μείγματος πολιτικών και δράσεων που θα οδηγήσουν στην εκπαίδευση των φοιτητών και κατ' επέκταση στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Λέξεις Κλειδιά: λογοκλοπή, πνευματικά δικαιώματα, πανεπιστήμια, αντιλήψεις φοιτητών, αιτίες λογοκλοπής, αντιμετώπιση λογοκλοπής, προτάσεις φοιτητών

Abstract

Plagiarism is a longstanding phenomenon that worries the scientific and the university societies. In the last few decades, due to the wide spread of the internet that provides easy and free access to a plethora of digital resources, the cases of plagiarism appear to increase worldwide. Copying the work of others has become very easy; however, the technological progress has made the detection of plagiarism easier, with the use of the appropriate software.

Many surveys, concerning the spread of plagiarism, have been conducted, both in Greece and worldwide. These surveys examine all the different aspects of plagiarism. Some aim to analyze the causes that lead to plagiarism, others try to document the level of knowledge and education regarding plagiarism, others examine the consequences and ways of dealing with the problem.

This research attempts to discover the opinions, perceptions, and proposals of undergraduate students at the Greek universities regarding plagiarism. The survey method that was used is the quantitative method, with the use of questionnaires. A total of 467 questionnaires were collected, by students from all Greek universities and most scientific fields.

This research is an attempt to collect data regarding the students' perceptions of the essence and concept of plagiarism, their opinions about the factors that lead students to plagiarism and the consequences that the universities where they study, impose. In addition, through the questionnaire, students had the opportunity to express their proposals about the methods they think are appropriate, for plagiarism to be prevented in an effective way.

The main objective of this research is to portray the extent of the problem of plagiarism in the Greek universities. Additionally, it aims to contribute to the solution of the problem and the creation of the necessary policies and mixture of methods, that will lead to the required education, for the students to avoid plagiarism.

Keywords: plagiarism, copyright, Greek universities, students' perceptions, causes of plagiarism, dealing with plagiarism, students' proposals

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	V
ABSTRACT	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	IX
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	IX
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 ΠΛΑΙΣΙΟ, ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	1
1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	2
1.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ – ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ	5
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ	5
2.2 ΜΟΡΦΕΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ	13
2.3 ΑΙΤΙΕΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ	16
2.4 ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	18
2.4.1 <i>Λογοκλοπή και διάδοση του διαδικτύου.....</i>	<i>18</i>
2.4.2 <i>Λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής.....</i>	<i>19</i>
2.5 ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	22
2.5.1 <i>Η διεθνής εμπειρία.....</i>	<i>22</i>
2.5.2 <i>Η ελληνική πραγματικότητα .....</i>	<i>25</i>
2.6 ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ	28
2.7 Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ	31
2.8 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ	35
2.8.1 <i>Η διερεύνηση της έννοιας της λογοκλοπής.....</i>	<i>35</i>
2.8.2 <i>Έρευνες αναφορικά με την εξάπλωση της λογοκλοπής .....</i>	<i>37</i>
2.8.3 <i>Έρευνες σχετικά με τα αίτια της λογοκλοπής.....</i>	<i>38</i>
2.8.4 <i>Μελέτες γύρω από την αντιμετώπιση της λογοκλοπής .....</i>	<i>40</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ– ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΦΑΡΜΟΓΗ.....	42
3.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	42
3.2 ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ & ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	44
3.2.1 <i>Περιγραφή του δείγματος:</i>	46
3.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ.....	49
3.3.1 <i>Αναλυτική παρουσίαση ενοτήτων</i>	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	63
4.1 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	79
5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	79
5.1.1 <i>Συμπεράσματα βιβλιογραφικής επισκόπησης</i>	79
5.1.2 <i>Συμπεράσματα έρευνας</i>	80
5.1.3 <i>Επιμέρους συμπεράσματα</i>	84
5.2 ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	92
5.3 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	102

Πίνακας Σχημάτων

Σχήμα 1. Φύλο συμμετεχόντων	46
Σχήμα 2. Έτος φοίτησης συμμετεχόντων	47
Σχήμα 3. Ίδρυμα φοίτησης συμμετεχόντων.....	48
Σχήμα 4. Σχολή φοίτησης συμμετεχόντων.....	49
Σχήμα 5. Γνώση του όρου.....	63
Σχήμα 6. Ποσοστό εκπαίδευσης	64
Σχήμα 7. Επίπεδο σιγουριάς αναφοράς και παραπομπής	65
Σχήμα 8. Δυσκολίες	65
Σχήμα 9. Λόγοι τυπικής αναφοράς και παραπομπής	66
Σχήμα 10. Λόγοι χρήσης λεγομένων τρίτου	67
Σχήμα 11. Αναγνώριση περιπτώσεων λογοκλοπής	68
Σχήμα 12. Επίπεδα λογοκλοπής	69
Σχήμα 13. Αιτίες λογοκλοπής	70
Σχήμα 14. Δικαιολόγηση λογοκλοπής.....	71
Σχήμα 15. Διαδίκτυο και λογοκλοπή.....	72
Σχήμα 16. Χρήση λογισμικού	73
Σχήμα 17. Συνέπειες.....	74
Σχήμα 18. Κυρώσεις	75
Σχήμα 19. Ηθικές συνέπειες.....	76
Σχήμα 20. Ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό	77
Σχήμα 21. Συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες	77
Σχήμα 22. Προτάσεις.....	78
Σχήμα 23. Σύγκριση ποσοστού εκπαίδευσης 1 ^ο & 5 ^ο έτος	84
Σχήμα 24. Σύγκριση ποσοστού λογοκλοπής 1 ^ο & 5 ^ο έτος	85
Σχήμα 25. Ανθρωπιστικές επιστήμες	86
Σχήμα 26. Κοινωνικές επιστήμες.....	87
Σχήμα 27. Εφαρμοσμένες επιστήμες	87
Σχήμα 28. Θετικές επιστήμες	88
Σχήμα 29. Σύγκριση επίγνωσης συνεπειών 1 ^ο & 5 ^ο έτος	90

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1. Ερωτηματολόγιο ενότητα 1 ^η	53
Εικόνα 2. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2α	54
Εικόνα 3. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2β.....	55
Εικόνα 4. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2γ.....	56
Εικόνα 5. Ερωτηματολόγιο ενότητα 3α	57
Εικόνα 6. Ερωτηματολόγιο ενότητα 3β.....	57
Εικόνα 7. Ερωτηματολόγιο ενότητα 3γ.....	58
Εικόνα 8. Ερωτηματολόγιο ενότητα 4.....	59
Εικόνα 9. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5α	59
Εικόνα 10. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5β.....	60
Εικόνα 11. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5γ.....	60
Εικόνα 12. Ερωτηματολόγιο ενότητα 6α	61
Εικόνα 13. Ερωτηματολόγιο ενότητα 6β.....	62

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

1.1 Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Το ζήτημα της λογοκλοπής αποτελεί μείζον θέμα συζήτησης στην παγκόσμια πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα. Ειδικά με την εξάπλωση και διάδοση του διαδικτύου παρατηρείται σημαντική αύξηση των περιστατικών λογοκλοπής. Αρκετές έρευνες έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς για τη μελέτη του φαινομένου και των διαφόρων πτυχών του, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Οι έρευνες του εξωτερικού μελετούν το ζήτημα και πώς αυτό αντιμετωπίζεται κυρίως στον χώρο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η αντιμετώπιση του φαινομένου και στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στα πανεπιστήμια, αποτελεί σημαντικό βήμα για τον περιορισμό του γενικότερα. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και καταγραφή των απόψεων και των αντιλήψεων και η διατύπωση προτάσεων, των προπτυχιακών φοιτητών των ελληνικών πανεπιστημίων.

Στόχος της έρευνας είναι να γίνει μια πιο σφαιρική παρουσίαση του ζητήματος, η οποία θα οδηγήσει αφενός στην ενημέρωση της πανεπιστημιακής κοινότητας, για την έκταση και τη φύση του φαινομένου, αλλά και σε προτάσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπισή του.

Επιπλέον, άλλοι στόχοι της έρευνας είναι να μελετηθούν τα επιμέρους ζητήματα που αφορούν το ζήτημα της λογοκλοπής. Σημαντική θεωρήθηκε η μελέτη του επιπέδου εκπαίδευσης και γνώσης των φοιτητών γύρω από το ζήτημα της λογοκλοπής, αλλά και ποια, κατά τη γνώμη τους, είναι τα αίτια, οι συνέπειες και οι τρόποι αποφυγής της. Πολύ σημαντικός, για την έρευνα, κρίθηκε ο παράγοντας της συμμετοχής φοιτητών από όσο το δυνατόν περισσότερα πανεπιστημιακά ιδρύματα και επιστημονικά πεδία, ώστε να υπάρχει σφαιρική καταγραφή των απόψεών τους.

Αξίζει, σε αυτό το σημείο, να σημειωθεί πως η πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας έγκειται στο γεγονός πως διεξάγεται σε πανελλαδικό επίπεδο σε προπτυχιακούς φοιτητές όλων των ιδρυμάτων και των επιστημονικών κλάδων. Η ως άνω διαπίστωση τεκμαίρεται από το γεγονός πως δεν κατέστη δυνατό, κατά τη μελέτη της βιβλιογραφίας, να εντοπιστεί κάποιο ερευνητικό πόνημα που να μελετά τις απόψεις και τις προτάσεις των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή σε εθνικό ή διεπιστημονικό επίπεδο, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Συνεπώς κρίθηκε εξαιρετικά ενδιαφέρον να μελετηθεί το φαινόμενο της λογοκλοπής στα ελληνικά πανεπιστήμια, από την οπτική γωνία των προπτυχιακών φοιτητών.

1.2 Ερευνητικές υποθέσεις

Με βάση το πλαίσιο, τον σκοπό και τους στόχους της διπλωματικής τέθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που επιδιώκεται να απαντηθούν μέσω της παρούσας έρευνας είναι:

- Ποιο είναι το επίπεδο ενημέρωσης και εκπαίδευσης των φοιτητών σχετικά με το θέμα της λογοκλοπής;
- Ποιες είναι κατά τη γνώμη των φοιτητών οι αιτίες και οι συνέπειες της λογοκλοπής;
- Ποιες είναι σύμφωνα με τους φοιτητές οι μέθοδοι ενημέρωσης που χρησιμοποιούνται από τα πανεπιστήμια, για την αντιμετώπιση και πρόληψη της λογοκλοπής;
- Ποιες είναι οι προτάσεις των φοιτητών για τον περιορισμό του φαινομένου της λογοκλοπής;

1.3 Διάρθρωση της Εργασίας

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο διακριτά μέρη. Το πρώτο μέρος ξεκινά με το εισαγωγικό κεφάλαιο, όπου παρουσιάζεται το πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας και ο σκοπός της. Στη συνέχεια, αναφέρονται αναλυτικά οι στόχοι της έρευνας, αλλά και τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία διατυπώνονται προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της έρευνας. Το πρώτο κεφάλαιο κλείνει με την αναλυτική παρουσίαση της διάρθρωσης της εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους, γίνεται η θεωρητική παρουσίαση του ζητήματος της λογοκλοπής. Η παρουσίαση αποτυπώνει τη βιβλιογραφική επισκόπηση και μελέτη που έγινε στο πλαίσιο της εργασίας. Πιο αναλυτικά, αρχικά αναλύεται ο όρος της λογοκλοπής μέσα από μια ιστορική αναδρομή, ενώ δίνονται στη συνέχεια διάφοροι ορισμοί που εντοπίστηκαν και τέλος επιχειρείται η διάκριση της λογοκλοπής από τα πνευματικά δικαιώματα. Η υποενότητα αυτή κλείνει με την παρουσίαση της ηθικής διάστασης του φαινομένου της λογοκλοπής.

Στη συνέχεια και στο υποκεφάλαιο 2.2 αναλύονται οι διάφορες μορφές της λογοκλοπής και κατηγοριοποίησή της με βάση κάποια χαρακτηριστικά. Στο υποκεφάλαιο 2.3 γίνεται προσπάθεια αποτύπωσης των αιτών που οδηγούν στη λογοκλοπή, όπως αυτές παρουσιάζονται στη βιβλιογραφία. Η υποενότητα 2.4 που ακολουθεί, περιλαμβάνει τη σχέση της τεχνολογίας με τη λογοκλοπή και πιο συγκεκριμένα επιχειρείται η ανάδειξη τόσο της θετικής, όσο και της αρνητικής πλευράς.

Το υποκεφάλαιο 2.5 αφορά την εξάπλωση, αντιμετώπιση και πρόληψη της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια. Χωρίζεται σε δύο ενότητες, όπου η μια αφορά τα πανεπιστήμια του εξωτερικού και η δεύτερη τα ελληνικά ιδρύματα. Ακολουθεί το υποκεφάλαιο 2.6 που αφορά τις συνέπειες, ηθικές και νομικές, ενώ το δεύτερο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους κλείνει με την παρουσίαση της σημασίας της πρόληψης ως μέτρο αντιμετώπισης του ζητήματος της λογοκλοπής.

Το κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης ολοκληρώνεται με την παράθεση και παρουσίαση παλαιότερων ερευνών που εντοπίστηκαν κατά τη μελέτη της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας. Πιο συγκεκριμένα, οι έρευνες που εντοπίστηκαν ομαδοποιήθηκαν ανάλογα με την πτυχή του φαινομένου της λογοκλοπής που μελετούν. Αναλυτικότερα το κεφάλαιο χωρίζεται σε τέσσερα υποκεφάλαια. Στο πρώτο παρουσιάζονται οι έρευνες που αφορούν την έννοια της λογοκλοπής, στο δεύτερο εκείνες που μελετούν την εξάπλωσή της, το τρίτο υποκεφάλαιο περιλαμβάνει τις έρευνες που καταγράφουν τα αίτια της λογοκλοπής και τέλος το κεφάλαιο κλείνει με τις έρευνες που μελέτησαν τους τρόπους αντιμετώπισης της λογοκλοπής.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας είναι το ερευνητικό μέρος. Παρουσιάζεται αναλυτικά η έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, το τρίτο κεφάλαιο αφορά στην αναλυτική περιγραφή της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την οργάνωση και διεξαγωγή της έρευνας. Στο πρώτο υποκεφάλαιο του τρίτου κεφαλαίου αναλύεται η μεθοδολογία, το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε, το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε και ο τρόπος διανομής των ερωτηματολογίων. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται αναλυτικά ο τρόπος που επιλέχθηκε και συγκροτήθηκε το δείγμα και η μέθοδος συλλογής των δεδομένων. Στο υποκεφάλαιο αυτό γίνεται και αναλυτική περιγραφή του δείγματος με την παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Στο υποκεφάλαιο 3.3 αναλύεται η δημιουργία και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου. Πιο αναλυτικά, γίνεται παρουσίαση του είδους των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν και της διάρθρωσής του με αναλυτική παρουσίαση των ενοτήτων που το αποτελούν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα της έρευνας με γραφικές αναπαράστασης των απαντήσεων για κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου ξεχωριστά. Το δεύτερο, ερευνητικό μέρος, της εργασίας κλείνει με το πέμπτο κεφάλαιο που αφορά τα συμπεράσματα και τις μελλοντικές επεκτάσεις της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα το υποκεφάλαιο 5.1 που αφορά στα συμπεράσματα χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην ενότητα 5.1.1 παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη βιβλιογραφική

επισκόπηση, στην ενότητα 5.1.2 γίνεται παρουσίαση των γενικών συμπερασμάτων της έρευνας και τέλος στην ενότητα 5.1.3 αναλύονται κάποια επιμέρους συμπεράσματα που προέκυψαν από το συνδυασμό και την απομόνωση κάποιων ευρημάτων τα οποία μελετήθηκαν περαιτέρω βάσει κάποιων παραμέτρων. Το δεύτερο μέρος κλείνει το υποκεφάλαιο 5.2, όπου με βάση τα συμπεράσματα και τα ευρήματα της έρευνας διατυπώνονται προτάσεις για την αντιμετώπιση της λογοκλοπής και τέλος στο υποκεφάλαιο 5.3 παρατίθενται οι περιορισμοί της έρευνας και προτείνονται ερευνητικές προσπάθειες που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν την παρούσα έρευνα.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με τη βιβλιογραφία και αρθρογραφία που αξιοποιήθηκε για τη συγγραφή της, καθώς και με το παράρτημα το οποίο περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο της έρευνας.

Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα – Σχετικές προσπάθειες

2.1 Η έννοια της λογοκλοπής

2.1.1 Ιστορική αναδρομή

Η λογοκλοπή αποτελεί φαινόμενο που απασχολεί διαχρονικά την κοινωνία και ιδιαίτερα την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα. Σύμφωνα με τον Gibaldi η λογοκλοπή αποτελεί ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα της ακαδημαϊκής κοινότητας, συνιστά “ακαδημαϊκή κλοπή”, η οποία έχει κυρίως ηθικές προεκτάσεις παρά αμιγώς νομικές, ακριβώς επειδή κάποιες μορφές λογοκλοπής δεν προβλέπονται στο νόμο για την προστασία των Πνευματικών Δικαιωμάτων (Sharma, 2010: 134).

Η ρίζα της αγγλικής λέξης “plagiarism” εντοπίζεται στο λατινικό “plagarius” που σημαίνει απαγωγέας και το παράγωγο “plagiare” σημαίνει απαγάγω. Από τα παραπάνω συμπεραίνει κανείς ότι η λέξη “plagiarism” – «λογοκλοπή» στα ελληνικά - είναι μια λέξη φορτισμένη με αρνητική χροιά ήδη λόγω της ετυμολογίας της (Akbar, 2018: 33, 36).

Ο Ρωμαίος ποιητής Martial είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε τη λέξη plagiarism για να περιγράψει ένα περιστατικό λογοκλοπής, διαμαρτυρούμενος ότι του είχαν κλέψει ποιητές στίχους του (Hasan & Khan 2018: 126). Πρώτη φορά σε γραπτό ο όρος “plagiarism” εμφανίστηκε σε έργο του Ben Johnson το 1601 όπου περιέγραφε κάποιον ο οποίος διέπραξε λογοτεχνική λογοκλοπή. Αρκετά αργότερα και συγκεκριμένα το 1896 γράφτηκε από τον Haisted H.B. στο περιοδικό “Science” το πρώτο άρθρο για τη λογοκλοπή με τίτλο “Complement or plagiarism” (Roka, 2017: 2).

Σύμφωνα με το λεξικό της Νέας Ελληνικής (Μπαμπινιώτης, 2002: 1019), η λέξη λογοκλοπή αντικαθιστά το 1841 τη λέξη λογοκλοπία στην ελληνική γλώσσα. Επιπλέον στην ελληνική βιβλιογραφία έχουν εντοπιστεί η λογοκλοπή και το παράγωγο της λογοκλόπος, αλλά και ως συνώνυμό της ο πλαγιαρισμός σε μια μετάφραση της αγγλικής - λατινογενούς λέξης (Καρασαλίδης, & Εμβαλωτής, 2018). Η λογοκλοπή έχει, επίσης, εμφανιστεί στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία να σχετίζεται άμεσα με έννοιες όπως η πνευματική ιδιοκτησία, η ακαδημαϊκή ηθική, η επιστημονική παρατυπία και εξαπάτηση, με τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων, με το σήμα κατατεθέν ή το εμπορικό σήμα κ.ά. (Anderson, 2010: IX). Κατά καιρούς ο όρος λογοκλοπή συναντάται, επίσης, ως συνώνυμο της ηλεκτρονικής εξαπάτησης, σε περιπτώσεις που σχετίζονται με το διαδίκτυο και την τεχνολογία, της ακαδημαϊκής

κλοπής, ακαδημαϊκής ατιμίας, της καταπάτησης πνευματικής ιδιοκτησίας, παραβίασης της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, και τις αξίες και αρχές που διέπουν την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα (Hasan & Khan, 2018: 127).

Τον 19ο αιώνα ήταν πολύ διαδεδομένη η λογοκλοπή που σχετιζόταν κυρίως με εφευρέσεις και ανακαλύψεις και εκεί εντοπίζονταν πολλές σχετικές διαμάχες. Στις μέρες μας, το κύριο πρόβλημα αναφορικά με την έξαρση της λογοκλοπής είναι η μεγάλη παραγωγή άρθρων αλλά και η περιορισμένη, σε κάποιες περιπτώσεις, αυστηρότητα στη διαδικασία ελέγχου και αποδοχής τους στα επιστημονικά περιοδικά. Η λογοκλοπή μέχρι τη δεκαετία του 1990 ήταν σπάνιο φαινόμενο, αν και θα μπορούσε κανείς να πει ότι δεν ήταν εύκολο να εντοπιστεί με τα μέσα της εποχής. Ωστόσο υπήρχε μικρότερη παραγωγή επιστημονικών άρθρων από περιορισμένο αριθμό επιστημόνων, υπήρχαν αυστηροί κανόνες ελέγχου, και πολύ αυστηρή διαδικασία αποδοχής ενός επιστημονικού πονήματος (Bahadori et al., 2012: 169).

Στη σύγχρονη εποχή με την καλπάζουσα ανάπτυξη της τεχνολογίας και ιδιαίτερα της επιστήμης των υπολογιστών και της ευρύτατης διάδοσης του διαδικτύου, η λογοκλοπή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους λόγους ανησυχίας και συζήτησης στην ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα. Ιδιαίτερα το διαδίκτυο αποτελεί πηγή πληθώρας επιλογών αντιγραφής και λογοκλοπής έργων τρίτων. Το γεγονός και η εξέλιξη αυτή έχει αρκετές ηθικές προεκτάσεις, αφού υπονομεύει σε βάθος το κοινωνικό σύστημα ηθικής και αξιών, αλλά επισείει πολλές φορές και νομικές συνέπειες (Marjanovic et al., 2015: 119).

2.1.2 Ορισμοί

Για να κατανοήσει κανείς τη σοβαρότητα, την έκταση αλλά και τις διαφορετικές πτυχές του ζητήματος της λογοκλοπής, είναι χρήσιμο να ξεκινήσει από τον ορισμό της έννοιας. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί για τη λογοκλοπή τόσο στην ελληνική, όσο και στη ξενόγλωσση βιβλιογραφία και αρθρογραφία. Εξάλλου, λόγω του ότι η λογοκλοπή αποτελεί έναν από τους πιο επιζήμιους παράγοντες σε ό,τι αφορά την εξέλιξη στην ακαδημαϊκή κοινότητα, η απόδοση ενός σαφούς ορισμού στον όρο είναι απαραίτητη έτσι ώστε να διαμορφωθούν πολιτικές αντιμετώπισης, τιμωρίας, αλλά και πρακτικές αποφυγής της (Akbar, 2018: IX). Ο πλήρης και σωστός ορισμός είναι καταλυτικό στοιχείο, διότι όταν ορίσουμε με ακρίβεια τη λογοκλοπή, τότε μόνο είναι δυνατόν να αποδοθούν οι ευθύνες και να υιοθετηθεί η σωστή αντιμετώπιση (Anderson, 2010).

Παρατηρείται το εξής παράδοξο: ενώ είναι πολύ σημαντικό να αποφασισθεί τι αποτελεί τελικά λογοκλοπή, καθώς είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί κατά κόρον την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα, υπάρχει μια πολυγνωμία σε ό,τι αφορά το τι ακριβώς είναι λογοκλοπή και οι περιπτώσεις που εμπίπτουν σε αυτήν, συνεπώς παραμένει δύσκολο να της

αποδοθεί ένας ορισμός. Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, οι ορισμοί βασίζονται στη γενική ιδέα πως κάποιος λογοκλέπτει όταν **εκούσια** χρησιμοποιεί το έργο κάποιου, μια ιδέα του, μια μέθοδο, τα δεδομένα του, τα αποτελέσματα της έρευνάς του, ή και κείμενο, και τα παρουσιάζει ως δικά του, αντί να αναφέρει την πηγή προέλευσης (Helgesson & Eriksson, 2015: 91).

Οι πλέον σύντομοι ορισμοί βρίσκονται στα λεξικά, για παράδειγμα το Oxford English Dictionary ορίζει τη λογοκλοπή (Plagiarism) ως εξής: «η λογοκλοπή είναι η **παράνομη οικειοποίηση**, σχεδόν απομίμηση και δημοσίευση της γλώσσας, των σκέψεων, των ιδεών, ή εκφράσεων άλλου συγγραφέα, καθώς και η παρουσίαση τους ως πρωτότυπο έργο κάποιου άλλου» (Αβραμίδου & Κέκκερης, 2004: 375). Σύμφωνα με το Λεξικό της Νέας Ελληνικής «λογοκλοπία ή λογοκλοπή είναι η ιδιοποίηση με **αθέμιτο τρόπο** ξένης πνευματικής ιδιοκτησίας» (Μπαμπινιώτης, 2002: 1019). Ένας ακόμα πολύ γενικός ορισμός της λογοκλοπής θα μπορούσε να είναι «η **αλόγιστη χρήση** έργων άλλων χωρίς την αναφορά της πηγής» (Marjanovic et al., 2015: 119). Λογοκλοπή, επομένως, συνοπτικά είναι η χρήση γραπτών άλλου και η οικειοποίηση τους χωρίς την αναφορά στον δημιουργό. (Ali et al., 2011: 162). Ακόμα έναν ορισμό συναντάμε και στην εγκυκλοπαίδεια Britannica, όπου λογοκλοπή ορίζεται ως η χρήση και οικειοποίηση του έργου κάποιου άλλου. Η πρακτική αυτή **συγγενεύει κατ' επέκταση με την πλαστογραφία και την πειρατεία**, πράξεις οι οποίες αποτελούν παραβίαση των Πνευματικών Δικαιωμάτων¹.

Σύμφωνα με το λεξικό Merriam – Webster η λογοκλοπή είναι **απάτη** και πιο συγκεκριμένα λογοτεχνική κλοπή. Είναι κλοπή της δουλειάς κάποιου άλλου και η ψευδής παρουσίαση του γεγονότος². Αναλυτικότερα η λογοκλοπή είναι η χρήση ή προσπάθεια χρήσης μέρους ή ολόκληρου του έργου κάποιου, **χωρίς την αναφορά στον δημιουργό** του έργου. Περιλαμβάνει την απευθείας αντιγραφή, παράφραση του πρωτοτύπου το οποίο μπορεί να προέρχεται από το διαδίκτυο, περιοδικά, εφημερίδες, έρευνες, επιστημονικά περιοδικά, αλλά και ιδέες (Ali et al., 2011: 163).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως οι διάφοροι ορισμοί αναδεικνύουν και ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό της λογοκλοπής, όπως η πρόθεση, η έκταση, η νομιμότητα της πράξης κ.ά. Οι ορισμοί αποτελούνται στην ουσία τους από δύο μέρη: α) η χρήση έργου κάποιου άλλου β) η οικειοποίηση του έργου χωρίς αναφορά στον δημιουργό ή την πηγή (Helgesson & Eriksson, 2015: 92).

---

¹<https://www.britannica.com/topic/plagiarism>

²<https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarizing>

Ο Fisherman (2009) συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά της λογοκλοπής και καταλήγει στο συμπέρασμα πως ο ορισμός της για να είναι πλήρης και ολοκληρωμένος πρέπει να περιέχει κάποια στοιχεία. Επομένως, σύμφωνα με το σκεπτικό του, λογοκλοπή διαπράττεται όταν κάποιος:

- χρησιμοποιεί λόγια, ιδέες, έργα
- τα οποία ανήκουν σε κάποιον τρίτο
- χωρίς να αναφέρει την πηγή από την οποία προέρχονται
- στις περιπτώσεις όπου υπάρχει δημιουργός
- προκειμένου να αποκομίσει κάποιο όφελος, αλλά όχι απαραίτητα οικονομικό (Sengurta, 2015: 20).

Καθοριστικός λόγος για την ύπαρξη πολλών διαφορετικών ορισμών είναι το γεγονός, όπως υποστηρίζει ο Sutherland–Smith, πως η έννοια της λογοκλοπής ενέχει όχι μόνο πολιτιστικές και οικονομικές πτυχές, αλλά και πολιτιστικές, ηθικές προεκτάσεις.

Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι λογοκλοπής είναι :

- να παρουσιάζει κανείς σκέψεις, έργα και εφευρέσεις άλλων σαν δικές του.
- να χρησιμοποιεί κανείς σκέψεις, έργα και εφευρέσεις χωρίς να αναφέρεται η πηγή.
- η λογοτεχνική κλοπή, η παρουσίαση μιας ιδέας που ήδη υπάρχει σαν πρωτότυπη.

Όπως μπορεί κανείς να καταλάβει όλοι οι παραπάνω ορισμοί έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, έναν κοινό άξονα: ότι η λογοκλοπή είναι μια μορφή απάτης. Η απάτη αυτή συνίσταται στο γεγονός πως κάποιος παρουσιάζει το έργο κάποιου άλλου σαν δικό του (Sutherland–Smith, 2008: 57-58). Θα μπορούσε κανείς να πει πως η λογοκλοπή δεν αναφέρεται μόνο στην κλοπή και οικειοποίηση λέξεων, αλλά και ιδεών και κατ' επέκτασιν γνώσης που έχει παραχθεί από κάποιον άλλο. Οι διαφορές στους ορισμούς, προέρχονται κυρίως από τοπικά χαρακτηριστικά, όπως το πολιτιστικό υπόβαθρο, ο βαθμός που υπάρχει η λογοκλοπή σε μια συγκεκριμένη κοινότητα κ.α. (Akbar, 2018: 36).

2.1.3 Πνευματικά δικαιώματα και λογοκλοπή – σύγκριση και αντιπαραβολή

Οι ορισμοί που κατά καιρούς έχουν χρησιμοποιηθεί για να περιγράψουν την έννοια της λογοκλοπής την περιγράφουν ως ένα σύνθετο ζήτημα το οποίο συνοψίζεται στην οικειοποίηση χωρίς αναφορά στην πηγή του έργου κάποιου άλλου. Η βασική αρχή στην οποία στηρίζεται η λογοκλοπή είναι η έννοια της ιδιοκτησίας και της αξίας που έχουν τα πάντα, συνεπώς, ο δημιουργός θεωρείται και κάτοχος της «αξίας» του έργου του (Hasan & Khan, 2018: 127). Διαφαίνεται, επομένως, η σχέση της λογοκλοπής με αξιόποινες, παράνομες πράξεις (Akbar, 2018: 31).

Ο δημιουργός ή κάτοχος της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από το νόμο τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Για παράδειγμα, η παραβίαση των Πνευματικών Δικαιωμάτων και της Πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με την αμερικανική νομοθεσία συμβαίνει όταν ένα προστατευόμενο έργο αναπαράγεται, διανέμεται, χρησιμοποιείται, διασκευάζεται, ερμηνεύεται δημόσια χωρίς την άδεια του δημιουργού ή κατόχου των δικαιωμάτων (Myers, 2018: 92-93).

Στην Ελλάδα ο νόμος που αφορά την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων είναι ο 2121/1993³. Σύμφωνα με το άρθρο 1 «οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σε αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)». Ενώ σύμφωνα με το άρθρο 2 «Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή». Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 66Δ του νόμου για την προστασία των Πνευματικών Δικαιωμάτων (2121/1993) έχει συσταθεί ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ο οποίος λειτουργεί ως «εθνικός ανταποκριτής για τα δικαιώματα του νόμου περί της πνευματικής ιδιοκτησίας». Σε ό,τι αφορά τους ερευνητές ο Κώδικας Δεοντολογίας στην Έρευνα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης⁴, προβλέπει ότι «οι ερευνητές δεν πρέπει να

---

³<https://www.e-nomothesia.gr/kat-pneumatike-idioktesia/n-2121-1993.html>

⁴<https://qa.auth.gr/documents/regulations/4.3.%20CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%20%CE%95%CE%9B%CE%9A%CE%95.pdf>

επαναλαμβάνουν προηγούμενες έρευνες άλλων παρά μόνο αν δικαιολογείται επιστημονικά η επανάληψη. Η λογοκλοπή και η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων απαγορεύονται. Οφείλουν επίσης, να ενεργούν με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις επιταγές της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής νομοθεσίας και των εφευρέσεων κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας⁵». Τέλος, στον Γενικό Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των Α.Ε.Ι. υπάρχει πρόβλεψη για πειθαρχικά παραπτώματα, όπου αναφέρεται πως «πειθαρχικά παραπτώματα για τα μέλη Δ.Ε.Π. ή Ε.Π., Ε.Ε.ΔΙ.Π. ή Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π. και το λοιπό βοηθητικό και έκτακτο διδακτικό- εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι., καθώς και για τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές ή σπουδαστές και υποψήφιους διδάκτορες συνιστούν η παραβίαση των κείμενων διατάξεων της νομοθεσίας για τα Α.Ε.Ι., η παραβίαση των αποφάσεων των οργάνων του ιδρύματος και η παραβίαση των κανόνων συμπεριφοράς που πρέπει να επιδεικνύουν τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, ώστε να μην διαταράσσεται η δημοκρατική λειτουργία και να μην θίγεται το κύρος του Α.Ε.Ι. και των λειτουργιών του». Στο σημείο περιγραφής των πειθαρχικών παραπτωμάτων αναφέρεται πως «η συνειδητή αποσιώπηση της άμεσης ή έμμεσης συνεισφοράς άλλων προσώπων στο αντικείμενο της επιστημονικής τους έρευνας και διδασκαλίας» επισείει την διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης⁶.

Η πνευματική ιδιοκτησία και η προστασία της περιλαμβάνει οικονομικές και ηθικές εξουσίες που αποδίδονται στο δημιουργό. Για παράδειγμα η αναφορά του δημιουργού σε οποιαδήποτε χρήση του έργου του είναι μια από τις ηθικές εξουσίες. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η νομική πτυχή της λογοκλοπής. Πέρα από τους ηθικούς περιορισμούς οι νομικές συνέπειες απορρέουν ακριβώς από τις εξουσίες που αποδίδονται στο δημιουργό κατά τη δημιουργία του έργου. Επομένως, η πνευματική δημιουργία, αν και άυλη, προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων, οι δημιουργοί έχουν δικαιώματα πάνω στα έργα και εάν κάποιος τα παραβιάσει, μπορεί να έρθει αντιμέτωπος με νομικές διαδικασίες (Anderson, 2010: IX).

Οστόσο, η παραβίαση της πνευματικής ιδιοκτησίας και η λογοκλοπή διαφοροποιούνται σε κάποια σημεία. Η λογοκλοπή συμβαίνει όταν χρησιμοποιείται μέρος του έργου ή της ιδέας κάποιου και δεν αναφέρεται η πηγή, διασφαλίζεται έτσι ότι ο δημιουργός αναγνωρίζεται για

---

⁵Βλ. (ν. 1733/1987, 1883/1990, 2029/1992, 2128/1993, π.δ. 77/1988, 16/1991, 321/2001, ν 8121 /1993

⁶ https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/395001/p.d.-160-2008

την ιδέα και το έργο του. Η λογοκλοπή έχει ως επί το πλείστον ηθική βάση η οποία ορίζεται από τα πανεπιστήμια και τους επαγγελματικούς οργανισμούς, και οι συνέπειές της αφορούν στην παραβίαση της επιστημονικής και ακαδημαϊκής συνέπειας, ακεραιότητας και αξιοπιστίας. Τέλος, λογοκλοπή μπορεί να υπάρξει και όταν το έργο που χρησιμοποιείται δεν προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι η προστασία του έργου από τη λογοκλοπή, η υποχρέωση, δηλαδή, για αναφορά στο δημιουργό δεν έχει χρονικό περιορισμό. Επομένως, έργα των οποίων έχουν λήξει τα δικαιώματα δεν σημαίνει ότι μπορεί κάποιος να τα οικειοποιηθεί, ή ακόμα κι αν κάποιος έχει άδεια χρήσης ενός έργου πάλι υποχρεούται να αναφέρει την πηγή και τον δημιουργό. Τα πνευματικά δικαιώματα, από την άλλη, παραβιάζονται όταν το έργο χρησιμοποιείται όσο προστατεύεται χωρίς άδεια. Επιπλέον στο πλαίσιο αυτό δεν προστατεύονται ιδέες, παρά μόνο έργα. Τέλος η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων έχει χρονικό περιορισμό και ημερομηνία λήξης και έχει νομική βάση η οποία ορίζεται από τη νομοθεσία κάθε χώρας (Myers, 2018: 93; Sengupta, 2015: 21).

2.1.4 Ηθική διάσταση της λογοκλοπής

Σε γενικές γραμμές τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό η λογοκλοπή αντιμετωπίζεται κυρίως ως ηθικό ζήτημα και οι όποιες κυρώσεις προβλέπονται σε κώδικες δεοντολογίας και, όπως θα αναλυθεί σε επόμενη ενότητα, σε κανονισμούς πανεπιστημίων. Στην ελληνική νομοθεσία δεν αναφέρεται κάτι συγκεκριμένο σχετικά με τη λογοκλοπή. Οι σχετικές κυρώσεις που προβλέπονται περιορίζεται σε περιπτώσεις όπου παραβιάζονται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών. Πιο συγκεκριμένα η λογοκλοπή αποτελεί για τη νομοθεσία ένδειξη ασέβειας στην ακαδημαϊκή δεοντολογία, με ηθικές μόνο συνέπειες.

Η αύξηση της λογοκλοπής τον 18ο αιώνα και η κατάρτιση νόμων για τα πνευματικά δικαιώματα έφεραν μια μεταστροφή της κοινωνίας και ανέδειξαν περαιτέρω τις ηθικές πτυχές του θέματος (Bahadori et al., 2012: 169), ενώ ήδη από τη δεκαετία του 1990 μελετάται το ζήτημα των ηθικών αξιών σε οργανισμούς και ιδρύματα. Αρχικά, οι σχετικές μελέτες επικεντρώθηκαν στις επιχειρήσεις, αλλά μετέπειτα διευρύνθηκαν σε φοιτητές. Για να μελετηθεί το σύστημα αξιών που είχαν αναπτύξει οι φοιτητές και η ηθική που θα έδειχναν στην επαγγελματική τους πορεία μετά την αποφοίτησή τους, μελετήθηκε το ζήτημα της αντιγραφής, λογοκλοπής και εξαπάτησης στα φοιτητικά τους χρόνια (McCabe et al., 2001: 220). Η ακαδημαϊκή κοινότητα και η σύγχρονη προσέγγιση της λογοκλοπής την αντιμετωπίζει ως ένα ηθικό ζήτημα, με νομικές πολλές φορές συνέπειες. Όπως, γλαφυρά, περιγράφει το Πανεπιστήμιο του Oregon, λογοκλόπος (plagiatus) στα λατινικά σημαίνει «απαγωγέας ο

οποίος απαγάγει παιδιά, έτσι και ο λογοκλόπος κλέβει το πνευματικό παιδί κάποιου» (East, 2010: 70).

Στο ακαδημαϊκό πλαίσιο η λογοκλοπή παίρνει κατά κύριο λόγο αξιακές διαστάσεις. Επιπλέον έχει παρατηρηθεί πως η λογοκλοπή των φοιτητών ή μαθητών αντιμετωπίζεται πιο αυστηρά σε σχέση με τις περιπτώσεις καθηγητών ή επιστημόνων, σε ένα πλαίσιο μάλλον «διαμάχης» γενεών και εξουσίας και η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από την έλλειψη εμπιστοσύνης και του ατομικού αισθήματος δικαιοσύνης. (Evering & Moorman, 2012: 36).

Σύμφωνα με το Κέντρο Ακαδημαϊκής Ακεραιότητας, οι φοιτητές καταφεύγουν σε πολύ μεγάλο ποσοστό της τάξης του 70% σε κάποιας μορφής ακαδημαϊκή εξαπάτηση. Τα πανεπιστήμια όπως και εάν αντιμετωπίζουν τη λογοκλοπή προκρίνουν την αντιμετώπισή της μέσω της διάδοσης ηθικών αξιών της επιστημονικής κοινότητας. Η έμφαση στην ηθική και την αξιοκρατία και η λήψη αποφάσεων υπό αυτό το πρίσμα, δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας του κατάλληλου πλαισίου διατύπωσης πολιτικών και πρακτικών για την αντιμετώπιση της λογοκλοπής. Ωστόσο, όπως έχει παρατηρηθεί το πρόβλημα δεν μειώνεται (East, 2010: 70). Δεν είναι πρωταρχικός στόχος και ρόλος του πανεπιστημίου να κάνει ηθική κατάρτιση, ωστόσο η υποστήριξη και διατήρηση τη ακαδημαϊκής ηθικής και ακεραιότητας, η ελαχιστοποίηση ευκαιριών για λογοκλοπή καθώς και η δίκαιη και συνεπής τιμωρία του φαινομένου, είναι απαραίτητο να είναι στην πρώτη γραμμή (East, 2010: 80). Έχει, άλλωστε, διαπιστωθεί από αρκετές έρευνες της περασμένης δεκαετίας πως ένα ποσοστό της τάξεως του 90% των φοιτητών έχουν γνώση ότι η λογοκλοπή είναι λάθος αλλά παρόλα αυτά καταφεύγουν σε αυτή, καθώς θεωρούν ότι δεν θα γίνουν αντιληπτοί. Αυτό ίσως οφείλεται στην μεταστροφή των ηθικών αξιών της κοινωνίας τα τελευταία χρόνια. Η ανάδειξη και δημοσιοποίηση περιπτώσεων διαφθοράς σε πολιτικό και υψηλότερο επίπεδο, κάνει την φοιτητική “απάτη” να φαίνεται αμελητέα. (Blum, 2009: 174).

Από την άλλη πλευρά ωστόσο, η διατήρηση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και αξιοκρατίας, είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για τη βιωσιμότητα ενός κράτους δικαίου και της πολιτισμένης κοινωνίας. Η ακαδημαϊκή κοινότητα αναγνωρίζει τη σοβαρότητα του ζητήματος και τη σημασία της αύξησης της λογοκλοπής (Blum, 2009: 177). Η αναφορά στην πηγή θεωρείται πρωτίστως ηθικά, αλλά και νομικά απαραίτητη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως η αναφορά στον δημιουργό προβλέπεται αφενός από το νομοθετικό πλαίσιο όλων των χωρών, αλλά ακόμα και στις άδειες Creative Commons⁷, σύμφωνα με τις οποίες ο δημιουργός

---

⁷https://wiki.creativecommons.org/wiki/CC0_FAQ#Does_CC0_require_others_who_use_my_work_to_give_me_attribution.3F & <https://creativecommons.org/licenses/?lang=el>

παραχωρεί δωρεάν κάποιες εξουσίες για ελεύθερη χρήση από το κοινό. Το ίδιο προβλέπεται και για τους δημιουργούς που επιλέγουν τις άδειες CC0, όπου δεν υπάρχει κανένας περιορισμός στην χρήση του έργου.

Από τα παραπάνω εξάγουμε το συμπέρασμα ότι η λογοκλοπή αντιμετωπίζεται νομοθετικά στο βαθμό που παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα του δημιουργού και δεν προβλέπει περαιτέρω κυρώσεις σε περίπτωση που η λογοκλοπή αφορά έργο που δεν προστατεύεται. Το φαινόμενο αντιμετωπίζεται κυρίως ως ζήτημα ηθικό και πιο συγκεκριμένα ως ζήτημα ακαδημαϊκής ακεραιότητας και αξιοπιστίας, το οποίο αφορά πρωτίστως την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα και αντιμετωπίζεται κάθε μεμονωμένη περίπτωση με βάση κανόνες δεοντολογίας, κανονισμούς πανεπιστημίων, αλλά και τους νόμους, όπου αυτοί μπορούν να εφαρμοστούν.

2.2 Μορφές λογοκλοπής

Όπως προαναφέρθηκε, η λογοκλοπή δεν αποτελεί πάντα και παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, αλλά εξαπάτηση, καθώς περιλαμβάνει και την κλοπή και ως επακόλουθο το ψεύδος (Ahmadi & Sonkar, 2015: 115). Από τον ορισμό της λογοκλοπής είδαμε ότι λογοκλοπή είναι η παράνομη οικειοποίηση της γλώσσας, των ιδεών ή του κειμένου κάποιου τρίτου και η παρουσίαση τους σαν πρωτότυπο έργο (Hasan & Khan, 2018). Μπορεί, όμως, να εμφανίζεται σε διάφορες μορφές.

Καταρχάς η λογοκλοπή κατηγοριοποιείται με **βάση την πρόθεση** σε δύο κατηγορίες στην εκ προθέσεως και την ακούσια, είτε αφορά στην οικειοποίηση ιδεών, είτε κειμένου (Sharma, 2010: 126). Πιο συγκεκριμένα η λογοκλοπή είναι εκούσια, στην περίπτωση που κάποιος εις γνώση του προσπαθεί να εξαπατήσει παρουσιάζοντας κάτι σαν δικό του, και ακούσια στην περίπτωση όπου η αναφορά της πηγής είναι πλημμελής.

Αναλυτικότερα:

- Ακούσια λογοκλοπή: όταν κάποιος χρησιμοποιεί λόγια άλλου και δεν αναφέρεται στην πηγή ή δεν χρησιμοποιεί τα σημεία στίξης όπως απαιτείται με βάση τα βιβλιογραφικά πρότυπα. Επίσης, όταν δεν κάνει σωστά τις αναφορές και δεν καταγράφει τις βιβλιογραφικές παραπομπές διότι δε γνωρίζει ποιος είναι ο σωστός τρόπος. Για παράδειγμα λανθασμένη παραπομπή, παράφραση με αλλαγή μόνο της δομής του κειμένου και όχι των λέξεων. Εντούτοις, η ακούσια λογοκλοπή αφενός δεν έχει μελετηθεί σε βάθος και αφετέρου δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι είναι ακούσια.

- Εκούσια λογοκλοπή: όταν κάποιος εν γνώση του χρησιμοποιεί και οικειοποιείται το έργο κάποιου άλλου, με το μεγαλύτερο ποσοστό των περιπτώσεων να αφορούν παράφραση επιστημονικών άρθρων που υπάρχουν στο διαδίκτυο. Άλλες περιπτώσεις αφορούν αντιγραφή, πλαστογράφηση πηγής, συρραφή διαφόρων κομματιών κειμένων με σκοπό τη δημιουργία ενός νέου κειμένου χωρίς την αναφορά των πηγών. (Sentleng & King, 2012: 58).

Ωστόσο η λογοκλοπή είτε εκούσια, είτε ακούσια κατηγοριοποιείται και **με βάση τον τρόπο που διαπράττεται**. Έτσι η εκούσια λογοκλοπή υπάρχει όταν χρησιμοποιείται ακριβής αντιγραφή μέρους ή ολόκληρου του κειμένου, παράφραση και αντιγραφή της ουσίας, χωρίς να αναφέρεται η πηγή, μίμηση του συγγραφικού στυλ, οικειοποίηση της γενικού νοήματος ή και αντιγραφή της ιδέας ή λογοτεχνική λογοκλοπή. Άλλοι μελετητές έχουν κατά καιρούς προσθέσει κι άλλες κατηγορίες όπως η πλήρης και απευθείας λογοκλοπή, χωρίς αναφορά της πηγής ή χρήση εισαγωγικών. Η παράφραση και σύνθεση κομματιών άλλων κειμένων όπου το αποτέλεσμα δεν αρκεί για να θεωρηθεί το τελικό κείμενο πρωτότυπο. Ακόμα, η αντιγραφή πολύ μεγάλου μέρους ενός έργου, η αντιγραφή με αντικατάσταση λέξεων ή η αντιγραφή ιδεών και κειμένου κάποιου χωρίς την αναφορά της πηγής. Πολύ συχνά συναντάμε επίσης και το λεγόμενο «ghostwriting», την ανάθεση, δηλαδή, σε κάποιον να δημιουργήσει ένα έργο για κάποιον άλλο, συνήθως επί πληρωμή. Τέλος συνηθισμένη τείνει να γίνει η λογοκλοπή εικόνων και γραφικών, αλλά και η λογοκλοπή πηγαίου κώδικα ενός λογισμικού.

Σε ό,τι αφορά περιπτώσεις ακούσιας κυρίως λογοκλοπής εντοπίζονται οι παρακάτω μορφές: η αναφορά της πηγής αλλά όχι χρήση εισαγωγικών ή των κατάλληλων αναφορών εντός του κειμένου, η λογοκλοπή με χρήση υποσημείωσης, ενώ χρειάζονται και εισαγωγικά, αλλά και η λογοκλοπή λόγω χρήσης διάφορων κομματιών από διαφορετικά κείμενα, με αποτέλεσμα την σύνθεση ενός νέου κειμένου με χρήση υποσημείωσης, αλλά με λανθασμένη αναφορά σελίδων και απουσία εισαγωγικών ή ακόμα και η λογοκλοπή λόγω λανθασμένης χρήσης εισαγωγικών π.χ. ανοίγουν αλλά δεν κλείνουν, ή δεν περιέχουν όλη την πρόταση που χρειάζεται. Αντιγραφή και σύνθεση από διαφορετικές πηγές και η κριτική σύνθεση και σύμπτυξη ενός έργου, ακόμα και με παράθεση κομματιών άλλων έργων με αναφορά χωρίς όμως κριτική σύνθεση, με αποτέλεσμα ένα μη πρωτότυπο έργο αποτελούν επίσης περιπτώσεις λογοκλοπής. Ακόμα η αναφορά της πηγής με λάθος τρόπο ή το να δίνουμε λάθος πληροφορίες για την πηγή και η αντιγραφή της δομής, των συμπερασμάτων, επιχειρημάτων κτλ.

Μια μεγάλη κατηγορία λογοκλοπής είναι η **αυτο - λογοκλοπή**. Η δημοσίευση του ίδιου έργου από τον δημιουργό του πολλές φορές και η παρουσίασή του ως πρωτότυπου. Δεν είναι ποινικά κολάσιμη πράξη και είναι μια από τις περιπτώσεις όπου η λογοκλοπή διαφέρει από την παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων. Αφορά την ηθική διάσταση της λογοκλοπής καθώς κάποιος παρουσιάζει πολλές φορές το έργο του ως πρωτότυπο με σκοπό να επωφεληθεί με κάποιο τρόπο. Η ανακύκλωση του έργου κάποιου θεωρείται από την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα απάτη παρόλο που δεν διώκεται ποινικά (Ali et al., 2011: 162; Hexham, 1992; Marjanovic, 2015: 120).

Σύμφωνα με μια έρευνα του 2012 οι φοιτητές παραδέχθηκαν ότι έχουν κατά καιρούς καταφύγει εκούσια ή ακούσια σε παράφραση χωρίς αναφορά στην πηγή, περίληψη χωρίς αναφορά των πηγών, επινόηση πηγών και αναφορών, επινόηση ή διαστρέβλωση στοιχείων και ερευνητικών δεδομένων, αλλά και αντιγραφή ολόκληρης εργασίας από το διαδίκτυο και παρουσίαση ως πρωτότυπη εργασία (Sentleng & King, 2012 :58 -59).

Επιπλέον, **σύμφωνα με την αναφορά ή όχι στην πηγή** η λογοκλοπή μπορεί να έχει τις ακόλουθες μορφές:

- Όταν δεν αναφέρεται η πηγή:
  - Αντιγραφή επακριβώς χωρίς την παραμικρή παραλλαγή
  - Η παράφραση ή παραλλαγή χωρίς όμως να αλλάζει η ιδέα
  - Η χρησιμοποίηση κομματιών διαφόρων άλλων δημιουργών και η συρραφή τους ώστε να φαίνεται το αποτέλεσμα πρωτότυπο
  - Ελλιπής παράφραση
  - Αυτο - λογοκλοπή
- Όταν αναφέρεται η πηγή:
  - Η ανεπαρκής ή και λανθασμένη αναφορά των πηγών
  - Η ακριβής αντιγραφή φράσεων χωρίς τη χρήση εισαγωγικών (Ćaraga et al., 2013: 242).

Σε κάθε περίπτωση και όποια και αν είναι η μορφή της λογοκλοπής, η πιο συχνή ένδειξη λογοκλοπής και ειδικά της λογοκλοπής με αντιγραφή - επικόλληση, είναι τα λάθη στη συρραφή, που εντοπίζονται είτε στην αρχή και στο τέλος ενός κομματιού, είτε λάθη τα οποία μεταφέρονται αυτούσια από την πηγή από απροσεξία του λογοκλόπου. Οι ενδείξεις βέβαια δεν αποτελούν αποδείξεις, επομένως πρέπει να επιδεικνύεται η απαραίτητη προσοχή πριν αποδώσουμε αυτή την κατηγορία, γιατί οι συνέπειες είναι πολλές φορές σοβαρές και καθοριστικές για το κύρος κάποιου. Είναι απαραίτητο να λαμβάνουμε υπόψη την χρήση φράσεων ή λέξεων, αλλά και κειμένων π.χ. από λεξικά ή εγκυκλοπαίδειες, η απόδοση των

οποίων δεν επιτρέπει πολλές παραφράσεις, αλλά και βασικές κοινές πληροφορίες οι οποίες δεν μπορούν να μεταφερθούν με άλλο τρόπο. Επιπλέον, πολλές φορές επίσης επιστήμονες, συγγραφείς, ακαδημαϊκοί κτλ. γράφουν από μνήμης ή από προφορικές διαλέξεις ή από σημειώσεις οι πηγές των οποίων αγνοούνται, π.χ. λόγω παλαιότητας. Σε κάθε περίπτωση η πρόθεση του συγγραφέα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη. Υπάρχει και η άποψη που λέει πως η λογοκλοπή πρέπει να διαχωρίζεται σε ακαδημαϊκή και λογοτεχνική. Έτσι ένα επιστημονικό άρθρο πρέπει να πληροί κάποιες προϋποθέσεις και να αντιμετωπίζεται πιο αυστηρά, από ένα λογοτεχνικό κείμενο (Hexham, 1992). Από την άλλη πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως όποιος κι αν είναι ο λόγος, η φύση, ή η πρόθεση η λογοκλοπή αποτελεί ένα σοβαρό αδίκημα το οποίο παραβιάζει αφενός τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και αφετέρου, τους ηθικούς κανόνες της ακαδημαϊκής και επιστημονικής κοινότητας και υποβαθμίζει την αξιοπιστία της (Sharma, 2010: 134).

2.3 Αιτίες λογοκλοπής

Υπάρχουν πολλές πηγές από τις οποίες μπορεί κανείς να διαπράξει λογοκλοπή και οι πηγές είναι ανεξάντλητες, όπως επιστημονικά περιοδικά, βιβλία, το διαδίκτυο, εφημερίδες κτλ. Στην ακαδημαϊκή κοινότητα η λογοκλοπή εντοπίζεται κυρίως στην λογοκλοπή κειμένων και πηγαίου κώδικα (Ćaraġa et al., 2013: 241). Ειδικότερα τα τελευταία 20 χρόνια το μεγαλύτερο ποσοστό εντοπίζεται στη λογοκλοπή που προέρχεται από διαδικτυακές πηγές. Σε μια έρευνα του McCabe το 2003, εντοπίστηκε, σε 23 ιδρύματα των Η.Π.Α. αύξηση στη διαδικτυακή λογοκλοπή 10% μέσα σε μόλις 2 χρόνια (Tshero, 2010: 2). Ως εκ τούτου έχουν γίνει αρκετές ερευνητικές προσπάθειες διερεύνησης των αιτιών της λογοκλοπής. Βέβαια τα αίτια διαφέρουν και οδηγούν κατά περίπτωση σε ακούσια ή εκούσια λογοκλοπή. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι έρευνες που μελετούν τους παράγοντες και τους λόγους που οδηγούν στη λογοκλοπή ανήκουν σε 3 μεγάλες κατηγορίες: εμπειρικές αναλύσεις που μελετούν παράγοντες λογοκλοπής σε φοιτητές, έρευνες που επιχειρούν να εντάξουν το φαινόμενο στο ευρύτερο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και τέλος έρευνες που μελετούν τις αντιλήψεις καθηγητών, επιστημόνων ή ιδρυμάτων, σχετικά με τη λογοκλοπή (Comas-Forgas & Suerda - Negre, 2010: 218).

Στην ακαδημαϊκή κοινότητα και συγκεκριμένα στους φοιτητές φαίνεται ότι οι πιο βασικές αιτίες που έχουν εντοπιστεί στην περίπτωση της ακούσιας, κυρίως, λογοκλοπής είναι η άγνοια για το ζήτημα της λογοκλοπής και της φύσης της, αλλά και όλων των πτυχών της, έλλειψη «ακαδημαϊκού αλφαριθμητισμού», δηλαδή άγνοια σωστής παραπομπής και βιβλιογραφικής αναφοράς, άγνοια κανόνων επιστημονικού τρόπου γραφής, η αμέλεια ή

πλημμελής επιμέλεια του κειμένου, η άγνοια της σοβαρότητας της λογοκλοπής, ασάφειες και αντιφάσεις σχετικά με τον ορισμό της έννοιας της λογοκλοπής, άγνοια σχετικά με τις πολιτικές αντιμετώπισης και τις συνέπειες της λογοκλοπής, αλλά και οι ελλιπείς οδηγίες και εκπαίδευση από την πλευρά του ιδρύματος, σχετικά με το ζήτημα της λογοκλοπής.

Σε ό,τι αφορά την εκούσια λογοκλοπή οι αιτίες είναι σαφώς διαφοροποιημένες και σχετίζονται κυρίως με πρακτικά προβλήματα, το άγχος απόδοσης ή ακόμα και την αδιαφορία. Πιο αναλυτικά, ως αίτια της εκούσιας λογοκλοπής καταγράφηκαν η έλλειψη χρόνου, η διάδοση και ανάπτυξη του διαδικτύου και ως εκ τούτου η διευκόλυνση της πρόσβασης σε πληθώρα άρθρων και κειμένων, η κακή διαχείριση χρόνου, η αντίληψη ότι δεν χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για την επίτευξη καλής επίδοσης, η πεποίθηση ότι δεν θα γίνει αντιληπτό το παράπτωμα. Αρκετοί είναι, επιπλέον, εκείνοι που θεωρούν ότι η λογοκλοπή από το διαδίκτυο δεν είναι τόσο σοβαρή όσο από ένα τυπωμένο βιβλίο ή περιοδικό. Ακόμα, η έλλειψη ενδιαφέροντος για το θέμα της εργασίας, η πίεση από την ακαδημαϊκή κοινότητα, η άρνηση προσπάθειας, η έλλειψη αίσθησης ακεραιότητας, η ανωριμότητα, ο μμητισμός συμπεριφοράς του περίγυρου, η μη κατανόηση του ζητούμενου της εργασίας, ο φόβος αποτυχίας, το αίσθημα ανταγωνισμού, και οι εργασίες εκτός προγράμματος σπουδών και ο μεγάλος φόρτος εργασίας. Τέλος σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι υποκειμενικοί παράγοντες, όπως προσωπικοί λόγοι, συγκυρίες, ηλικία, προσωπικότητα και άλλα ατομικά χαρακτηριστικά (Evering & Moorman, 2012: 38; Gullifer & Tyson, 2010: 7; Blum, 2009: 175, 177; Hasan & Khan, 2018: 127; Gómez et al., 2013: 767; Sentleng & King, 2012: 58 – 59).

Όποιος και αν είναι ο λόγος που κάποιος καταφεύγει στη λογοκλοπή, η έλλειψη γνώσης και ενημέρωσης γύρω από το ζήτημα, η άγνοια των συνεπειών, η λογοκλοπή μοιάζει να είναι πια νόρμα. Αρκετοί είναι εκείνοι που εντοπίζουν και κοινωνικούς λόγους που οδηγούν σε εξάπλωση της λογοκλοπής, όπως για παράδειγμα η στροφή των κοινωνιών στον αμοραλισμό, ή την μαζική εισαγωγή φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η οποία βασίζεται στην εκπόνηση εργασιών ομαδικών και όχι στα ατομικά τεστ. Επιπλέον, η μαζική παραγωγή επιστημονικών άρθρων και επιστημονικών περιοδικών και ιστοτόπων, παρέχουν πρόσβαση σε μια πλειάδα άρθρων, αποτελούν πειρασμό για φοιτητές οι οποίοι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στο επίπεδο των σπουδών ή δεν έχουν τον απαιτούμενο χρόνο. Συνεπώς, είναι σημαντική η εκπαίδευση των φοιτητών γύρω από το τι είναι λογοκλοπή, του αντίκτυπού της και των εργαλείων που ενισχύουν την έρευνα σε αντίθεση με τη λογοκλοπή. (Klein, 2011: 107).

2.4 Λογοκλοπή και τεχνολογικές εξελίξεις

2.4.1 Λογοκλοπή και διάδοση του διαδικτύου

Οι μεγάλες αλλαγές που έχει επιφέρει το διαδίκτυο στον κόσμο έχουν σε μεγάλο βαθμό θετικό πρόσημο. Εξελίξεις όπως η διευκόλυνση της επικοινωνίας και της πρόσβασης στην πληροφορία, αντισταθμίζονται σε κάποιο βαθμό από τις αρνητικές επιπτώσεις όπως η παραπληροφόρηση και τα fake news, αλλά και η εξάπλωση της λογοκλοπής. Όλο και λιγότεροι αφιερώνουν χρόνο στη δημιουργία, και καταφεύγουν στην εύκολη λύση της αντιγραφής και της εξαπάτησης, μέσω του διαδικτύου το οποίο παρέχει ανά πάσα στιγμή τη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης σε πληθώρα πληροφοριών, έρευνας και γνώσης (Hasan & Khan, 2018: 127).

Μέχρι πριν κάποια χρόνια οι φοιτητές αντέγραφαν από άλλους συμφοιτητές ή από βιβλία και έντυπα περιοδικά, στην εποχή μας έχει αλλάξει η πηγή από την οποία αντιγράφουν. Η συνεχής ενασχόληση με τον υπολογιστή, το downloading, οι ηλεκτρονικές συναλλαγές, η διασκέδαση, η καθημερινή τριβή με το διαδίκτυο και η ανάδειξή του πια σε σημαντικό εργαλείο μάθησης, εκπόνησης εργασιών διαβάσματος κτλ. οδήγησαν στην αύξηση της διαδικτυακής λογοκλοπής (Cheak et al., 2013: 2). Υπήρχε πάντα ενδιαφέρον για την αντιμετώπιση και περιορισμό της λογοκλοπής, καθώς οι καθηγητές θέλουν οι φοιτητές τους να μαθαίνουν και να παρουσιάζουν κάτι που έκαναν με δική τους προσπάθεια που αντικατοπτρίζει τις γνώσεις που έχουν αποκομίσει. Η εισβολή του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία διευκόλυνε αφενός τη λογοκλοπή και αφετέρου αύξησε την καχυποψία των καθηγητών, οι οποίοι άφησαν πίσω, σε κάποιες περιπτώσεις την ανάπτυξη των ικανοτήτων γραφής, ανάγνωσης και κριτικής σκέψης των εκπαιδευομένων. Η χρήση του διαδικτύου δεν βοηθάει όμως και δεν προϋποθέτει ικανότητες εντοπισμού και αξιολόγησης των πληροφοριών και της γνώσης με βάση αξίες και αρχές της επιστημονικής κοινότητας (Evering, 2012: 37).

Τα τελευταία χρόνια εξάπλωσης της χρήσης του διαδικτύου έχουν πολλαπλασιαστεί ραγδαία τα φαινόμενα της λογοκλοπής όσο ποτέ στο παρελθόν. Από τη μία δόθηκε η δυνατότητα πρόσβασης σε πληθώρα πληροφοριών και έργων άλλων, και από την άλλη, εισήγαγε νέες μεθόδους λογοκλοπής που είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν πως οι συνέπειες διάβρωσης και διαφθοράς είναι πια ορατές σε πολλές πτυχές της κοινωνίας. Λαμβάνονται μέτρα αντιμετώπισης της έξαρσης του φαινομένου της λογοκλοπής λόγω της διάδοσης του διαδικτύου, με αιχμή τα λογισμικά ανίχνευσης. Το διαδίκτυο αποτελεί μια ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών, γνώσης, έργων όλων των ειδών, αλλά

διευκολύνει όλες της μορφές λογοκλοπής και κάνει πιο εύκολη την ακούσια λογοκλοπή. Με την πληθώρα πληροφοριών και γνώσης που είναι διαθέσιμη, ωστόσο, είναι αδύνατον να παρακολουθήσει κανείς τις επιστημονικές εξελίξεις εκτός διαδικτύου. Εξαιτίας αυτού, πολλές φορές επιστημονικά άρθρα, ανακοινώσεις σε συνέδρια, αμφισβητούνται λόγω της έκτασης που έχει λάβει το φαινόμενο της λογοκλοπής (Marjanovic et al., 2015: 120).

Στην ακαδημαϊκή κοινότητα, σύμφωνα με τον McKenzie (όπως αναφέρεται στο Klein, 2011: 98), ήδη από τα τέλη της δεκαετίας το 1990 πολλοί καθηγητές διαμαρτύρονταν ότι οι νέες τεχνολογίες διευκόλυναν σε πολύ μεγάλο βαθμό τη λογοκλοπή, λόγω της εύκολης πρόσβασης, αποθήκευσης και επεξεργασίας χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια σε μεγάλο αριθμό γραπτών. Επιπλέον, από τη δεκαετία 1990 η ανάπτυξη των υπολογιστών, του διαδικτύου, το εργαλείο “αντιγραφή - επικόλληση” και η μαζική παραγωγή άρθρων σε μεγάλη ποσότητα και σχεδόν προκατασκευασμένα, έφεραν την εξάπλωση της λογοκλοπής. Η λογοκλοπή είναι ένα ζήτημα που απασχολεί τα πανεπιστήμια τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο (Bahadori et al., 2012: 169), αποτελώντας ένα μείζον ζήτημα προβληματισμού.

2.4.2 Λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής

Η διάδοση του διαδικτύου και η συνεχώς αυξανόμενη εξέλιξη της τεχνολογίας, έδωσε τη δυνατότητα πρόσβασης σε μεγάλη ποικιλία χρήσιμων και αξιόπιστων πληροφοριών και γνώσης. Ταυτόχρονα, ωστόσο, αυξήθηκαν ραγδαία, και τα περιστατικά λογοκλοπής, με την εύκολη, απευθείας και άκριτη πρόσβαση και χρησιμοποίηση του έργου άλλων, αλλά και τη δυνατότητα επικοινωνίας και εύρεσης διάφορων επιλογών για λογοκλοπή μέσω ανάθεσης εργασιών σε άλλους. Συνεπώς, εντοπίζεται το οξύμωρο γεγονός πως η τεχνολογία είναι η αιτία της εξάπλωσης και παράλληλα αποτελεί σημαντικό μέρος της λύσης και της αντιμετώπισης της λογοκλοπής (Marjanovic et al., 2015: 120), αφού η τεχνολογική εξέλιξη έφερε επανάσταση και στην ανίχνευση της λογοκλοπής. Παλαιότερα ο τρόπος εντοπισμού ήταν η σύγκριση κειμένων χειρωνακτικά, διαδικασία η οποία ήταν τόσο χρονοβόρα και επιβαρυντική που τελικά καθίστατο αποτρεπτική και πολλές φορές αδύνατη (Ćarača, 2013: 241).

Είναι πολύ εύκολο για τον κάθε ένα να βρει κάποια πληροφορία ή κείμενο μέσω διαδικτύου, να την χρησιμοποιήσει και να μην αναφέρει την πηγή, είναι πρακτική η οποία ολοένα και πολλαπλασιάζεται. Οι περισσότερες περιπτώσεις λογοκλοπής εντοπίζονται εύκολα, ωστόσο υπάρχουν και περιπτώσεις όπου χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια, πιο εξελιγμένα λογισμικά, ενώ κάποιες φορές δεν ανιχνεύεται τελικά η λογοκλοπή. Τα πλέον εξελιγμένα λογισμικά χρησιμοποιούνται και από επιστημονικά περιοδικά, ερευνητικά κέντρα, συνέδρια,

για να εξασφαλίζεται η αυθεντικότητα, αλλά και η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων (Ali et al., 2011: 162).

Η ανίχνευση της λογοκλοπής χωρίζεται σε δύο κατά κύριο λόγο κατηγορίες με βάση την αυτοματοποίηση ή όχι του εντοπισμού:

- Χειροκίνητη: όταν γίνεται από κάποιον άνθρωπο χειροκίνητα ο οποίος συγκρίνει κείμενα μεταξύ τους. Αυτή η μέθοδος είναι χρήσιμη σε καθηγητές και δασκάλους για ελέγξουν εργασίες μαθητών ή φοιτητών τους, αλλά δεν είναι πρακτικό για μεγάλο όγκο κειμένων, καθώς απαιτεί πολλές εργατώρες και πόρους.
- Αυτόματη ανίχνευση: ο έλεγχος γίνεται με λογισμικά υπολογιστών τα οποία αυτόματα συγκρίνουν μεγάλο όγκο κειμένων μεταξύ τους (Ali et al., 2011: 163 – 165).

Επιπλέον έχουν υιοθετηθεί και διαφορετικές μέθοδοι εντοπισμού ανάλογα με την τεχνική που χρησιμοποιείται. Τεχνικές που βασίζονται στη γραμματική, τη σημασιολογία, υβριδικές μέθοδοι γραμματικής – σημασιολογίας, με βάση εξωτερικές πηγές ή και ομαδοποίηση κειμένων (Ali et al., 2011: 163 – 165). Σύμφωνα με τους Hiremath & Otari (όπως αναφέρεται στο Marjanovic, 2015: 120), οι πιο συχνές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται κατά κόρον στα σύγχρονα λογισμικά για τον εντοπισμό της λογοκλοπής είναι οι εξής:

- Μέθοδοι που βασίζονται στο κείμενο
- Μέθοδοι που βασίζονται στις βιβλιογραφικές παραπομπές
- Μέθοδοι που βασίζονται στα σχήματα
- Μέθοδοι που ανιχνεύουν τη λογοκλοπή σε πηγαίο κώδικα
- Μέθοδοι που ανιχνεύουν τη λογοκλοπή σε μεταφρασμένα κείμενα.

Τα λογισμικά ανίχνευσης της λογοκλοπής κατηγοριοποιούνται και αυτά με βάση τον τρόπο λειτουργίας τους. Λογισμικά που λειτουργούν on-line, τα οποία χρησιμοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό, καθώς έχουν πρόσβαση σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Τα πιο σημαντικά τέτοια λογισμικά είναι το Turnitin, λογισμικό επί πληρωμή και το πιο διαδεδομένο παγκοσμίως, και το Safe Assigned το οποίο ανατρέχει σε βάσεις δεδομένων. Υπάρχουν, επίσης, και λογισμικά που χρειάζεται να εγκατασταθούν σε υπολογιστή για να λειτουργήσουν. Κάποια από τα σημαντικότερα τέτοιου είδους λογισμικά είναι το EVE και το WCOPY (Prasanth et al., 2013: 21). Άλλα λογισμικά είναι το DocuLoc και το Grsp, το οποίο βασίζεται στη σύγκριση συγγραφικών στυλ. Κάποια από τα δωρεάν λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής είναι τα PlagScan, CopyLeaks, EPhorus κ.α. Ωστόσο σε περίπτωση πρόχειρης ή έκτακτης εξέτασης ενός κειμένου μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια απλή λύση ελέγχου ενός γραπτού μέσω των μηχανών αναζήτησης, όπως

π.χ. το Google. Οι μηχανές αναζήτησης μπορεί να φανούν αρκετά χρήσιμες στον εντοπισμό πιθανών περιπτώσεων λογοκλοπής, καθώς διαθέτουν τεχνολογίες που ανατρέχουν σε πληθώρα κειμένων διαθέσιμων σε ηλεκτρονική μορφή, για λόγους ευρετηριασμού (Anney & Mosha, 2015: 205).

Τα σύγχρονα λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής έχουν αρκετά πλεονεκτήματα σε σχέση με τον χειροκίνητο έλεγχο που γινόταν παλαιότερα. Πλεονεκτήματα όπως είναι η ταχύτητα, η μεγαλύτερη αξιοπιστία και η διευκόλυνση δημιουργίας σωστών αναφορών. Επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εκπαιδευτούν οι φοιτητές στο τι είναι λογοκλοπή και πως αποφεύγεται, στο πώς να κάνουν σωστές παραπομπές και βιβλιογραφικές αναφορές, και γενικότερα στις σωστές πρακτικές σχετικά με το ακαδημαϊκό, επιστημονική συγγραφή. Ωστόσο, τα λογισμικά εντοπισμού της λογοκλοπής πρέπει να αποτελούν ένα εργαλείο σε ένα πλέγμα μεθόδων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου (Badge & Scott, 2009: 10), καθώς συγκεντρώνουν και κάποια μειονεκτήματα. Τα λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής επιτρέπουν τη σύγκριση των γραπτών με πληθώρα πηγών στο διαδίκτυο, έτσι ώστε να διαπιστωθεί εάν υπάρχει ένδειξη λογοκλοπής. Εντούτοις, τα λογισμικά αυτά δεν εντοπίζουν τη λογοκλοπή καθαυτή, αλλά μόνο μη αυθεντικά κείμενα τα οποία χρειάζεται να ελεγχθούν περαιτέρω. Χρειάζεται και κριτικός έλεγχος για να διαπιστωθεί εάν όντως έχει διαπραχθεί λογοκλοπή (Badge & Scott, 2009: 2). Τα προγράμματα δεν μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη λογοκλοπής, αλλά μόνο τις ομοιότητες μεταξύ κειμένων, εικόνων κ.λπ. Λόγω αυτής της αδυναμίας απόδειξης πολλοί συγγραφείς ελέγχουν τα κείμενά τους και εάν εντοπιστεί λογοκλοπή την αρνούνται, οπότε προκύπτουν διαφωνίες ως προς την αυθεντικότητα του έργου τους (Marjanovic et al., 2015: 121). Επιπρόσθετα, ενώ λειτουργούν πολύ καλά σε περιπτώσεις κειμένων που είναι σε ηλεκτρονική μορφή και διαδίκτυο ή σε βάσεις, αποτυγχάνουν πολύ συχνά όταν έχει γίνει εκτεταμένη παράφραση και χρήση συνωνύμων ή μετάφραση σε άλλη γλώσσα. Επίσης φτωχές είναι οι επιδόσεις τους όταν η πηγή της λογοκλοπής δεν είναι σε ηλεκτρονική μορφή και διαθέσιμη διαδικτυακά (Maurer et al., 2006: 1080).

Οι παραπάνω ελλείψεις μπορεί να μετριαστούν και τα αποτελέσματα των λογισμικών να βελτιωθούν όσο αυξάνεται το υλικό σε ηλεκτρονική μορφή, όσο προχωράει η εξέλιξη των λογισμικών στο επίπεδο πρόσβασης σε κλειδωμένο υλικό, όσο αναπτύσσεται περαιτέρω η τεχνολογία και όσο ενισχύεται η σωστή ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των λογισμικών (Maurer et al., 2006: 1080). Επίσης, λόγω των μειονεκτημάτων των λογισμικών εντοπισμού από τη μια, αλλά και την αδυναμία τους να αποδείξουν την λογοκλοπή, σημαντικό ρόλο αντίβαρου στα μειονεκτήματα των λογισμικών εντοπισμού πιθανών

περιστατικών λογοκλοπής, διαδραματίζει και ο δάσκαλος/καθηγητής. Είναι απαραίτητο να φροντίζει να παραμένει πλήρως ενημερωμένος σχετικά με τα θέματα των εργασιών και το αντικείμενο διδασκαλίας, αλλά και να παρατηρεί τον τρόπο και το ύφος γραφής των φοιτητών του, ώστε να μπορεί να εντοπίσει πιθανές αποκλίσεις. Στην περίπτωση εντοπισμού “ύποπτης” απόκλισης από τον συνηθισμένο τρόπο γραφής, είναι χρήσιμο να ανατρέξει ο καθηγητής στο αρχείο εργασιών του φοιτητή και να συγκρίνει τα γραμματικά και συντακτικά στοιχεία της γραφής του φοιτητή (Αβραμίδου, 2014: 62 – 63)

2.5 Λογοκλοπή και πανεπιστήμια

2.5.1 Η διεθνής εμπειρία

Με τον συνεχώς αυξανόμενο ανταγωνισμό, τους ολοένα και περισσότερους απόφοιτους, αλλά και την μείωση των αξιολογών θέσεων εργασίας, οι φοιτητές πιέζονται να πετύχουν υψηλές επιδόσεις κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Οι έρευνες δείχνουν ότι από τη μια οι φοιτητές καταφεύγουν πολύ συχνά στην εξαπάτηση και από την άλλη τα πανεπιστήμια παραβλέπουν ή αποκρύπτουν περιστατικά σε μια προσπάθεια αποφυγής γραφειοκρατικών διαδικασιών, αλλά και διατήρησης της ακεραιότητας και της φήμης τους. Τα γεγονότα αυτά παρασύρουν και τους φοιτητές που δεν χρησιμοποιούν τέτοιες μεθόδους, οι οποίοι αισθάνονται αδικημένοι και τελικά καταφεύγουν και αυτοί σε παράτυπες πρακτικές (McCabe et al., 2001: 220). Επιπρόσθετα, παρόλο που υπάρχουν διαθέσιμα πολλά λογισμικά εντοπισμού της λογοκλοπής το φαινόμενο παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις στην ακαδημαϊκή κοινότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Μια εξήγηση που δίνεται είναι η μεγάλη αύξηση εισαγωγής στα πανεπιστήμια του αναπτυσσόμενου κόσμου, όπου δεν είναι διαδεδομένη η χρήση λογισμικών κι έτσι δυσκολεύει πολύ η ανίχνευση (Anney & Mosh, 2015: 204).

Όπως προαναφέρθηκε, το ζήτημα της λογοκλοπής απασχολεί κυρίως την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς παρατηρείται κατά κόρον σε εργασίες φοιτητών επιστημονικά άρθρα κτλ. Τα περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα που δίνουν την απαραίτητη αξία στην πρωτοτυπία του έργου που παράγεται στους χώρους τους, παίρνουν μέτρα κατά της λογοκλοπής ανάλογα με τις αρχές και τις αξίες που πρεσβεύουν (Hasan & Khan, 2018: 127). Στη Μεγάλη Βρετανία ωστόσο η Ακαδημία Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιτροπή Κοινοπραξίας Πληροφοριακών Συστημάτων, διαπίστωσε ότι ελάχιστοι φοιτητές που κατέφυγαν αποδεδειγμένα στη λογοκλοπή αποβάλλονται από τα πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα από τις 9.200 διαπιστωμένες περιπτώσεις μόνο στις 143 κατέληξαν σε

αποβολή, ενώ η προβλεπόμενη ποινή ήταν η αποβολή και η πιο συχνή τιμωρία που επιβάλλεται είναι η επανυποβολή της εργασίας⁸.

Έχουν κατά καιρούς καταγραφεί περιπτώσεις λογοκλοπής οι οποίες απασχόλησαν και τον Τύπο. Πιο συγκεκριμένα όπως αναφέρουν οι Badge και Scott (2009), 18 φοιτητές αποβλήθηκαν από το πανεπιστήμιο της Virginia μετά την υιοθέτηση συστήματος εντοπισμού λογοκλοπής. Στην Αυστραλία μια σειρά από τέτοια περιστατικά προκάλεσαν την προσοχή της κοινής γνώμης, ενώ στη Μεγάλη Βρετανία υπάρχουν αρκετά σχετικά δημοσιεύματα στον Τύπο. Σε ένα παράδειγμα που εντοπίζεται σε παλιότερο άρθρο του BBC, το πανεπιστήμιο του Cambridge διεξήγαγε έρευνα για τη λογοκλοπή στους φοιτητές του, σύμφωνα με την οποία οι μισοί φοιτητές που έλαβαν μέρος παραδέχθηκαν ότι είχαν διαπράξει λογοκλοπή. Συγκεκριμένα παρουσίασαν ως δικά τους, κείμενα που βρήκαν στο διαδίκτυο. Από αυτούς σύμφωνα με την έρευνα μόνο οι 20 αποκαλύφθηκαν. Το πανεπιστήμιο έχει λάβει από τότε όλα τα απαραίτητα μέτρα τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση του φαινομένου και παρουσιάζει τη λογοκλοπή ως κακή ακαδημαϊκή πρακτική και πλήγμα στην ακαδημαϊκή αξιοπιστία⁹. Στη Γερμανία αφαιρέθηκε το διδακτορικό δίπλωμα της Υπουργού Παιδείας λόγω «εσκεμμένης εξαπάτησης μέσω λογοκλοπής», κάτι που είχε συμβεί και στην περίπτωση του πρώην Υπουργού Άμυνας¹⁰.

Τα περισσότερα πανεπιστήμια έχουν πια υιοθετήσει λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής. Το πιο διαδεδομένο είναι το Turnitin το οποίο μετράει σήμερα 30.000.000 χρήστες φοιτητές σε 15.000 εκπαιδευτικά ιδρύματα σε 140 χώρες¹¹. Με την χρήση τέτοιων λογισμικών εντοπίζονται σημαντικός αριθμός περιστατικών λογοκλοπής. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία βασίζεται σε γραπτές εργασίες. Για παράδειγμα στην περίπτωση του Αγγλικού Ανοικτού Πανεπιστημίου εντοπίζεται μια από τις μεγαλύτερες εφαρμογές ηλεκτρονικού εντοπισμού λογοκλοπής και ελέγχονται πάνω από 750.000 εργασίες το χρόνο, όπου εντοπίζεται αξιοσημείωτος αριθμός περιστατικών λογοκλοπής (Badge & Scott, 2009).

Πέρα από την χρήση λογισμικών εντοπισμού λογοκλοπής τα πανεπιστήμια προχωρούν και σε άλλες δράσεις ώστε να αντιμετωπίσουν τη λογοκλοπή. Επί παραδείγματι, το Harvard έχει

---

⁸http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/7701798.stm

⁹http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/7701798.stm

¹⁰<https://www.kathimerini.gr/world/27610/enochi-gia-logoklopi-i-yπουργos-paideias-tis-germanias/>

¹¹<https://www.turnitin.com/about>

καταρτήσει κώδικα τιμής πανεπιστημίου, ενημέρωση για τη λογοκλοπή, όπου επισημαίνεται πως η ευθύνη για τη σωστή αναφορά πηγών βαρύνει τον φοιτητή, παρέχει όμως αναλυτικό οδηγό με τους κανόνες σύνταξης βιβλιογραφίας του Harvard¹². Στη Μεγάλη Βρετανία το Cambridge έχει δημιουργήσει αναλυτικό οδηγό για τη λογοκλοπή, έχει υιοθετήσει το Turnitin και επισημαίνει πως ευθύνη του φοιτητή είναι να ενημερωθεί και να μάθει τους κανόνες σχετικά με την πολιτική πρόληψης και τιμωρίας της λογοκλοπής. Γίνεται επίσης σημαντική προσπάθεια ανάδειξης και προώθησης της ακαδημαϊκής αξιοπιστίας και ακεραιότητας¹³. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, επίσης ως ίδρυμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα η βιβλιοθήκη, έχει επίσης αναλυτικό οδηγό για τη λογοκλοπή και προβλέπει ακόμα και τη διαγραφή από το πανεπιστήμιο σε περίπτωση λογοκλοπής και παράλληλα διαθέτει Turnitin και επιτροπή πειθαρχικών παραπτώματων¹⁴. Επιπλέον, λόγω του ότι έχει ανιχνευθεί ότι σε μεγάλο βαθμό η λογοκλοπή των φοιτητών είναι ακούσια, είτε δεν γνωρίζουν τι είναι λογοκλοπή, είτε δεν γνωρίζουν τον σωστό τρόπο παραπομπής στην πηγή, τα πανεπιστήμια συχνά δημιουργούν οδηγούς οι οποίοι αφενός αναφέρουν ξεκάθαρα τις περιπτώσεις που θεωρούνται λογοκλοπή αλλά και οδηγίες για σωστή παραπομπή εντός κειμένου, αλλά και δημιουργίας σωστής βιβλιογραφίας με βάση συγκεκριμένους κανόνες (Gómez et al., 2013: 767).

Ένα ενθαρρυντικό στοιχείο των ερευνών είναι ότι υπάρχουν αρκετά μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, φοιτητές και καθηγητές οι οποίοι ασχολούνται με το θέμα της λογοκλοπής και προωθούν την ενημέρωση και την εκπαίδευση γύρω από το ζήτημα. Ήδη από τη δεκαετία του 1990 πολλά πανεπιστήμια υιοθετούν κώδικες αξιών, οι οποίοι θέτουν περιορισμούς και ευθύνες στους φοιτητές, ώστε να διατηρείται η αξιοκρατία, η ακεραιότητα και το κύρος του

---

¹²<https://handbook.fas.harvard.edu/book/academic-integrity>

¹³<https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/>

¹⁴http://library.ucy.ac.cy/per-page-files/services/references/plagiarism/plagiarism_02032018t.pdf
https://www.ouc.ac.cy/images/%CE%95%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF_%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CE%A3%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD19112018_1.pdf&
<http://library.ucy.ac.cy/el/services/literature-support/plagiarism>

ιδρύματος, κάτι που μέσω ερευνών έχει αποδεχθεί ότι λειτουργεί σε ικανοποιητικό βαθμό (McCabe et al., 2001: 220).

2.5.2 Η ελληνική πραγματικότητα

Στην Ελλάδα πρόσφατα απασχόλησε την επικαιρότητα το ζήτημα της λογοκλοπής με αφορμή μια επίκαιρη ερώτηση στη Βουλή στην οποία αναφέρεται πως «Πρόσφατα διαπιστώθηκε κρούσμα κειμένου-προϊόντος λογοκλοπής ως θέμα στις Πανελλαδικές Εξετάσεις... ενώ τα πανεπιστημιακά ιδρύματα μαστίζονται από γιγαντιαίο πρόβλημα λογοκλοπής σε όλα τα επίπεδά τους, έως και τις διδακτορικές διατριβές και όλες τις καθηγητικές βαθμίδες. Η μόνη πρόβλεψη για λογοκλοπή στο νομικό μας πλαίσιο συνίσταται στη δυνατότητα να εγερθούν αξιώσεις ή αιτήματα προστασίας του παθόντος σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία. Οι εσωτερικοί κανονισμοί οργανισμών και ιδρυμάτων για το ζήτημα δεν υποστηρίζονται επαρκώς από το νομικό έρεισμα που θα απέτρεπε αποτελεσματικά συγκάλυψη ή αδιαφορία»¹⁵. Στην απάντησή του ο Υφυπουργός Παιδείας παρουσίασε τι προβλέπεται στη νομοθεσία και τους κανονισμούς που διέπουν τα πανεπιστήμια της χώρας μας. Πιο συγκεκριμένα ανέφερε πως «στον πρότυπο εσωτερικό κανονισμό των πανεπιστημίων, των ΑΕΙ, το προεδρικό διάταγμα 160/2008, η λογοκλοπή αποτελεί το πρώτο πειθαρχικό παράπτωμα για όλες τις κατηγορίες διδακτικού προσωπικού, μέλη ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, καθώς και για τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, υποψήφιους διδάκτορες και μεταδιδάκτορες. Επιπλέον, υπάρχει πρόβλεψη για αυστηρές τιμωρίες από τους εσωτερικούς κανονισμούς, τους κανονισμούς σπουδών και η λειτουργία Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας στα πανεπιστήμια, η υιοθέτηση του λογισμικού Turnitin όπου συμπεριλήφθηκαν και ελληνόγλωσσες εργασίες, αποτελούν πλέγμα αντιμετώπισης και πρόληψης κατά της λογοκλοπής»¹⁶.

Σε γενικές γραμμές πάντως σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις εξαρτάται από τις αποφάσεις και την πολιτική του κάθε ιδρύματος, τόσο η αυστηρότητα όσο και οι περιπτώσεις όπου θα επιβληθούν. Ωστόσο, μελετώντας τον Κανονισμό Λειτουργίας των Α.Ε.Ι. δεν είναι σαφώς ορισμένη η λογοκλοπή, όσο και οι συνέπειές της. Στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τον

---

¹⁵<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c0d5184d-7550-4265-8e0b-078e1bc7375a/11313186.pdf>

¹⁶<https://www.esos.gr/arthra/68551/yf-paideias-den-yparhei-episimi-kataggelia-gia-logoklopi-sto-thema-ekthesis-ton>

κανονισμό λειτουργίας των ΑΕΙ δεν προβλέπεται κάτι συγκεκριμένο, αλλά γίνεται γενική αναφορά σε πειθαρχικά παραπτώματα, στα οποία δεν είναι υποχρεωτικό να εντάσσεται η λογοκλοπή. Συνεπώς εάν έχει οριστεί από το εκάστοτε ίδρυμα η λογοκλοπή ως πειθαρχικό παράπτωμα, επιβάλλει τις κυρώσεις που θα αποφασίσει κατά περίπτωση¹⁷. Για παράδειγμα το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης αναφέρει ρητά πως: «Η λογοκλοπή, με βάση τον Εσωτερικό Κανονισμό του ΑΠΘ, αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα και μπορεί να οδηγήσει σε πειθαρχικές ποινές «ανάλογες προς τη βαρύτητα του παραπτώματος, τις ειδικές συνθήκες τέλεσής του και το βαθμό της υπαιτιότητας»¹⁸.

Στα ελληνικά πανεπιστήμια γίνονται προσπάθειες κυρίως για να αποτρέψουν τους φοιτητές από την χρήση της λογοκλοπής με την χρήση λογισμικού εντοπισμού λογοκλοπής Turnitin το οποίο αποκτήθηκε από τα πανεπιστήμια της χώρας μας μετά από την μαζική αντιγραφή της ίδιας εργασίας από 106 φοιτητές στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας.¹⁹ Εκτός αυτού επιχειρούν μέσα από δράσεις ενημέρωσης και επιμόρφωσης των φοιτητές σχετικά με το θέμα της λογοκλοπής να ευαισθητοποιήσουν και να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές. Σύμφωνα με τις ιστοσελίδες μεγάλων ελληνικών πανεπιστημίων στο πλαίσιο ενημέρωσης και εκπαίδευσης των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή κάνουν τα εξής:

- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ): Η βιβλιοθήκη έχει συγκεντρώσει άρθρα ενημέρωσης σχετικά με τη λογοκλοπή και εκπαίδευσης αναφορικά με τη σωστή παραπομπή και αναφορά²⁰.

---

¹⁷https://www.ntua.gr/files/eswterikos_kan_leit_aei.pdf

¹⁸<https://www.foititikanea.gr/%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%B1/20037-%CE%BF-%CF%85%CF%86%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%AE%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B1->

¹⁹<https://www.kathimerini.gr/society/941744/systima-kata-antigrafon-se-aei/>

²⁰<http://www.lib.uoa.gr/nc/mathaino-pos/arthro/article/logoklopi.html>

<http://www.lib.uoa.gr/ypiresies/apotropi-logoklopi-turnitin.html>

- Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ): Υπάρχει οδηγός συγγραφής εργασιών και τρόπων αποφυγής λογοκλοπής, αλλά και αναφορά των κυρώσεων που προβλέπονται, οι οποίες φτάνουν μέχρι και τη διαγραφή από το Τμήμα²¹.
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ): Διατίθεται αναλυτικός οδηγός σχετικά με το τι είναι πνευματικά δικαιώματα, λογοκλοπή, και πώς αποφεύγεται και συγκεκριμένα προωθείται η χρήση εργαλείων διαχείρισης εργαλείων βιβλιογραφικών αναφορών²².
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ): μια πιο πρωτότυπη και ολοκληρωμένη προσπάθεια γίνεται από το ΕΜΠ όπου αξιοποιούνται κουίζ μέσα από τα οποία ελέγχεται το επίπεδο γνώσης των φοιτητών. Τα κουίζ περιλαμβάνουν ερωτηματολόγια με παραδείγματα σε μορφή άσκησης είναι πολύ βοηθητικά επίσης στην ενημέρωση γύρω από το τι είναι λογοκλοπή. Επιπλέον το ΕΜΠ διοργανώνει σεμινάρια και εργαστήρια πληροφοριακής παιδείας μέσα από τα οποία εκπαιδεύει περαιτέρω τους φοιτητές²³.
- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ): τέλος, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο χρησιμοποιεί το Turnitin και έχει μεριμνήσει για την ενημέρωση των φοιτητών τόσο για τη λογοκλοπή και τις συνέπειές της όσο και για την σωστή παραπομπή και αναφορά βιβλιογραφικών πηγών στις εργασίες, μέσα από οδηγούς και ενημερωτικό υλικό που αποστέλλει στους φοιτητές.

²¹<https://ecec.uniwa.gr/wp-content/uploads/sites/78/2019/02/%CE%A0%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%A3%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%CF%82.pdf> & <https://www.uniwa.gr/turnitin/>

²²https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/plagiarism_0.pdf & <https://www.lib.auth.gr/el/%CF%80%CE%BD%CE%B5%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%AE>

²³http://lib.ntua.gr/?page_id=118

http://lib.ntua.gr/?page_id=1462

http://lib.ntua.gr/?page_id=128

Παρόλες τις δράσεις και τα μέτρα που λαμβάνουν τα ελληνικά πανεπιστήμια το ζήτημα της λογοκλοπής παραμένει. Έχουν γίνει κατά καιρούς προτάσεις για πιο αυστηρή και ενιαία αντιμετώπιση της λογοκλοπής από τα ελληνικά πανεπιστήμια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διακήρυξη νέων επιστημόνων προς το Υπουργείο Παιδείας όπου ζητούσαν την εξέταση όλων των ύποπτων για λογοκλοπή περιπτώσεων και την επιβολή κυρώσεων όπου χρειάζεται, την χρήση μηχανισμών ελέγχου της πρωτοτυπίας των εργασιών, την σαφή αναφορά και περιγραφή της λογοκλοπής στους κανονισμούς σπουδών και δεοντολογίας των πανεπιστημίων, καθώς και της απαγόρευσής της (Αβραμίδου, 2014: 30).

2.6 Λογοκλοπή – Συνέπειες

Κάποιοι θεωρούν, ιδιαίτερα στον λογοτεχνικό κόσμο, ότι η λογοκλοπή είναι μέρος της δημιουργικής διαδικασίας, συνεπώς θα πρέπει να μπορεί ο καθένας να χρησιμοποιεί κείμενα άλλου χωρίς συνέπειες, προκειμένου να δημιουργήσει ένα νέο έργο. Από την άλλη πλευρά, οι περισσότεροι θεωρούν πως είναι κλοπή που χρησιμοποιείται για να αποκομίσει κανείς εύκολο κέρδος ή κάποιο έρεισμα στην επιστημονική κοινότητα. Επιπλέον, πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως κάθε περίπτωση πρέπει να αντιμετωπίζεται και να εξετάζεται μεμονωμένα, καθώς δεν έχουν όλα τα περιστατικά λογοκλοπής την ίδια βαρύτητα και έκταση. Ιδιαίτερα στην εποχή του διαδικτύου, είναι σημαντικό να συζητηθεί πώς και πόση προστασία μπορεί να απολαμβάνει ένας δημιουργός και να υπολογίζουμε πάντα την ισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα του δημιουργού και το κοινωνικό συλλογικό συμφέρον (Anderson, 2010: 8). Η εύκολη και δωρεάν πρόσβαση, αλλά και η καθημερινή τριβή με την αντιγραφή και το downloading από το διαδίκτυο, διαφοροποιούν σε μεγάλο βαθμό την αντίληψη περί πνευματικής ιδιοκτησίας και την παραβίασή της (Evering & Moorman, 2012: 38).

Μεγάλο μέρος των περιστατικών λογοκλοπής δεν εντοπίζονται. Τα πανεπιστήμια, ωστόσο, έχουν θεσπίσει τιμωρίες και ποινές για τους φοιτητές που διαπράττουν λογοκλοπή. Οι τιμωρίες αυτές ανάλογα και με την έκταση του φαινομένου μπορεί να είναι από μια απλή προειδοποίηση και μηδενισμό στο μάθημα μέχρι και αποβολή από το πανεπιστήμιο. Πολλά πανεπιστήμια έχουν ορίσει συγκεκριμένους κανονισμούς και πολιτικές τιμωρίας τα οποία γνωστοποιούν στους φοιτητές τους (Sharma, 2010: 135). Η καταπολέμηση της λογοκλοπής από τα πανεπιστήμια έχει μεγάλη σημασία, καθώς επηρεάζει εκτός από την εξέλιξη και μόρφωση των φοιτητών, και την αξιοπιστία και το υπόληψη του πανεπιστημίου. Συνεπώς η αντιμετώπισή της θα είναι προς όφελος και των ιδρυμάτων και των φοιτητών. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί πως τα πανεπιστημιακά ιδρύματα εκτός από τις γνώσεις στο πλαίσιο του

προγράμματος σπουδών είναι υποχρεωμένα να εμφυσήσουν στους φοιτητές τις ηθικές αξίες που διέπουν την επιστημονική κοινότητα (Tshero, 2010: 2).

Σύμφωνα με μελέτες σημαντικό ρόλο παίζει και το ποιος ορίζει και ποιος αποφασίζει ποια τιμωρία θα επιβληθεί σε κάθε περίπτωση. Οι τιμωρίες των πανεπιστημίων για τη λογοκλοπή μπορούν να χωριστούν σε 2 κατηγορίες:

- Από τον καθηγητή στον φοιτητή.
- Από το ίδρυμα στον φοιτητή.

Τα περισσότερα σχολεία και πανεπιστήμια του εξωτερικού ακολουθούν κανονισμούς λειτουργίας και κώδικες δεοντολογίας, όπου προβλέπονται συνέπειες και τιμωρίες για τη λογοκλοπή, αλλά και κάποιοι καθηγητές μεμονωμένα αναφέρονται σε αυτή και ενημερώνουν τους μαθητές/φοιτητές τους (Evering & Moorman, 2012: 35). Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, οι τιμωρίες από τους καθηγητές είναι στις περισσότερες περιπτώσεις πιο ήπιες, όπως επίπληξη, μείωση βαθμών, αντίθετα τα πανεπιστήμια και οι αρμόδιες επιτροπές επιβάλλουν πιο βαριές τιμωρίες αποβολή, αφαίρεση τίτλου και υποτροφιών, ακόμα και νομικές συνέπειες σύμφωνα με τη νομοθεσία, όπως κοινωνική εργασία (Berlinck, 2011: 370).

Η λογοκλοπή επιδρά αρνητικά στην διαμόρφωση ηθικών αξιών, σεβασμό στο πνευματικό έργο άλλων, της αξίας της προσπάθειας και της αξιοπιστίας και δημιουργεί ανισότητα στην αξιολόγηση των φοιτητών, και συμβάλλει στην αποτυχία επίτευξης των ακαδημαϊκών στόχων και της επίτευξης της απαραίτητης επάρκειας και γνώσης (Gómez et al., 2013: 767). Σε εκπαιδευτικό επίπεδο η λογοκλοπή επιδρά αρνητικά, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της έρευνας, της σύνθεσης και βλάπτει γενικότερα την εκπαιδευτική εμπειρία και τα εφόδια που πρέπει να αποκομίσει ο φοιτητής. Ζημιώνει, επιπλέον, τη σχέση εμπιστοσύνης φοιτητών-καθηγητών. Τέλος, η ευρεία εξάπλωση φαινομένων λογοκλοπής μπορεί να βλάψει και τη φήμη ενός πανεπιστημίου ή εκπαιδευτικού οργανισμού και να υποβιβάσει τα πτυχία που απονέμει. Συνεπώς πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως τα πανεπιστήμια πρέπει να θεσπίσουν σοβαρές τιμωρίες για τους φοιτητές που έχουν υποπέσει σε τέτοιο αδίκημα έτσι ώστε να περιοριστεί το φαινόμενο (Halak & El – Hajjar, 2019: 197).

Μεγάλο πρόβλημα στην απόφαση επιβολής τιμωρίας σε περίπτωση λογοκλοπής είναι πως σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει πρόνοια για τη διαβάθμιση της τιμωρίας, με αποτέλεσμα η αντιγραφή μεγάλου μέρους κειμένου χωρίς αναφορά στην πηγή να αντιμετωπίζεται το ίδιο με την περίπτωση που απλώς δεν χρησιμοποιήθηκαν π.χ. εισαγωγικά όπου ήταν απαραίτητο από άγνοια ή αμέλεια (Evering & Moorman, 2012: 35). Ο, δε, Park (2003) υποστηρίζει πως το ζήτημα της λογοκλοπής είναι ένα κοινωνικό δημιούργημα, ένα ζήτημα το οποίο

αντιμετωπίζεται διαφορετικά στις δυτικές και τις ανατολικές χώρες ή σε χώρες του ανεπτυγμένου και του αναπτυσσόμενου κόσμου και ως εκ τούτου δεν θεωρούν ότι χρήζει αντιμετώπισης (Αβραμίδου, 2014: 48).

Για να καθοριστεί η βαρύτητα του παραπτώματος και κατ' επέκταση να αποφασισθεί και η ανάλογη τιμωρία, πολλές φορές πρέπει να συνυπολογιστούν, εκτός από την πρόθεση, και το κέρδος που αποκόμισε κάποιος που διέπραξε λογοκλοπή. Για παράδειγμα, άλλο αντίκτυπο έχει η λογοκλοπή μιας πατέντας η οποία αποφέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη και άλλο μια περίπτωση που δεν έχει αποφέρει κάποιο σημαντικό κέρδος. Επιπλέον η ζημιά που γίνεται στο πρόσωπο από το οποίο λογοκλέπτει κάποιος ή το όφελος αυτού που τη διαπράττει εξαρτάται και από άλλους παράγοντες όπως νομικές συνέπειες ή η αποδοχή του δημοσιοποιημένου προϊόντος λογοκλοπής. Επίσης πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι είναι πιο σοβαρή η περίπτωση λογοκλοπής δεδομένων ή αποτελεσμάτων έρευνας γιατί αποτελεί πρωτογενές υλικό, δημιουργικό και απολύτως πρωτότυπο (Helgesson & Eriksson, 2015: 99 - 100).

Σύμφωνα με τους Macdonald & Carroll (2006) οι συνέπειες θα πρέπει να αποφασίζονται μετά από κρίση της βαρύτητας του αδικήματος λαμβάνοντας υπόψη και την έκταση της λογοκλοπής, π.χ. έχει αντιγραφεί μια πρόταση ή ολόκληρο κείμενο; Ακόμα, το έτος φοίτησης του φοιτητή και η το κατά πόσο είναι ενημερωμένος για το ζήτημα της λογοκλοπής, της σωστής αναφοράς και παραπομπής στις πηγές. Τέλος καταλυτικό ρόλο παίζει και το ποιες τιμωρίες προβλέπονται από το ίδρυμα. (Berlinck, 2011: 369).

Στους κανονισμούς σπουδών και στους κώδικες δεοντολογίας αναφέρονται διάφορες τιμωρίες που προβλέπονται σε περιπτώσεις λογοκλοπής. Για παράδειγμα σύμφωνα με τους υπεύθυνους για την ακαδημαϊκή συμπεριφορά του πανεπιστημίου Oxford Brookes προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα για την αντιμετώπιση της λογοκλοπής:

- Συζήτηση με τον φοιτητή.
- Μείωση βαθμού ανάλογα με την έκταση της παρατυπίας.
- Επανυποβολή της εργασίας.
- Μηδενισμός της εργασίας.
- Μηδενισμός στο μάθημα.
- Αποβολή από το ίδρυμα.

Σε περίπτωση δε παραβίασης πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να υπάρξουν οικονομικές απαιτήσεις και αποζημίωση του δημιουργού, με νομικές συνέπειες, κατάσχεση εξοπλισμού ή αντιγράφων και ό,τι άλλο προβλέπει ο νόμος (Myers, 2018 : 93).

Η ανάθεση της επιβολής τιμωρίας στον καθηγητή, όπως συμβαίνει συνήθως, δεν είναι η ενδεδειγμένη λύση, καθώς το ίδρυμα είναι εκείνο που συντάσσει τις πολιτικές, συνεπώς πρέπει να είναι υπεύθυνο και για την σωστή εφαρμογή τους. Η σύσταση επιτροπής για την αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων θα ήταν χρήσιμη για να παίρνει αποφάσεις και να εξετάζει μεμονωμένα τις περιπτώσεις (Berlinck, 2011: 370 – 371). Σύμφωνα με τον Hill (2017) η ευθύνη για την εξασφάλιση της ηθικής προσέγγισης και του σεβασμού της πνευματικής ιδιοκτησίας ανήκει συνολικά στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Οι φοιτητές έχουν ευθύνη, αλλά και τα ιδρύματα πρέπει να γνωρίζουν το επίπεδο γνώσης και κατανόησης των φοιτητών τους γύρω από το ζήτημα της λογοκλοπής. Η τιμωρία χωρίς την επαρκή πρότερη ενημέρωση και εκπαίδευση αναφορικά με τον σεβασμό στο έργο του άλλου, αφενός δεν είναι αποδοτική και αφετέρου δεν έχει εκπαιδευτικό υπόβαθρο. Η εκούσια λογοκλοπή και παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων πρέπει να αντιμετωπίζεται καταλλήλως, αλλά υπάρχει και το φαινόμενο της ακούσιας λογοκλοπής που προέρχεται από την έλλειψη γνώσης και κατανόησης (Myers, 2018: 98). Εάν τελικά αποδεχθούμε τη λογοκλοπή σαν μια φυσιολογική πρακτική, θα επηρεαστεί αρνητικά η υπόληψη και αξιοπιστία της επιστημονικής γνώσης και εντέλει η κοινωνία. Σε αυτή την υποθετική περίπτωση κανείς δεν θα παράγει καινούρια έρευνα και όλοι θα αναπαράγουν και θα οικειοποιούνται τις ήδη υπάρχουσες, θα συντελούνταν καταστροφή της γνώσης και αναστολή της εξέλιξης (Bahadori et al., 2012: 168). Κατά συνέπεια είναι απαραίτητο να αντιμετωπίζονται με αυστηρότητα τα περιστατικά λογοκλοπής και μετά από ενδελεχή αξιολόγηση και μελέτη των δεδομένων, να επιβάλλεται και η απαραίτητη τιμωρία από το αρμόδιο όργανο.

2.7 Η πρόληψη ως τρόπος αντιμετώπισης της λογοκλοπής

Γενικά η ακαδημαϊκή κοινότητα αναγνωρίζει τη σημασία της αναφοράς των πηγών και την απόδοση ευσήμων στους δημιουργούς. Σε ό,τι αφορά τους καθηγητές και τους επιστήμονες οι παραπομπές στα άρθρα τους αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εξέλιξη και τη σταδιοδρομία τους, συνεπώς κατανοούν πόσο σημαντική είναι η αναγνώριση που αποδίδουν σε κάποιον με την αναφορά στο έργο του, στις ιδέες και τη γνώση που έχει παράξει. Είναι σημαντικό να δίνεται στους φοιτητές η δυνατότητα να διαβάσουν κριτικά τι έχει γραφτεί για ένα θέμα και να τους ζητείται να συνθέσουν το γενικότερο νόημα της γνώσης και των ιδεών και όχι μια πιστή αντιγραφή ή ένα κείμενο πέραν των δυνατοτήτων τους. Υπό αυτή την πίεση είναι επόμενο να καταφεύγουν σε αθέμιτα μέσα. Σύμφωνα με τον Power (όπως αναφέρεται στο Evering & Moorman, 2012: 38 – 39), δε, όσοι δεν το κάνουν φοβούνται, ή το αποφεύγουν από σεβασμό. Οι αιτίες λογοκλοπής μπορεί, όπως αναφέρθηκε

πρωτύτερα, το άγχος απόδοσης, η άγνοια, ή η πίεση, προστιθέμενη, δε, και η διάδοση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών πηγών, οδηγούμαστε σε ραγδαία αύξηση της διαδικτυακής λογοκλοπής, η οποία αποτελεί πια απειλή της εποχής για την ακαδημαϊκή κοινότητα. Τα ευρήματα των σχετικών ερευνών βοηθούν στο να λαμβάνονται μέτρα από την ακαδημαϊκή κοινότητα και τα ιδρύματα, τόσο για την πρόληψη και την ενημέρωση, όσο και για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων (Cheak et al., 2013: 5).

Στις μέρες μας η λογοκλοπή αντιμετωπίζεται συχνά ως φυσικό επακόλουθο των συνθηκών που επικρατούν στην ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα. Είναι απαραίτητο, όμως να πειστούν οι φοιτητές πως όταν δημιουργούν κάτι που βασίζεται στη δική τους δημιουργικότητα και ικανότητα είναι πιο ενδιαφέρον αλλά και χρήσιμο για τη μετέπειτα πορεία τους. Για παράδειγμα, για να προετοιμαστούν οι φοιτητές για να βγουν στην αγορά εργασίας, όπου αθέμιτες πρακτικές μπορεί να έχουν και νομικές συνέπειες, καθώς δεν γίνονται ανεκτές (Anderson, 2010: 6). Γι' αυτό είναι απαραίτητη η ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και της δημιουργικής γραφής και εκπόνησης εργασιών μέσα σε ένα πλαίσιο επιστημονικών κανόνων, το να δίνουν οι καθηγητές συγκεκριμένη και περιορισμένη βιβλιογραφία, η έμφαση στην εκμάθηση της ακαδημαϊκής συγγραφής, παραπομπής και βιβλιογραφικών αναφορών, καθώς πολλές φορές η τιμωρία μπορεί να αποδειχθεί αποτυχημένη και ανεπαρκής. Σε κάθε περίπτωση τα όρια της λογοκλοπής πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα και γνωστοποιημένα και να δίνεται βαρύτητα και σε μεθόδους πρόληψης εκτός από την επιβολή κυρώσεων (Sharma, 2010: 137). Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, επιπλέον, είναι απαραίτητο να ενημερώνουν για τα ζητήματα της λογοκλοπής τους φοιτητές, αλλά και να δίνουν βάρος στους στόχους και τη σημασία της εκπαίδευσης και της αξιοκρατικής εξέλιξης, εκτός από το να εφαρμόζουν τιμωρίες και να προειδοποιούν για τις αρνητικές συνέπειες (Tshero, 2010: 9).

Για να αποφευχθεί ή να μετριαστεί η λογοκλοπή έχουν εντοπιστεί κάποια μέτρα και δράσεις που υιοθετούνται από τα πανεπιστήμια, όπως ο σαφής ορισμός των ειδών της λογοκλοπής και η κατανόηση του πλαισίου και της έννοιας. Η εκπαίδευση των φοιτητών στην χρήση εισαγωγικών και αναφορά πηγών, την κριτική παράφραση κομματιών κειμένου, αλλά και η γνωστοποίηση των πολιτικών και διαδικασιών προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και των νομικών και άλλων συνεπειών (Ćarara et al., 2013: 246). Για να προληφθεί η λογοκλοπή στα πανεπιστήμια οι Macdonald & Carroll (2006) προτείνουν επίσης να ελέγχουν τις γνώσεις επιστημονικού τρόπου συγγραφής εργασιών, έλεγχος επικοινωνίας πολιτικών του πανεπιστημίου για την προστασία της αξιοπιστίας του, εκπαίδευση καθηγητών για τον εντοπισμό, την εκπαίδευση των φοιτητών. Βοηθητική είναι επιπλέον η δημιουργία αρχείου

στατιστικών δεδομένων τόσο για την παρακολούθηση των περιπτώσεων λογοκλοπής και η οργάνωση των στατιστικών ώστε να είναι αναζητήσιμα τα νούμερα, η αντιμετώπιση των περιπτώσεων κ.λπ. (Berlinck, 2011: 370).

Αν και τα πανεπιστήμια διαθέτουν πια τεχνολογικά μέσα για τον εντοπισμό της λογοκλοπής, μόνο ο εντοπισμός και η απειλή της τιμωρίας φαίνεται πως δεν αρκεί για την εξάλειψη του φαινομένου. Η ενίσχυση της δημιουργικότητας και της πρωτοτυπίας, η σωστή εκπαίδευση των καθηγητών ώστε να κρίνουν και να εντοπίσουν τη λογοκλοπή, αλλά και για να αναγνωρίζουν τους περιορισμούς της γλώσσας, οι τεχνικές αξιολόγησης των μαθημάτων που θα εντάξουν την δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη, η εφαρμογή καλών πρακτικών στη μάθηση και η προώθηση της συνολικής ωφέλειας της μάθησης (Berlinck, 2011: 370), η προώθηση δημιουργικής και κριτικής γραφής και σκέψης, σημασία νοητικών εφοδίων, απομάκρυνση από τεστ και βαθμοθηρία, προώθηση της δια βίου μάθησης, υψηλότεροι στόχοι, αποτελούν χρήσιμες μεθόδους πρόληψης και περιορισμού της λογοκλοπής (Evering & Moorman, 2012: 41). Η εκπόνηση εργασιών σχετικών με το φαινόμενο της λογοκλοπής και η προώθηση της σημασίας της ακαδημαϊκής ακεραιότητας μέσω εμπειριών, καθώς και η συζήτηση γύρω από το ζήτημα μπορούν, επίσης, να βοηθήσουν σημαντικά στην πρόληψη (Evering & Moorman, 2012: 39).

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας και πολιτικών αντιμετώπισης ανήθικων πρακτικών μπορούν, επίσης, να παίξουν καταλυτικό ρόλο στην αποτροπή λογοκλοπής. Ειδικά οι κώδικες αξιών έχουν μεγάλη επιτυχία και βοηθούν τους μαθητές/φοιτητές να αυτοπεριορίζονται και να αποφεύγουν τέτοιου είδους πειθαρχικά παραπτώματα. Πέρα από τους κώδικες δεοντολογίας, στην ίδια φιλοσοφία εντάσσεται και η δημιουργία στα πανεπιστήμια, κυρίως του εξωτερικού, «κοινοτήτων ακαδημαϊκής ηθικής», οι οποίες επικοινωνούν τους κανόνες σεβασμού, ηθικών αξιών, επιστημονικής ακεραιότητας στη φοιτητική κοινότητα (McCabe et al., 2001: 228 – 229).

Η γενιά αυτή είναι πιο ενημερωμένη, τεχνολογικά καταρτισμένη, από προηγούμενες, αλλά και ταυτόχρονα αρκετά απαιτητική. Η έλλειψη ενδιαφέροντος και οι εργασίες εκτός πεδίου είναι από τις συχνές αιτίες λογοκλοπής. Είναι χρήσιμο οι καθηγητές να κάνουν το μάθημα ενδιαφέρον, ελκυστικό, με χρήση νέων τεχνολογιών και την προώθηση εμπειριών που απαιτούν τη συμμετοχή του εκπαιδευόμενου (Evering & Moorman, 2012: 39). Οι καθηγητές αναπτύσσοντας μεθόδους υποστήριξης και ενδυνάμωσης της ανεξαρτησίας των φοιτητών, θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων και θα τους απομακρύνουν από τις μεθόδους εξαπάτησης (Blum, 2009: 177).

Η λογοκλοπή είναι φαινόμενο που υπάρχει από την αρχή του πολιτισμένου κόσμου, αλλά έχει εξαπλωθεί επικίνδυνα με την άνθηση του διαδικτύου, λόγω της πληθώρας πληροφοριών, αλλά και της ευκολίας πρόσβασης που έχει ο καθένας στις πηγές. Μπορεί να αποφευχθεί με σωστή εκπαίδευση και ενημέρωση και κατάρτιση πλαισίου πολιτικής που θα βασίζεται σε ηθικές αξίες και αρχές της επιστημονικής κοινότητας. Η ενημέρωση πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη συστήματος αξιών, μαζί με τη βελτίωση της ποιότητας εργασιών που ανατίθενται, την ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων καθηγητών και φοιτητών, αλλά και της προώθησης της συνεργατικής δουλειάς, ανάμεσα στους φοιτητές (Hasan & Naved, 2018: 127, 130). Είναι χρήσιμη η ύπαρξη ισορροπίας, καθώς μόνο ο διάλογος και η προώθηση των αξιών δεν αρκούν. Το κάθε ίδρυμα πρέπει, παράλληλα να εκπέμπει, όπως προαναφέρθηκε, ένα σαφές μήνυμα στους φοιτητές, ότι θα αντιμετωπίζονται με αυστηρότητα και συνέπεια τα φαινόμενα, με κυρώσεις οι οποίες έχουν εκπαιδευτικό, αλλά και αποτρεπτικό χαρακτήρα (McCabe et al., 2001:231). Ακόμα, η διαμόρφωση και γνωστοποίηση οδηγών περί λογοκλοπής των πανεπιστημίων στους φοιτητές αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση της πρόληψης της λογοκλοπής. Όπως επίσης και τα λογισμικά που τα πανεπιστήμια παρέχουν στους καθηγητές και πολλές φορές και στους ίδιους τους φοιτητές τη δυνατότητα ανίχνευσης της λογοκλοπής, με τις όποιες αδυναμίες, αποτελούν χρήσιμο εργαλείο με συμβουλευτικό κυρίως ρόλο (Gómez et al., 2013: 767).

Συμπερασματικά η αντιμετώπιση και η πρόληψη του φαινομένου της λογοκλοπής απαιτεί ένα πλέγμα μέτρων που πρέπει να υιοθετούνται από τα πανεπιστήμια. Από τη μία πλευρά είναι απαραίτητη η πειθαρχία και συνέπεια στην επιβολή κυρώσεων, πάντα με γνώμονα τη δικαιοσύνη και από την άλλη, πιο σημαντικές είναι οι δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης των φοιτητών γύρω από τη λογοκλοπή. Τέλος σημαντικός συντελεστής είναι και η προώθηση και ανάδειξη των αξιών της εκπαιδευτικής και της επιστημονικής κοινότητας.

2.8 Σχετικές έρευνες

Οι έρευνες που έχουν κατά καιρούς διενεργηθεί σχετικά με το ζήτημα της λογοκλοπής χωρίζονται σύμφωνα με τους Comas και Suerda (2010:218) σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με τη διάσταση η οποία μελετήθηκε:

- Ανάλυση της εξάπλωσης.
- Περιγραφή των τύπων και της έννοιας της λογοκλοπής.
- Ανάλυση των λόγων και των παραγόντων που οδηγούν στη λογοκλοπή.
- Ανάλυση των μεθόδων αντιμετώπισης και εντοπισμού της λογοκλοπής.

2.8.1 Η διερεύνηση της έννοιας της λογοκλοπής

Σημαντική έρευνα στην Ελλάδα σχετικά με το ζήτημα της λογοκλοπής και πιο συγκεκριμένα την έννοια, αλλά και τις επιμέρους πτυχές της, αποτελεί η διδακτορική διατριβή της Εριφύλλης Αβραμίδου με τίτλο «Διαδικτυακές Εφαρμογές των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση: Η Περίπτωση της Λογοκλοπής» το 2014. Στο πλαίσιο της διατριβής διεξήχθησαν τρεις έρευνες. Μια από αυτές μελέτησε τι γνωρίζουν οι φοιτητές σχετικά με την έννοια της λογοκλοπής, τα αίτια, το επίπεδο γνώσης του επιστημονικού τρόπου συγγραφής εργασιών, καθώς και τις μεθόδους αποφυγής της λογοκλοπής. Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγια σε φοιτητές του τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών. Κατέληξε στο συμπέρασμα πως οι φοιτητές δεν είναι ενημερωμένοι κατάλληλα για τη λογοκλοπή και γενικότερα για την ακαδημαϊκή εντιμότητα και καταφεύγουν στη μέθοδο «αντιγραφή – επικόλληση» χωρίς δισταγμό (Αβραμίδου, 2014).

Αξιοσημείωτη είναι επίσης, και η συμβολή της έρευνας του Δ. Κόκκινου και του Α. Κουλούρη στο πλαίσιο της οποίας διαπιστώθηκε πως η αντίληψη και κατανόηση της λογοκλοπής από προπτυχιακούς φοιτητές και προσωπικό του πανεπιστημίου καθιστούν επιτακτική την ανάγκη λήψης μέτρων τόσο για την αντιμετώπιση, όσο και για την πρόληψή της. Η έρευνα διεξήχθη το 2018 στο τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, με τη μέθοδο ερωτηματολογίων κλειστών και ανοικτών ερωτήσεων. Συμμετείχαν 62 φοιτητές και 9 καθηγητές (Kokkinos & Koulouris, 2019) .

Αρκετές έρευνες έχουν γίνει και στο εξωτερικό και εξετάζουν διάφορες διαστάσεις της λογοκλοπής. Η παλαιότερη σχετική έρευνα που εντοπίστηκε δημοσιεύθηκε το 1997 και μελέτησε τις απόψεις μεταπτυχιακών φοιτητών για τη λογοκλοπή. Έγιναν 19 συνεντεύξεις

και διαπιστώθηκε άγνοια αναφορικά με όλες τις πτυχές της λογοκλοπής και τι ακριβώς συνιστά λογοκλοπή. Επιπλέον, το απρόσωπο πανεπιστήμιο, η απουσία δεσμών και οι μεγάλες τάξεις οδηγούν στην αποξένωση και την αποκοπή από το ηθικό πλαίσιο των φοιτητών (Ashworth, 1997).

Επίσης, έρευνα διεξήχθη σε πανεπιστήμιο της Μαλαισίας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύθηκαν το 2012, όπου συμμετείχαν 327 προπτυχιακοί φοιτητές και εκπαιδευτικοί. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ερωτηματολογίων και διερευνήθηκε το επίπεδο κατανόησης της λογοκλοπής από τους φοιτητές μετά την ανάπτυξη του διαδικτύου και την χρήση των νέων τεχνολογιών. Διαπιστώθηκε πως δεν είναι ικανοποιητικό το επίπεδο γνώσης των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή και η ενημέρωση και εκπαίδευσή τους παραμένει περιορισμένη (Ali et al., 2012). Στην Ινδονησία έρευνα σε φοιτητές και καθηγητές του Παιδαγωγικού Τμήματος και του Τμήματος Ψυχολογίας, εξέτασε απόψεις των φοιτητών και τις αντιδράσεις των καθηγητών στη λογοκλοπή. Μοιράστηκαν ερωτηματολόγια και διενεργήθηκαν συνεντεύξεις. Από τις απαντήσεις των φοιτητών διαπιστώθηκε πως γνωρίζουν την έννοια της λογοκλοπής, αλλά συνεχίζουν να το κάνουν. Από τη μεριά των καθηγητών αποκαλύφθηκε πως μπορούν να διαπιστώσουν λογοκλοπή, αλλά μόνο όταν πρόκειται για αντιγραφή των εργασιών μεταξύ των φοιτητών (Agustina & Raharjo, 2017). Σε 35 φοιτητές ενός ακόμα πανεπιστημίου της Ινδονησίας με χρήση ημι – δομημένων συνεντεύξεων, μελετήθηκε η συμπεριφορά των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή. Διαπιστώθηκε ότι την αντιλαμβάνονται ως ακαδημαϊκή εξαπάτηση, τότε και πώς διαπράττεται, και πως μπορεί να αποφευχθεί με σωστή παραπομπή και αναφορά, αλλά δηλώνουν άγνοια του σωστού τρόπου αναφοράς των πηγών σε κάθε περίπτωση (Nimasari, 2019).

Πιλοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε σε πανεπιστήμιο της Αυστραλίας με focus groups που αποτελούνταν από 41 φοιτητές διαφόρων επιστημονικών πεδίων, όπου διερευνήθηκαν οι απόψεις των φοιτητών για τη λογοκλοπή. Διαπιστώθηκε πως η αντιμετώπιση της λογοκλοπής από το πανεπιστήμιο ήταν ελλιπής και αναποτελεσματική, εκτεταμένη άγνοια σχετικά με την συγγραφή επιστημονικών πονημάτων, αποκοπή από ηθικές αξίες και άγνοια της ακαδημαϊκής ηθικής, παρόλο που οι φοιτητές φάνηκε να γνωρίζουν τι είναι λογοκλοπή. (Gullifer & Tyson, 2010). Σε έρευνα του Power (2009) διαπιστώθηκε αδιαφορία από τη μεριά των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή, επίσης εντοπίστηκαν διαφορές ανάμεσα στις αντιλήψεις φοιτητών και καθηγητών για το θέμα, καθώς επίσης και πως οι περισσότεροι φοιτητές δεν θεωρούν τη λογοκλοπή ηθικό παράπτωμα. Η έρευνα έγινε σε προπτυχιακούς

φοιτητές με τη μέθοδο των focus groups και διερεύνησε το επίπεδο κατανόησης των πτυχών της λογοκλοπής (Power, 2009).

Μια ακόμα έρευνα έγινε σε Έλληνες φοιτητές σε αγγλικό πανεπιστήμιο το 2003 και μελέτησε την έννοια της λογοκλοπής, το επίπεδο κατανόησής της, και το επίπεδο των γνώσεων τους γύρω από το ζήτημα. Αξιοποιήθηκε η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης, μέσω συνεντεύξεων. Τα συμπεράσματα κατέληξαν στο ότι οι φοιτητές γνώριζαν τι είναι λογοκλοπή, αλλά δεν καταφέρνουν να την αποφύγουν, δεν αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα και την αξία της βιβλιογραφικής παραπομπής, δεν είχε καταρτιστεί κάποια πολιτική του πανεπιστημίου για την αντιμετώπιση του φαινομένου και εντέλει παρατηρήθηκε σύγχυση γύρω από το θέμα. (Σιδερά-Σιδέρη, 2003).

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού και συγκεκριμένα του Τέξας, διεξήχθη έρευνα σε προπτυχιακούς φοιτητές ενός μαθήματος, μέσω ερωτηματολογίων, υπήρξαν 29 απαντήσεις. Στο πλαίσιο της έρευνας διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή. Διαπιστώθηκε και εδώ πως οι φοιτητές γνώριζαν την έννοια της λογοκλοπής, πως η λογοκλοπή διευκολύνεται μέσω διαδικτύου και πως αρκετοί είναι εκείνοι που πιστεύουν πως η αντιγραφή από το διαδίκτυο δεν συνιστά λογοκλοπή (Larkin & Mintu – Wimsatt, 2015).

2.8.2 Έρευνες αναφορικά με την εξάπλωση της λογοκλοπής

Στην χώρα μας πραγματοποιήθηκε έρευνα από τους Καρασαλίδη και Εμβαλωτή το 2018 και εξετάστηκε η διάδοση και οι μορφές λογοκλοπής. Το δείγμα αποτελούνταν από 155 μεταπτυχιακές διατριβές οι οποίες ελέγχθηκαν για λογοκλοπή με το λογισμικό Turnitin και κατόπιν διενεργήθηκαν δομημένες συνεντεύξεις με 8 απόφοιτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε εκτεταμένη λογοκλοπή σε ποσοστό άνω του 30% των διπλωματικών και μάλιστα σε διάφορες μορφές, αν και οι φοιτητές φάνηκε να γνωρίζουν την έννοια της λογοκλοπής (Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018).

Σε άρθρα που αξιοποιούν τη μεθοδολογία της βιβλιογραφικής επισκόπησης και συγκεντρώνουν έρευνες σχετικά με την εξάπλωση της λογοκλοπής περιλαμβάνεται αναδρομικό άρθρο που μελετά τις έρευνες μια δεκαετίας και δημοσιεύθηκε το 2001. Παρουσιάζει έρευνες σχετικά με την εξαπάτηση στα πανεπιστήμια. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα υπήρξε σημαντική αύξηση τέτοιων φαινομένων από τη δεκαετία του 1970 και μετά. Διαπιστώθηκε επίσης πως ατομικοί και κοινωνικοί λόγοι επηρεάζουν τους φοιτητές

και οδηγούνται στη λογοκλοπή, αλλά και ο καλύτερος τρόπος πρόληψης από την πλευρά των πανεπιστημίων είναι η κατάρτιση πολιτικών και κωδίκων δεοντολογίας (McCabe et al., 2001). Το 2011 δημοσιεύθηκε άρθρο με έμφαση στο θεωρητικό υπόβαθρο για τους λόγους και τα αίτια της λογοκλοπής από φοιτητές, το οποίο καταλήγει στο ότι η έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης, η άγνοια σχετικά με τις συνέπειες οδηγούν στη λογοκλοπή η οποία διαπράττεται και σε συμβατικό και σε ηλεκτρονικό υλικό και εξελίσσεται τελικά σε νόρμα (Klein, 2011). Βιβλιογραφική επισκόπηση δημοσιεύτηκε και το 2013, η οποία επικεντρώθηκε στη μελέτη της έκτασης της εκούσιας λογοκλοπής και το προφίλ του φοιτητή που είναι πιο επιρρεπής. Συμπεραίνεται πως οι πιο νέοι και αναβλητικοί φοιτητές είναι πιο επιρρεπείς, ότι η εκούσια λογοκλοπή είναι σχετικά σπάνια και στις περισσότερες περιπτώσεις η λογοκλοπή γίνεται λόγω άγνοιας ή αμέλειας (Sorpe, 2013). Αναδρομικό άρθρο που παρουσιάζει έρευνες σε πανεπιστήμια τεσσάρων διαφορετικών ευρωπαϊκών χωρών, διαπιστώνει πως υπάρχει εκτεταμένο και ριζωμένο πρόβλημα λογοκλοπής στα πανεπιστήμια, υπάρχουν αυστηρές πολιτικές και κανονισμοί, αλλά οι φοιτητές πιστεύουν ότι αφενός δεν θα αποκαλυφθούν και αφετέρου και να αποκαλυφθούν δεν θα τιμωρηθούν. Επιπλέον διευκολύνθηκε η λογοκλοπή λόγω της εξάπλωσης του διαδικτύου, η συμπεριφορά των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή επηρεάζεται από κοινωνικούς παράγοντες και τις συνθήκες που επικρατούν στο πανεπιστήμιο. Τέλος, οι φοιτητές γνωρίζουν τι είναι λογοκλοπή, αλλά το κάνουν και δεν αναφέρουν περιπτώσεις που πέφτουν στην αντίληψή τους (Puronas, 2008).

2.8.3 Έρευνες σχετικά με τα αίτια της λογοκλοπής

Σε 252 μεταπτυχιακούς φοιτητές σε έξι πανεπιστήμια της Μαλαισίας, μελετήθηκαν τα αίτια που οδηγούν τους φοιτητές μέσω ερωτηματολογίων σε διαδικτυακή λογοκλοπή. Σημαντικότεροι λόγοι διαπιστώθηκε ότι είναι η έλλειψη ικανοτήτων ακαδημαϊκής γραφής και η άγνοια της έννοιας της λογοκλοπής (Cheak et al., 2013). 386 φοιτητές παιδαγωγικού τμήματος απάντησαν σε ερωτηματολόγιο σχετικά με τις τάσεις γύρω από τη λογοκλοπή και πιο συγκεκριμένα τους λόγους, του παράγοντες που τους επηρεάζουν, αλλά και τη διαδικτυακή λογοκλοπή. Στα συμπεράσματα κατέληξαν ότι η διαδικτυακή λογοκλοπή με απευθείας αντιγραφή επικόλληση, το φύλλο, το τμήμα και ο χρόνος χρήσης του Η/Υ επηρεάζουν το ποσοστό που καταφεύγει στη λογοκλοπή και οι λόγοι είναι ο περιορισμένος χρόνος, ο φόρτος εργασίας, και το επίπεδο δυσκολίας των εργασιών (Eret & Ok, 2014). Σε πανεπιστήμιο του Νεπάλ διερευνήθηκαν η φύση, οι λόγοι και οι τρόποι αντιμετώπισης της λογοκλοπής. Αξιοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος των ερωτηματολογίων και η ποιοτική μέθοδος των συνεντεύξεων. Οι απαντήσεις προέρχονταν από φοιτητές του πανεπιστημίου

από διάφορες χώρες του κόσμου με διαφορετική κουλτούρα. Συμμετείχαν 96 προπτυχιακοί φοιτητές του τμήματος Αγγλικής Εκπαίδευσης. Και στην περίπτωση αυτής της έρευνας διαπιστώθηκε πως οι ερωτώμενοι γνώριζαν τι είναι λογοκλοπή αλλά δεν την αποφεύγουν, συνήθως είναι εκούσια. Προτείνουν δε να καταστεί νόμιμη ως ένα βαθμό για να βοηθηθούν στην εκτέλεση των απαιτήσεων των εργασιών (Sharma, 2010).

Στη Νότια Αφρική διενεργήθηκε έρευνα το 2012 σε προπτυχιακούς φοιτητές, με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων. Εξετάστηκαν η απόψεις των φοιτητών Χημείας και Μαθηματικής Τεχνολογίας σχετικά με τη λογοκλοπή και οι λόγοι που οδηγούν κάποιον στη λογοκλοπή. Διαπιστώθηκε εκτεταμένη χρήση λογοκλοπής με το 41% να θεωρεί τη λογοκλοπή σοβαρό παράπτωμα και το 71,9% να παραδέχεται πως το διαδίκτυο αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή του υλικού των εργασιών και κατ' επέκταση και της λογοκλοπής. Προβληματικό είναι το γεγονός πως και σε αυτή την έρευνα οι φοιτητές δεν είχαν πλήρη επίγνωση και κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής και όλων των μορφών της, γεγονός που μάλλον είναι ο σημαντικότερος λόγος που τους οδηγεί στη λογοκλοπή (Sentleng & King, 2012).

Στην Τανζανία διεξήχθη επίσης μελέτη η οποία διερεύνησε τις πρακτικές που ακολουθούν οι φοιτητές σε σχέση με τη λογοκλοπή. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ήταν αυτή της μελέτης περίπτωσης. Δημιουργήθηκαν focus groups από δύο πανεπιστήμια, ένα δημόσιο και ένα ιδιωτικό και έγινε επιλογή φοιτητών με βάση κάποια κριτήρια. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα βρέθηκε εκτεταμένη λογοκλοπή σε εργασίες των φοιτητών. Επιπλέον διαπιστώθηκε πως ενώ οι φοιτητές γνωρίζουν ότι η λογοκλοπή είναι λάθος συνέχισαν να το κάνουν. Τέλος, σχετικά με τις αιτίες λογοκλοπής σημαντικότερες αναδείχθηκαν η πρόσβαση στο διαδίκτυο, η τεμπελιά και η άγνοια του ακαδημαϊκού τρόπου συγγραφής των εργασιών (Anney & Mosha, 2015).

Στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Ισπανία διενεργήθηκε έρευνα η οποία παρουσιάστηκε σε άρθρο που δημοσιεύτηκε το 2010. Χρησιμοποιήθηκε συνδυασμός μεθόδων, ερωτηματολόγια και focus groups. Στο πλαίσιο της έρευνας μελετήθηκαν οι αιτίες της λογοκλοπής. Εξήχθη το συμπέρασμα πως χαρακτηριστικά και συμπεριφορές των φοιτητών (υποτίμηση δυνατοτήτων, κακή διαχείριση χρόνου κ.λπ.), οι ευκαιρίες που δίνονται για λογοκλοπή μέσω διαδικτύου, αλλά και τα χαρακτηριστικά καθηγητών και μαθημάτων είναι ανάμεσα στις σημαντικότερες αιτίες λογοκλοπής (Comas-Forgas & Sureda-Negre, 2010). Συγκριτική έρευνα μεταξύ των φοιτητών ενός Γερμανικού και ενός Σλοβένικου πανεπιστημίου διεξήχθη την ακαδημαϊκή χρονιά 2017/2018 και ερευνήθηκαν τα αίτια της λογοκλοπής. Απάντησαν 485 φοιτητές μέσω ερωτηματολογίων. Και εδώ η εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία μέσω του διαδικτύου αποτελεί την πρώτη αιτία που επικαλούνται οι

φοιτητές. Η έρευνα αυτή διαφοροποιείται από άλλες, σύμφωνα οι οποίες κατέληξαν πως κοινωνικά και ατομικά χαρακτηριστικά παίζουν το σημαντικότερο ρόλο (Jereb et al., 2018). Σχετικά με τη λογοκλοπή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην χώρα μας έρευνα έκανε η Σ. Μαρκαντωνάκη το 2020, όπου διερευνήθηκε ποιοτικά η λογοκλοπή και οι παράγοντες που την επηρεάζουν. Διεξήχθησαν 6 ημι - δομημένες συνεντεύξεις σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και κατέληξε στο συμπέρασμα πως όλοι οι φοιτητές που απάντησαν αναγνωρίζουν τη λογοκλοπή «σαν μορφή ακαδημαϊκής εξαπάτησης που επηρεάζεται από κοινωνικούς και προσωπικούς παράγοντες και βλάπτει την εκπαιδευτική διαδικασία» (Μαρκαντωνάκη, 2020).

2.8.4 Μελέτες γύρω από την αντιμετώπιση της λογοκλοπής

Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η έρευνα σχετικά με τη λογοκλοπή και πιο συγκεκριμένα για τις σχετικές πολιτικές των πανεπιστημίων που διεξήγαγε από το 2010 έως το 2013 η Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα μέσω του Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης. Όλα τα κράτη μέλη κατέθεσαν τις έρευνες και τα στοιχεία που έχουν κατά καιρούς συλλέξει σχετικά με τις πολιτικές αντιμετώπισης της λογοκλοπής από τα πανεπιστήμια, ώστε να διαπιστωθεί η διαμορφωμένη κατάσταση. Διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των κρατών μελών της ΕΕ είχαν αναποτελεσματικές πολιτικές και διαδικασίες εντοπισμού και αντιμετώπισης της λογοκλοπής, και τα όποια μεμονωμένα περιστατικά εντοπίζονταν, αντιμετωπίζονταν από τους καθηγητές κατά περίπτωση χωρίς συνέπεια και διαφάνεια (“Comparison of policies”, 2013). Για την χώρα μας την έρευνα ανέλαβε η Α. Κοκκινάκη. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια σε φοιτητές, καθηγητές και αξιωματούχους, σε συνδυασμό με δομημένες συνεντεύξεις ανώτατων διοικητικών στελεχών. Διαπιστώθηκε απουσία στατιστικών στοιχείων, εκτεταμένη λογοκλοπή σε όλες τις βαθμίδες της ανώτατης εκπαίδευσης και συγκεκριμένα το 40% των φοιτητών παραδέχθηκε ακούσια ή εκούσια λογοκλοπή. Επιπλέον διαπιστώθηκε συγκάλυψη περιπτώσεων λογοκλοπής φοιτητών, καθώς και η ανάγκη για άμεση εναρμόνιση και συνεπή υιοθέτηση κανονισμών και πολιτικών αντιμετώπισης και εφαρμογή προτύπων και αρχών που διέπουν την ΕΕ σχετικά με το ζήτημα της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια (Kokkinaki, 2013).

Σε διδακτορικούς φοιτητές πανεπιστημίου της Ινδίας έχει επίσης διεξαχθεί έρευνα στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκαν οι γνώσεις των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή και τα λογισμικά εντοπισμού, τα πνευματικά δικαιώματα και το fair use. Διαπιστώθηκε πως οι περισσότεροι ερευνητές γνωρίζουν την πνευματική ιδιοκτησία, αλλά όχι και όλες τις περιπτώσεις που αποτελούν παραβίασής της. Επίσης, οι ερευνητές δεν είχαν πλήρη εικόνα

σχετικά με το fair use και χρησιμοποιούσαν σε μεγάλο ποσοστό λογισμικά εντοπισμού λογοκλοπής, ώστε να ελέγχουν τα γραπτά τους και να την αποφεύγουν (Ahmandi & Sonkar, 2015).

Σχετικά με τις τιμωρίες που επιβάλλονται από τα πανεπιστήμια σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται λογοκλοπή, διεξήχθη το 2012 στη Μεγάλη Βρετανία μεγάλη έρευνα σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο μελετήθηκαν οι κανονισμοί 168 βρετανικών πανεπιστημίων και αναλύθηκαν και καταγράφηκαν οι διαφορετικές κυρώσεις που προβλέπονται. Στη δεύτερη φάση εξετάστηκε και καταγράφηκε ο αριθμός των περιπτώσεων λογοκλοπής που έχει διαπιστωθεί στα πανεπιστήμια και σε πόσες περιπτώσεις και ποια τιμωρία επιβλήθηκε (Tennant et al., 2007; Tennant & Duggan, 2008). Διενεργήθηκε από την Sutherland – Smith μια ανάλυση των πολιτικών είκοσι κορυφαίων πανεπιστημίων σε ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία και Ηνωμένο Βασίλειο, με βάση την υπόθεση πως η προσέγγιση της λογοκλοπής στις πολιτικές των πανεπιστημίων αυτών δεν συμβαδίζει με την ηθική δικαιοσύνη. Διαπιστώθηκε ότι οι πολιτικές των πανεπιστημίων, πράγματι, βρίσκονται πιο κοντά στα νομοθετικά κείμενα και δεν αναφέρονται αρκετά στην ηθική πλευρά του ζητήματος. Προτείνει, δε, την στροφή προς την ανάδειξη της ακαδημαϊκής ηθικής και την έμφαση στην έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης, ώστε να καταστούν οι πολιτικές αντιμετώπισης της λογοκλοπής πιο βιώσιμες στο περιβάλλον της εκπαίδευσης (Sutherland-Smith, 2011).

Έχουν δημοσιευθεί και κάποιες μελέτες που χρησιμοποιούν τη μέθοδο της βιβλιογραφικής επισκόπησης, η οποία καταλήγει σε άρθρα review, όπου παρουσιάζονται συγκεντρωτικά έρευνες που έχουν δημοσιευθεί πάνω σε ένα θέμα ή σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Για παράδειγμα το συγκεντρωτικό άρθρο του 2018 στο πλαίσιο του οποίου μελετήθηκαν έρευνες σχετικές με τη λογοκλοπή, τη διαδικτυακή λογοκλοπή και τις συνέπειές της. Κατέδειξε πως η πρόληψη της λογοκλοπής μπορεί να γίνει με την ενημέρωση και εκπαίδευση, δημιουργία πολιτικών που να βασίζονται στην ακαδημαϊκή ηθική, η ανάπτυξη σχέσης μεταξύ φοιτητών και καθηγητών κ.ά (Hasan & Khan, 2018).

Κεφάλαιο 3. Σχέδιο εργασιών– Υλοποίηση – Εφαρμογή

3.1 Στόχος της Έρευνας και Μεθοδολογία

Για τη διεξαγωγή της έρευνας λήφθηκαν υπόψη πολλές παράμετροι και ακολουθήθηκαν τα απαραίτητα στάδια. Συγκεκριμένα, καθορίστηκε ο σκοπός και οι στόχοι, επιλέχθηκε η μεθοδολογία και, στην φάση διεξαγωγής της έρευνας, συλλέχθηκαν οι πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις και τις αντιλήψεις των φοιτητών, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα και να διατυπωθούν προτάσεις σχετικά με το φαινόμενο της λογοκλοπής στα ελληνικά πανεπιστήμια (Τσάφου 2003: 10-11).

Για να επιτευχθεί ο σκοπός της έρευνας επιλέχθηκε η ποσοτική μέθοδος έρευνας με διανομή ερωτηματολογίων σε προπτυχιακούς φοιτητές. Αυτού του είδους οι έρευνες (surveys) αξιοποιούνται κυρίως όταν επιχειρείται η διερεύνηση απόψεων, τάσεων ή φαινομένων, για τη μελέτη των οποίων απαιτείται η συμμετοχή μεγάλου πληθυσμού. Είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση η εγκυρότητα με την χρήση της κατάλληλης μεθόδου, η αξιοπιστία με τη διασφάλιση συνέπειας και σταθερότητας της μεθόδου, η αντικειμενικότητα με την απουσία της προσωπικής εμπλοκής ή κρίσης του ερευνητή και η αντιπροσωπευτικότητα με την εξασφάλιση ενδεικτικών απαντήσεων που αντιπροσωπεύουν τον υπό έρευνα πληθυσμό (Τσιώλης, 2013: 2-3).

Σε γενικές γραμμές οι ποσοτικές έρευνες με ερωτηματολόγιο είναι αξιόπιστες, καθώς βασίζονται στην συμμετοχή τυχαίου δείγματος και τα αποτελέσματά τους μπορούν με την κατάλληλη επεξεργασία να αναχθούν σε γενικότερο πληθυσμό. Είναι αποδοτικές, καθώς με ένα σχετικά μικρό τυχαίο δείγμα μπορούμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα που αφορούν σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού, έτσι αποτελούν έναν οικονομικό τρόπο ώστε να διερευνηθεί τι πιστεύει και επιθυμεί ένας πληθυσμός. Με αυτή τη μέθοδο μπορούν να καλυφθούν μεγάλες γεωγραφικές περιοχές, ειδικά μέσω ηλεκτρονικής διανομής. Έτσι μπορεί να συμμετάσχει μεγάλο μέρος του δείγματος παρόλο που μπορεί να είναι γεωγραφικά διασκορπισμένο. Είναι αμερόληπτος ο τρόπος λήψης των απαντήσεων, καθώς δεν έρχεται ο ερευνητής σε επαφή με τον συμμετέχοντα, ώστε να υπάρχει πίεση ή κάποια ανεπιθύμητη αλληλεπίδραση. Αυτή η απουσία αλληλεπίδρασης βοηθά και στη διατήρησή της ανωνυμίας του συμμετέχοντα. Μπορούν επίσης να γίνουν και δύσκολες ερωτήσεις σχετικές με αμφιλεγόμενα θέματα ή θέματα ταμπού. Τέλος είναι ευέλικτες καθώς μπορούν να

συνδυαστούν και με άλλες μεθόδους ώστε τα αποτελέσματα να είναι πιο πλούσια, πχ. focus groups ή συνεντεύξεις σε βάθος. (Mathers et al., 2007: 6)

Για την παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η ποσοτική μέθοδος με την χρήση ερωτηματολογίων και πιο συγκεκριμένα αξιοποιήθηκε η μέθοδος της διαδικτυακής έρευνας, καθώς τα ερωτηματολόγια ήταν ηλεκτρονικά και διανεμήθηκαν μέσω διαδικτύου. Οι διαδικτυακές έρευνες είναι χρήσιμες για την ευκολότερη προετοιμασία των ερωτηματολογίων, τη συγκέντρωση των δεδομένων, την αποθήκευση και οπτικοποίηση των αποτελεσμάτων, αλλά και για την ανταλλαγή συμπερασμάτων και τη συνεργασία με άλλους ερευνητές. Η διαδικτυακή διεξαγωγή έρευνας είναι οικονομική και γρήγορη μέθοδος. Ενώ, επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στον ερευνητή να ξεκινήσει να διακόψει και να επανεκκινήσει την έρευνα όποτε το επιθυμεί. Τα δεδομένα που συγκεντρώνονται από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι απαραίτητο να συγκεντρωθούν και να αποθηκευτούν με αποτελεσματικό τρόπο. Τα εργαλεία διαδικτυακών ερευνών δίνουν τέτοιες δυνατότητες. Η αποθήκευση των δεδομένων γίνεται σε πραγματικό χρόνο και αυτόματα, συγκεντρώνονται σε κεντρικούς servers και μπορούν να γίνουν download και να υπάρχει πρόσβαση ανά πάσα στιγμή (Mudavath & Narayan, 2019: 31,33,35).

Όταν καθορίστηκε ο στόχος της έρευνας, αποφασίστηκε πως η καταλληλότερη μέθοδος ήταν η ποσοτική έρευνα με την χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία διανεμήθηκαν διαδικτυακά μέσω προσωπικών επαφών και κυρίως μέσω κλειστών ομάδων φοιτητών στο Facebook. Η έρευνα διεξήχθη με την χρήση του εργαλείου Google Forms, το οποίο αξιοποιήθηκε σε όλα τα στάδια της έρευνας, Συγκεκριμένα μέσω αυτού δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο, συλλέχθηκαν και αποθηκεύτηκαν οι απαντήσεις, αλλά έγινε και η πρώτη επεξεργασία των αποτελεσμάτων και στατιστική τους παρουσίαση.

Τα σύγχρονα εργαλεία διαδικτυακών ερευνών συγκεντρώνουν τρεις βασικές δυνατότητες: τη δημιουργία του ερωτηματολογίου, τη διανομή του και την εξαγωγή των αποτελεσμάτων. Στην παρούσα έρευνα κρίθηκε απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί ένα εργαλείο που δίνει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής δημιουργίας των ερωτηματολογίων, διαδικτυακής επικοινωνίας με το δείγμα, ηλεκτρονικής συγκέντρωσης και αποθήκευσης των απαντήσεων και οι γραφικής και οπτικής απόδοση των αποτελεσμάτων. Το Google Forms θεωρείται ιδανικό για τη διεξαγωγή ερευνών με σύντομα ερωτηματολόγια. Παρέχει πολλών ειδών ερωτήσεις, ανοιχτού τύπου με σύντομη και εκτενή απάντηση, αλλά και κλειστού τύπου πολλαπλής επιλογής, επιλογή από λίστα απαντήσεων, με drop down menus, διαβάθμισης κτλ. Είναι επίσης εύχρηστο, με φιλικό τρόπο πλοήγησης και δημιουργίας του ερωτηματολογίου, οπτικοποιεί με γραφική αναπαράσταση τα αποτελέσματα, και παρέχει τη δυνατότητα

εξαγωγής των αποτελεσμάτων σε υπολογιστικό φύλλο για περαιτέρω επεξεργασία και τέλος παρέχεται δωρεάν και είναι ανοιχτό στον οποιονδήποτε έχει Google λογαριασμό. Επομένως, κατέστη δυνατό να γίνει ηλεκτρονικά η δημιουργία των ερωτηματολογίων, η επικοινωνία με τον πληθυσμό του δείγματος, η συγκέντρωση και αποθήκευση των απαντήσεων και οι γραφική και οπτική απόδοση των αποτελεσμάτων.

Η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε ως επί το πλείστον μέσω των ομάδων των φοιτητών στο Facebook και μέσω προσωπικών επαφών. Η επιλογή του συγκεκριμένου μέσου κοινωνικής δικτύωσης έγινε αφενός λόγω των ειδικών συνθηκών της πανδημίας, αλλά κυρίως λόγω της ευκολίας και αμεσότητας που προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος. Επίσης στο Facebook υπάρχουν ομάδες ενεργές με πολλά μέλη από τα περισσότερα πανεπιστήμια και σχολές της χώρας, ως εκ τούτου δόθηκε η δυνατότητα επικοινωνίας με μεγάλο μέρος του πληθυσμού που στοχεύει η έρευνα. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου διανομής των ερωτηματολογίων αξιολογήθηκε τελικά ως πετυχημένη, λόγω της πολύ ικανοποιητικής συμμετοχής που καταγράφηκε στην έρευνα.

3.2 Συγκρότηση Δείγματος & Συλλογή Δεδομένων

Δειγματοληπτική έρευνα είναι η μέθοδος με την οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες, από τη διερεύνηση ενός μέρους, ενός δείγματος δηλαδή κάποιου πληθυσμού. Δείγμα ορίζεται το υποσύνολο ενός πληθυσμού, ο οποίος έχει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Τσάφου, 2003: 18). Η δειγματοληπτική έρευνα, η επιλογή δηλαδή μέρους του πληθυσμού που θα μελετηθεί, χρησιμοποιείται κατά κόρον στις έρευνες των κοινωνικών επιστημών. Η μέθοδος της δειγματοληπτικής έρευνας είναι αρχικά η επιλογή του δείγματος που θα ερωτηθεί και έπειτα η υποβολή ενός ερωτηματολογίου στους ερωτώμενους. Η δειγματοληπτική μέθοδος είναι οι καταλληλότερη για διεξαγωγή ερευνών σε μεγάλους πληθυσμούς που είναι πρακτικά αδύνατο να μελετηθούν με άμεση παρατήρηση. Η επιλογή του δείγματος γίνεται με βάση κάποια κοινά χαρακτηριστικά που χαρακτηρίζουν ολόκληρο τον πληθυσμό και με τη συγκρότηση ερωτηματολογίων με τυποποιημένες και προσεκτικά διατυπωμένες ερωτήσεις μπορεί να γίνει συλλογή των πληροφοριών που ενδιαφέρουν τον ερευνητή (Babbie, 2011: 384 - 385).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η έρευνα που διενεργήθηκε είναι ανώνυμη δεν είναι δυνατή η πρόσβαση σε προσωπικά στοιχεία των συμμετεχόντων πέραν αυτών που παραχώρησαν οι ίδιοι στην έρευνα. Όσα στοιχεία συγκεντρώθηκαν αξιοποιήθηκαν μόνο για στατιστικούς λόγους για την επίτευξη του σκοπού της παρούσας έρευνας. Ο πληθυσμός που επιλέχθηκε ήταν οι προπτυχιακοί φοιτητές όλων των επιστημονικών πεδίων και κλάδων, οι οποίοι

φοιτούν στα ελληνικά πανεπιστήμια. Λόγω του πολύ μεγάλου πληθυσμού που στοχεύθηκε έγινε προσπάθεια επιλογής της πιο άμεσης και γρήγορης μεθόδου διανομής, η οποία παράλληλα θα επέτρεπε και διευρυμένη συμμετοχή των φοιτητών. Η απλή μέθοδος επιλογής δείγματος γίνεται τυχαία, όταν στόχος είναι να μελετηθεί ένας πληθυσμός στον οποίο απευθυνόμαστε και μας απαντάει ένα τυχαίο μέρος, χωρίς τη παρέμβαση ή επιλογή. Στην παρούσα έρευνα λόγω του μεγάλου πληθυσμού χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της μη πιθανοτικής δειγματοληψίας, καθώς δεν ακολουθήθηκαν κανόνες των νόμων των πιθανοτήτων. Η μέθοδος αυτή είχε ως αποτέλεσμα ένα δείγμα ευχέρειας ή ευκολίας²⁴. Στην περίπτωση της παρούσας έρευνας, ο πληθυσμός ήταν οι προπτυχιακοί φοιτητές των ελληνικών πανεπιστημίων, οι οποίοι προσεγγίστηκαν μέσω των ομάδων του Facebook, αλλά το ποιοι από αυτούς μας απάντησαν ήταν εντελώς τυχαίο (Mathers et. al, 2007: 11; Παπαγεωργίου: 11, Παπαγεωργίου, 2015: 5).

Παρόλο που μέσω της διαδικτυακής έρευνας η επιλογή και συμμετοχή του δείγματος και των επιθυμητών συμμετεχόντων είναι κάποιες φορές αμφιλεγόμενη, δίνεται μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης η δυνατότητα απευθείας και γρήγορης επικοινωνίας με συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (Mudavath & Narayan, 2019: 34-35). Συγκεκριμένα στην παρούσα έρευνα η επικοινωνία με το δείγμα - στόχο έγινε, όπως προαναφέρθηκε, μέσω κλειστών ομάδων φοιτητών προπτυχιακών τμημάτων ελληνικών πανεπιστημίων. Μέλη των ομάδων αυτών είναι κυρίως φοιτητές των τμημάτων αυτών. Για να εξασφαλιστεί, στο μέτρο του δυνατού, η αποκλειστική συμμετοχή προπτυχιακών φοιτητών το ερωτηματολόγιο ξεκινά με ένα εισαγωγικό κείμενο στο οποίο αναφέρεται ρητά ότι το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε προπτυχιακούς φοιτητές όλων των επιστημονικών πεδίων των ελληνικών πανεπιστημίων. Η επιλογή των ομάδων έγινε με επιμέλεια. Επιλέχθηκαν ομάδες φοιτητών από όλα τα πανεπιστήμια και τα γνωστικά αντικείμενα. Συνολικά τα μέλη των ομάδων ήταν περίπου 200.000. Επίσης, επιλέχθηκαν κλειστές ομάδες που απαιτούσαν αίτημα αποδοχής και την πλήρωση κάποιων προϋποθέσεων για να γίνει αποδεκτό. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίστηκε σε αρκετά μεγάλο βαθμό ότι τα μέλη της ομάδας είναι πράγματι φοιτητές του τμήματος αυτού.

Το ερωτηματολόγιο συγκέντρωσε 467 απαντήσεις. Η διαδικασία διανομής ξεκίνησε με την αναζήτηση των κατάλληλων ομάδων των οποίων μέλη είναι προπτυχιακοί φοιτητές

---

²⁴ «Είναι τα δείγματα όπου οι δειγματοληπτικές μονάδες επιλέγονται από τον πληθυσμό με κριτήριο την ευκολία, και όχι την τυχειότητα ή την επιδίωξη της αντιπροσωπευτικότητας του πληθυσμού.» (Παπαγεωργίου, 2015: 5)

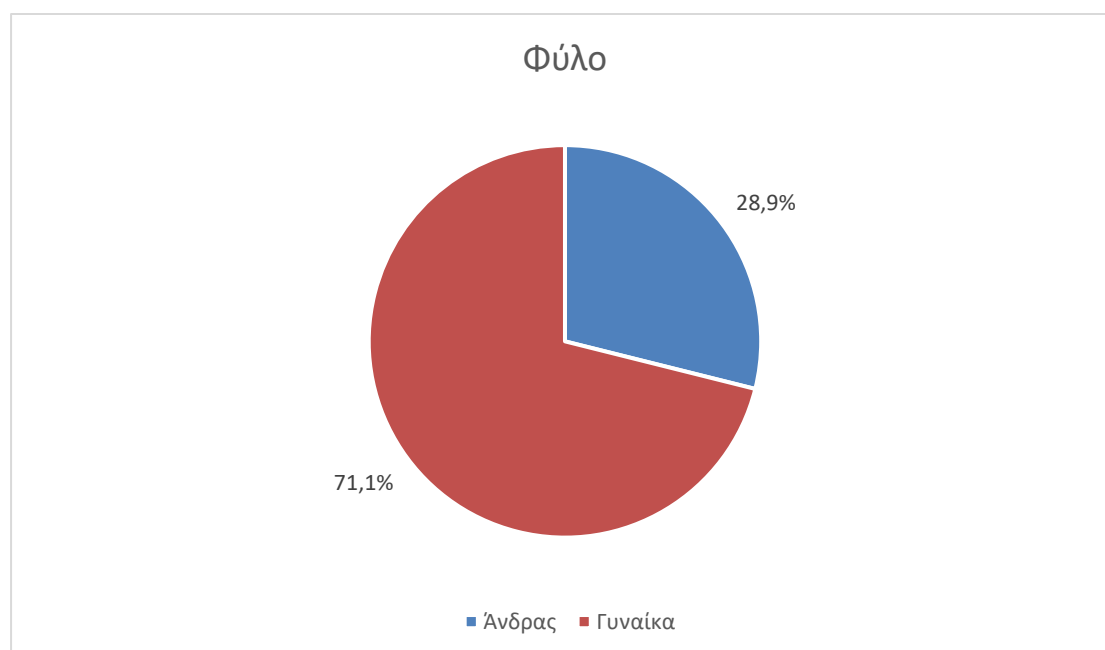
διαφόρων τμημάτων των ελληνικών πανεπιστημίων, έγιναν τα απαραίτητα αιτήματα συμμετοχής στις ομάδες και έπειτα έγινε η ανάρτηση του ερωτηματολογίου όπου ήταν δυνατό. Η ανάρτηση του ερωτηματολογίου έγινε σε διάστημα 2 εβδομάδων σταδιακά και η δυνατότητα απάντησης έμεινε ανοιχτή από τις 8/2/2021 έως τις 10/3/2021.

Το ποσοστό απόκρισης είναι περίπου 0,25%. Το ποσοστό που καταγράφεται δεν είναι μεγάλο, ωστόσο ο απόλυτος αριθμός των περίπου 500 ερωτηματολογίων κρίθηκε ικανοποιητικός. Πρωτίστως, όμως, ικανοποιητικό κρίθηκε το γεγονός πως υπήρχαν απαντήσεις από το σύνολο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και από πολύ μεγάλο εύρος επιστημονικών πεδίων, όλων των κλάδων της επιστήμης.

Τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων προέρχονται από την πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα στην πρώτη ενότητα καταγράφονται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων με 3 ερωτήσεις φύλο, έτος σπουδών, πανεπιστημιακό ίδρυμα φοίτησης και σχολή φοίτησης.

3.2.1 Περιγραφή του δείγματος:

Όπως προαναφέρθηκε, το δείγμα προέκυψε με τυχαία επιλογή σε στοχευμένο όμως πληθυσμό. Η επικοινωνία με το δείγμα έγινε μέσω των groups του Facebook. Από την ενότητα των δημογραφικών στοιχείων προκύπτει ότι το 71,1% των συμμετεχόντων είναι γυναίκες και το 28,9% άνδρες (σχήμα 1).

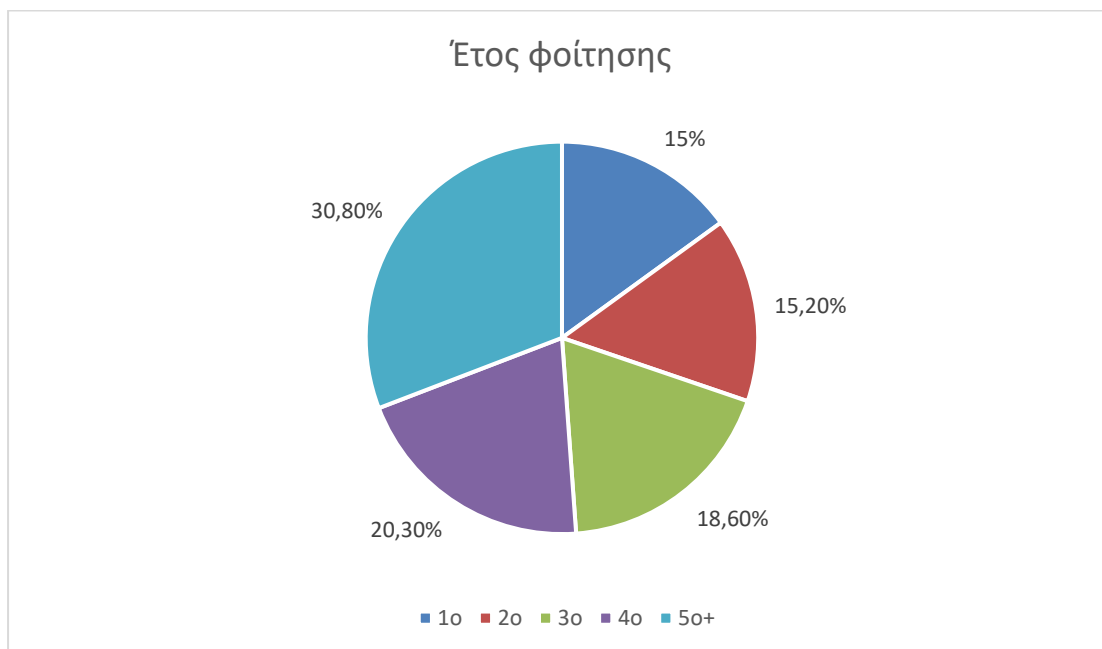

Σχήμα 1. Φύλο συμμετεχόντων

Σχετικά με το έτος σπουδών (σχήμα 2) το αποτέλεσμα δείχνει ότι το 30,8% βρίσκονται ή έχουν ξεπεράσει το πέμπτο έτος σπουδών, στο τέταρτο έτος σπουδών βρίσκεται το 20,3% των

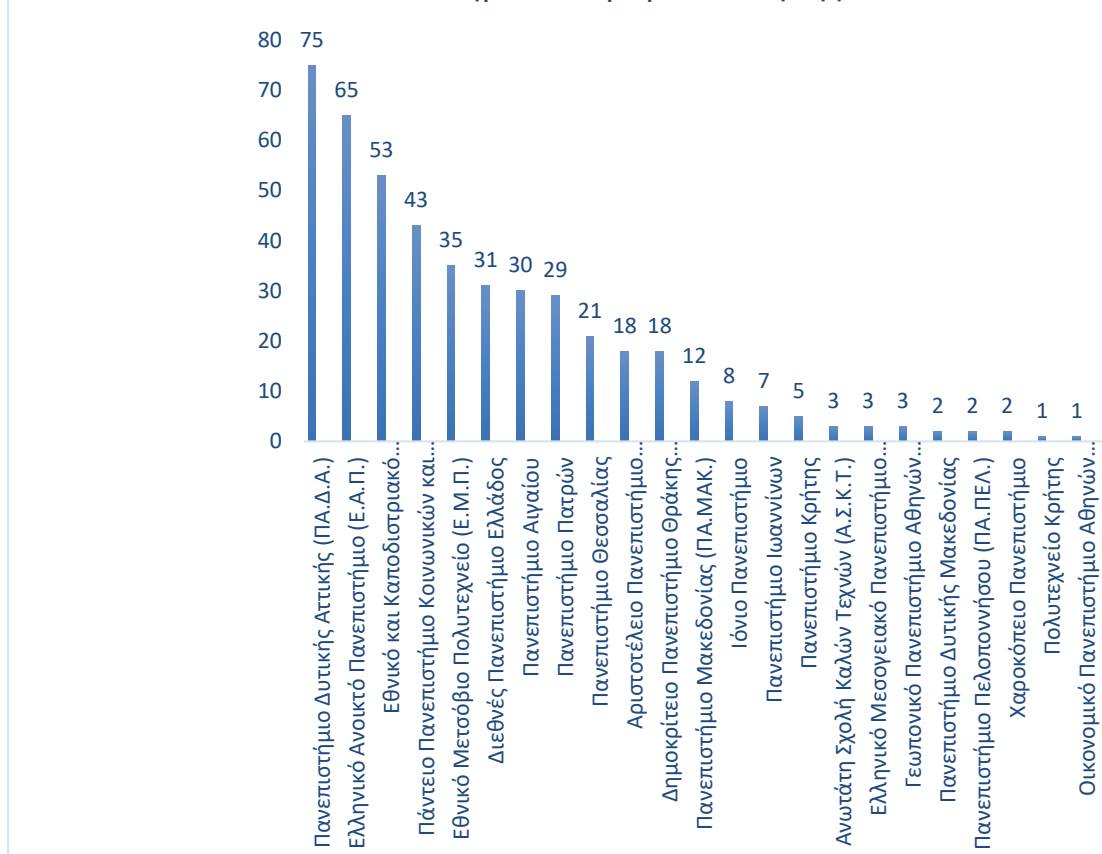
συμμετεχόντων, το 18,6% στο τρίτο, το 15,2% στο δεύτερο έτος και τέλος το 15% των συμμετεχόντων βρίσκεται στο πρώτο έτος φοίτησης.

Σχήμα 2: Έτος φοίτησης συμμετεχόντων

Αναφορικά με το πανεπιστημιακό ίδρυμα φοίτησης (σχήμα 3), τα πέντε ιδρύματα με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην έρευνα με βάση τα ποσοστά συμμετοχής είναι το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (16,1%), το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (14,9%), το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (11,3%), το Πάντειο Πανεπιστήμιο (9,2%) και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (7,5%). Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν διαπιστώθηκε ότι υπήρξαν συμμετέχοντες από όλα τα πανεπιστήμια της χώρας εκτός του Πανεπιστημίου Πειραιώς, από το οποίο δεν προήλθε κάποια απάντηση. Η συμμετοχή από τη συντριπτική πλειοψηφία των ιδρυμάτων της χώρας κρίνεται απολύτως ικανοποιητική, καθώς αποτελεί στόχο της έρευνας η καταγραφή των απόψεων των φοιτητών από όσο το δυνατόν περισσότερα πανεπιστήμια.

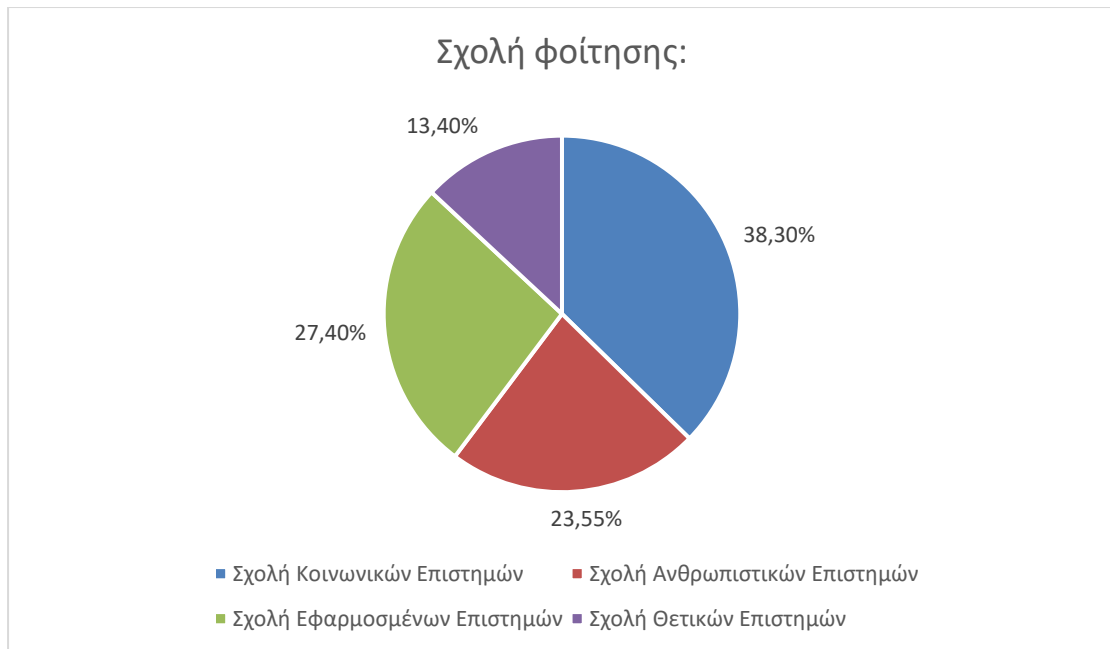
3. Πανεπιστημιακό Ίδρυμα Φοίτησης

Σχήμα 3. Ίδρυμα φοίτησης συμμετεχόντων

Στην τελευταία ενότητα των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος καταγράφηκε συμμετοχή από σχεδόν όλο το εύρος των επιστημονικών πεδίων (σχήμα 4). Λόγω της μεγάλης διασποράς των απαντήσεων για την καλύτερη καταγραφή και ανάλυσή τους ομαδοποιήθηκαν οι παρεμφερείς σχολές στις τέσσερις μεγάλες κατηγορίες των επιστημών: Ανθρωπιστικές, Κοινωνικές, Εφαρμοσμένες και Θετικές Επιστήμες. Απόλυτα ικανοποιητική κρίνεται και η συμμετοχή από μεγάλο εύρος επιστημονικών και γνωστικών αντικειμένων.

Αναλυτικότερα στις κοινωνικές επιστήμες εντάχθηκαν οι σχολές διοίκησης και οικονομίας, οι σχολές πολιτικών επιστημών, οι σχολές επικοινωνίας, νομικής και οι παιδαγωγικές. Στις Ανθρωπιστικές εντάχθηκαν οι φιλοσοφικές και φιλολογικές σχολές, οι σχολές θεατρικών σποδών, Ιστορίας και Θεολογίας. Στις Εφαρμοσμένες συμπεριλήφθηκαν οι πολυτεχνικές σχολές, μηχανικών, τεχνικών, υγείας, διαιτολογίας και καλών τεχνών. Τέλος στις θετικές επιστήμες εντάχθηκαν οι σχολές περιβαλλοντικών επιστημών, Γεωπονίας, Πληροφορικής, Μαθηματικών, Φυσικής και Χημείας. Απόλυτα ικανοποιητική κρίνεται και η συμμετοχή φοιτητών από μεγάλο εύρος επιστημονικών και γνωστικών αντικειμένων.

Σχήμα 4. Σχολή φοίτησης συμμετεχόντων

3.3 Κατασκευή Ερευνητικού Εργαλείου

Η έρευνα με διανομή ερωτηματολογίων είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος κοινωνικών ερευνών. Δημοσκοπήσεις, έρευνες γνώμης για ένα θέμα, έρευνες για συνήθειες είναι παραδείγματα τέτοιων ερευνών. Τα ερωτηματολόγια είναι ευέλικτα και προσαρμόζονται σε όλα τα είδη κοινωνικής έρευνας και εξυπηρετούν τη διερεύνηση πολλών ζητημάτων. Το ερωτηματολόγιο είναι το καταλληλότερο εργαλείο όταν η έρευνα γίνεται με ταχυδρομική ή ηλεκτρονική αποστολή. Είναι οικονομικό και πιο γρήγορο, σε σχέση με άλλες μεθόδους, ειδικά όταν η στόχευση είναι σε μεγάλο δείγμα διασκορπισμένο γεωγραφικά. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία ικανοποιητικός χρόνος αναμονής για απαντήσεις είναι οι έξι εβδομάδες και είναι απαραίτητο λόγω της απουσίας αλληλεπίδρασης ερευνητή συμμετέχοντα να έχει μελετηθεί το ερωτηματολόγιο, ώστε να είναι κατανοητό, εύχρηστο, σύντομο (Mathers et. al., 2019: 4, 9).

Κατά τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου πρέπει πρωτίστως να ληφθεί υπόψη ο σκοπός της έρευνας, ώστε το ερωτηματολόγιο να είναι στοχευμένο στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικών με τον σκοπό και να μην αποπροσανατολίζεται τόσο ο ερωτώμενος, όσο και ο ερευνητής. Οι ερωτήσεις θα πρέπει να είναι σαφείς, σύντομες, να έχουν συνοχή και να αναπτύσσονται προοδευτικά και να είναι διακριτικές. Καλό θα είναι επιπλέον να αποφεύγονται διφορούμενες λέξεις που θα οδηγήσουν ενδεχομένως σε παρερμηνείες και σύγχυση, επίσης να μην περιλαμβάνονται ερωτήσεις με δύο σκέλη και ερωτήσεις που δεν

προσφέρουν κάτι ουσιαστικό στην έρευνα (Τσάφου, 2003: 20-21). Επιπλέον, οι ερωτήσεις είναι καλό να είναι σύντομες, να μην περιέχουν αρνητικές λέξεις, να μην είναι μεροληπτικές. Οι ερωτήσεις θα πρέπει να είναι διατυπωμένες και επιλεγμένες έτσι ώστε να είναι ικανοί οι συμμετέχοντες να απαντήσουν, να είναι επίσης διατεθειμένοι να απαντήσουν, κάτι που σε μεγάλο βαθμό διευκολύνεται με την ανωνυμία της έρευνας (Babbie, 2011: 390-395).

Το ερωτηματολόγιο περιέχει ερωτήσεις αλλά και προτάσεις. Οι προτάσεις αποσκοπούν κυρίως στο να διερευνηθεί το κατά πόσο οι ερωτώμενοι υποστηρίζουν ή όχι μια άποψη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ερωτήσεις με κλίμακα Lickert όπου δίνεται μια πρόταση/θέση και η απάντηση είναι μια κλίμακα συμφωνίας- διαφωνίας. Γενικά, η αξιοποίηση τόσο ερωτήσεων, όσο και προτάσεων σε ένα ερωτηματολόγιο το κάνει πιο ευέλικτο κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, αλλά και πιο ενδιαφέρον για τον ερωτώμενο (Babbie, 2011: 387).

Υπάρχουν επίσης οι ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Οι ανοικτού τύπου ερωτήσεις δίνουν τη δυνατότητα στον ερωτώμενο να δώσει ελεύθερα τη δική του απάντηση για αυτό και χρησιμοποιούνται κατά κόρον σε ποιοτικές έρευνες με τη μέθοδο των συνεντεύξεων. Αξιοποιούνται ωστόσο και στις ποσοτικές έρευνες. Δίνουν από τη μία πλευρά στον συμμετέχοντα να εκφράσει τη γνώμη του σε ελεύθερο κείμενο, γεγονός που από την άλλη δυσχεραίνει την επεξεργασία των αποτελεσμάτων.

Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις αντιθέτως, περιλαμβάνουν προαποφασισμένες από τον ερευνητή απαντήσεις και ο ερωτώμενος επιλέγει αυτή που τον εκφράζει περισσότερο. Είναι εύκολες στην επεξεργασία, αλλά μειονεκτούν ως προς την πληθώρα των επιλογών, καθώς μπορεί καμία να μην εκφράζει επακριβώς την άποψη και οπτική του ερωτώμενου. Οι αδυναμία αυτή των ερωτήσεων κλειστού τύπου μπορούν να μετριαστούν με την προσθήκη της επιλογής «Άλλο» με δυνατότητα προσδιορισμού, ώστε να μην περιορίζονται οι επιλογές του ερωτώμενου. Επιπλέον σημαντική είναι και η δυνατότητα επιλογής πολλαπλών απαντήσεων, καθώς είναι πιθανό να ταιριάζουν περισσότερες απαντήσεις στην άποψη συμμετέχοντα (Babbie, 2011: 389).

Αναλυτικότερα, οι ερωτήσεις κλειστού τύπου περιλαμβάνουν τις ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, διατυπώνεται μια ερώτηση και δίνονται διάφορες απαντήσεις για να επιλέξει ο ερωτώμενος. Επίσης υπάρχουν οι διχοτομικές, όπου οι απαντήσεις είναι δύο λ.χ. Ναι/Όχι, οι οποίες καλό είναι να χρησιμοποιούνται με φειδώ καθώς αποκλείουν επιλογές όπως Άλλο ή Δε γνωρίζω, οι οποίες είναι απαραίτητες τις περισσότερες φορές. Οι κλιμακωτές ερωτήσεις, περιλαμβάνονται επίσης στις ερωτήσεις κλειστού τύπου. Σε αυτές κατατάσσονται οι διπολικές, όπου δίνονται δυο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις και ο ερωτώμενος πρέπει να

δηλώσει που τοποθετείται η δικιά του άποψη. Επιπλέον υπάρχουν οι ερωτήσεις κλίμακας Lickert όπου δίνεται μια κλίμακα από το συμφωνώ απόλυτα μέχρι το διαφωνώ απόλυτα και ο ερωτώμενος πρέπει να τοποθετήσει σε αυτή την κλίμακα τη διαφωνία ή τη συμφωνία του με την θέση που διατυπώνεται. Αντιθετικές ερωτήσεις, όπου δίνονται στις επιλογές αντίθετες λέξεις π.χ. πολύ ακριβό/πολύ φθινό και ο ερωτώμενος επιλέγει στην κλίμακα που τοποθετείται. Το μειονέκτημα αυτών των ερωτήσεων είναι ότι συχνά οι ερωτώμενοι αποφεύγουν την έκφραση απόλυτων απόψεων και δεν επιλέγουν συνήθως την πρώτη και την τελευταία επιλογή της κλίμακας.

Οι ερωτήσεις προτίμησης, όπου δίνονται πολλαπλές επιλογές και χρειάζεται ο ερωτώμενος να επιλέξει μια οι περισσότερες απαντήσεις που τον εκφράζουν. Τέλος οι ερωτήσεις κατάταξης όπου πρέπει ο ερωτώμενος να κατατάξει τις επιλογές που του δίνονται από αυτή που των εκφράζει περισσότερο σε εκείνη που τον εκφράζει λιγότερο (Hill et al.: 100 – 102).

Το ερωτηματολόγιο για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας δημιουργήθηκε με την συγκέντρωση και προσαρμογή ερωτήσεων από τρία ερωτηματολόγια που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της βιβλιογραφικής επισκόπησης. Συγκεκριμένα αξιοποιήθηκαν ερωτήσεις από το ερωτηματολόγιο της Αβραμίδου, Ε. (2014) που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της διδακτορικής της διατριβής. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις από την έρευνα των Κόκκινου, Δ. και Κουλούρη, Α. (2019) σχετικά με τη λογοκλοπή, η οποία διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και τέλος εντάχθηκαν ερωτήσεις από ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο έρευνας που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Ένωση (2013) για τη λογοκλοπή στα κράτη μέλη της.

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας ξεκινά με ένα εισαγωγικό κείμενο στο οποίο αναφέρεται ο σκοπός της έρευνας, η στόχευσή της, ο χρόνος συμπλήρωσης, ο οποίος είναι περίπου 5 λεπτά και ενημερώνονται οι συμμετέχοντες για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους. Στο τέλος του κειμένου δόθηκε επίσης e-mail επικοινωνίας, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκφράσουν απορίες. Οι περισσότερες απορίες εντούτοις διατυπώθηκαν είτε σε μορφή σχολίου στην ανάρτηση του ερωτηματολογίου στις ομάδες, είτε με προσωπικό μήνυμα στο Facebook.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 22 ερωτήσεις. Έγινε προσπάθεια να είναι σύντομο, κατανοητό και αντικειμενικό και να δίνει αρκετές επιλογές στις απαντήσεις, ενώ προστέθηκε και η επιλογή «Άλλο» σε όσες ερωτήσεις κρίθηκε απαραίτητο. Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε 6 ενότητες ώστε να ομαδοποιηθούν και να χωριστούν ευδιάκριτα οι ερωτήσεις ανάλογα με το θέμα που αφορούν.

Στην πρώτη ενότητα καταγράφονται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων με 3 ερωτήσεις φύλο, έτος σπουδών, πανεπιστημιακό ίδρυμα φοίτησης και σχολή φοίτησης.

Στη δεύτερη ενότητα συγκεντρώθηκαν πληροφορίες σχετικά με τον ορισμό της λογοκλοπής και των απόψεων των φοιτητών σχετικά με το ζήτημα. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε 7 ερωτήσεις με σκοπό να διερευνηθεί το επίπεδο γνώσης και οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή. Μέσω ερωτήσεων όπως εάν γνωρίζουν τον όρο λογοκλοπή, ερωτήσεις σχετικά με τις ικανότητές των συμμετεχόντων στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, στη δημιουργία παραπομπών και βιβλιογραφικών αναφορών.

Στην τρίτη ενότητα γίνεται προσπάθεια καταγραφής των αιτιών της λογοκλοπής, με ερωτήσεις όπως τι οδηγεί τους φοιτητές στη λογοκλοπή, εάν υπάρχει δικαιολογία για τη λογοκλοπή, ενώ στην τέταρτη ενότητα μελετάται η σχέση της λογοκλοπής με τις τεχνολογικές εξελίξεις μέσω δύο ερωτήσεων.

Στην πέμπτη ενότητα γίνεται καταγραφή των συνεπειών της λογοκλοπής, τόσο σε ηθικό, όσο και σε νομικό ή πειθαρχικό επίπεδο, μέσω ερωτήσεων για τις κυρώσεις που προβλέπονται από τα πανεπιστήμια φοίτησης των συμμετεχόντων κ.α.

Τέλος στην έκτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου επιχειρείται η ανάδειξη της άποψης των φοιτητών σχετικά με την πρόληψη, αλλά και η διατύπωση προτάσεων σχετικά με την αποφυγή της λογοκλοπής.

3.3.1 Αναλυτική παρουσίαση ενοτήτων

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από έξι ενότητες οι οποίες αφορούν:

- Δημογραφικά στοιχεία
- Τον ορισμό και τις απόψεις για τη λογοκλοπή
- Τις αιτίες λογοκλοπής
- Τη λογοκλοπή και τις τεχνολογικές εξελίξεις
- Τις συνέπειες της λογοκλοπής
- Την πρόληψη και προτάσεις για τη λογοκλοπή

Αναλυτικότερα οι ενότητες διαμορφώθηκαν ως εξής:

- ❖ Ενότητα 1η. Δημογραφικά στοιχεία:

Στην ενότητα αυτή διερευνώνται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, μέσω τεσσάρων ερωτήσεων κλειστού τύπου. Μια διχοτομική που αφορά στο φύλλο Άνδρας/

Γυναίκα και τρεις πολλαπλών επιλογών σχετικά με το έτος σπουδών και το ίδρυμα και τη σχολή φοίτησης (εικόνα 1).

Ενότητα 1: Δημογραφικά Στοιχεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

1. Φύλο *

Γυναίκα

Άνδρας

2. Έτος σπουδών *

1ο

2ο

3ο

4ο

5ο +

3. Πανεπιστημιακό ίδρυμα φοίτησης *

Εικόνα 1. Ερωτηματολόγιο ενότητα 1^η

❖ Ενότητα 2η. Ορισμός και απόψεις για τη λογοκλοπή:

Στη δεύτερη ενότητα (εικόνα 2,3,4) διερευνάται το επίπεδο γνώσης του όρου και της φύσης της λογοκλοπής από τους προπτυχιακούς φοιτητές μέσω επτά ερωτήσεων κλειστού τύπου. Αρχικά με διχοτομικές ερωτήσεις πχ. «Γνωρίζεται τον όρο λογοκλοπή» «Ναι/ Όχι», στη συνέχεια με μια ερώτηση Likert σχετικά με το βαθμό σιγουριάς στη δημιουργία αναφορών και παραπομπών. Εν συνεχεία, παρατίθενται ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών με δυνατότητα μιας επιλογής και μια ερώτηση κλειστού τύπου πολλαπλής επιλογής με δυνατότητα επιλογής παραπάνω απαντήσεων. Στις ερωτήσεις αυτές δίνεται και η επιλογή «Άλλο» για να αποφευχθεί ο περιορισμός του συμμετέχοντα. Μέσω των ερωτήσεων αυτών γίνεται

προσπάθεια καταγραφής της άποψης των φοιτητών σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, αλλά και με το τι είναι λογοκλοπή.

Συνοπτικά, σκοπός της ενότητας αυτής είναι να διερευνηθεί το επίπεδο και το βάθος στο οποίο γνωρίζουν οι φοιτητές το ζήτημα της λογοκλοπής. Περιλαμβάνει ερωτήσεις οι οποίες μπορούν να συνθέσουν την εικόνα που έχουν οι φοιτητές για τη λογοκλοπή χωρίς όμως να τους ζητηθεί να δώσουν έναν ορισμό σε μια ερώτηση ανοιχτού τύπου, κάτι που θα δυσκόλευε την επεξεργασία των αποτελεσμάτων μεν, και ενδεχομένως να αποθάρρυνε και κάποιους να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Ενότητα 2: Ορισμός και απόψεις για τη λογοκλοπή

Περιγραφή (προαιρετικό)

5. Γνωρίζετε τον όρο λογοκλοπή; *

Ναι

Όχι

6. Έχετε εκπαιδευτεί στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής και τις πρακτικές αποφυγής της λογοκλοπής; *

Ναι

Όχι

7. Πόσο αισθάνεσθε σίγουρος/η για την ικανότητα σας στη δημιουργία αναφορών και βιβλιογραφικών παραπομπών; *

1=καθόλου, 2=λίγο, 3=αρκετά, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Εικόνα 2. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2α

8. Τι σας δυσκολεύει στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής; *

- Ανάκτηση ποιοτικών πηγών
- Βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές
- Παράφραση
- Κατανόηση των διαφορετικών βιβλιογραφικών προτύπων
- Άλλο...

9. Ποιος είναι ο βασικότερος λόγος σωστής και τυπικής βιβλιογραφικής αναφοράς και παραπομπής; *

- Για να αποφευχθεί η κατηγορία για λογοκλοπή
- Για να δείξουμε ότι έχουμε μελετήσει βιβλιογραφία
- Για να δοθεί credit στον άλλο συγγραφέα
- Για να ενισχυθεί η αξιοπιστία της εργασίας
- Άλλο...

Εικόνα 3. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2β

10. Ποιος είναι από τους παρακάτω είναι ο σημαντικότερος λόγος για να χρησιμοποιήσετε αυτούσια ή να παραφράσετε τα λεγόμενα κάποιου τρίτου; *

- Για να υποστηρίξετε τις ιδέες σας
- Για να διατυπωθεί καλύτερα αυτό που εννοείτε
- Για να εξηγήσετε καλύτερα πολύπλοκες σκέψεις
- Άλλο...

11. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Αντικατάσταση κάποιων λέξεων σε μια πρόταση και να τη χρησιμοποιήσετε σαν δική σας
- Να προσθέσετε μια φράση τρίτου με χρήση εισαγωγικών και παράθεση των στοιχείων του συγγραφέα
- Να συνδυάσετε ιδέες από διάφορες πηγές χωρίς να τις αναφέρετε
- Να υποβάλλετε εργασία την οποία έχει γράψει άλλος έναντι αμοιβής
- Η υποβολή εργασίας που έχετε υποβάλει και σε άλλο μάθημα
- Παράφραση μέρους έργου τρίτου με αναφορά της πηγής

Εικόνα 4. Ερωτηματολόγιο ενότητα 2γ

❖ Ενότητα 3η. Αιτίες λογοκλοπής:

Στην τρίτη ενότητα (εικόνα 5,6,7) αποτυπώνονται οι λόγοι σύμφωνα με τους οποίους καταφεύγουν οι φοιτητές στη λογοκλοπή, αλλά και εάν υπάρχει δικαιολογία για την καταφυγή στη λογοκλοπή. Παρατίθενται δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου πολλαπλών επιλογών με δυνατότητα επιλογής μιας ή παραπάνω απαντήσεων, πάντα με την προσθήκη της επιλογής «Άλλο», και μια πολλαπλής επιλογής με δυνατότητα μιας απάντησης.

Ενότητα 3: Αιτίες Λογοκλοπής

Περιγραφή (προαιρετικό)

12. Απαντήστε στα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Πιστεύετε ότι έχετε υπ...	☐	☐	☐
Έχετε αντιγράψει ή παρ...	☐	☐	☐
Έχει υποπέσει στην αντί...	☐	☐	☐

Εικόνα 5. Ερωτηματολόγιο ενότητα 3α

13. Τι πιστεύετε ότι οδηγεί τους φοιτητές στη λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Ελλειψη χρόνου
- Αδυναμία παράφρασης
- Αδυναμία κατανόησης τρόπου παραπομπής και αναφοράς
- Άγνοια ακαδημαϊκού τρόπου συγγραφής
- Ευκολία αντιγραφής από το διαδίκτυο
- Ασαφή ζητούμενα και υψηλές απαιτήσεις των εργασιών
- Απουσία ελέγχου
- Οι συνέπειες δεν είναι κατανοητές
- Συνήθεια / εύκολη λύση
- Άλλο...

Εικόνα 6. Ερωτηματολόγιο ενότητα 3β

14. Ποιες από τις παρακάτω δικαιολογίες είναι αποδεκτές για καταφυγή στη λογοκλοπή; *
(επιλέξτε όσα ταιριάζουν)

- Ελλιψη πρόθεσης / άγνοια του φοιτητή
- Ελλιψη εκπαίδευσης σχετικά με τη λογοκλοπή και τον τρόπο αποφυγής της
- Το κάνει η πλειοψηφία άρα είναι αποδεκτό
- Πίεση χρόνου / φόρτος εργασίας
- Δεν υπάρχει αποδεκτή δικαιολογία για τη λογοκλοπή
- Άλλο...

Εικόνα 7. Ερωματολόγιο ενότητα 3γ

Ενότητα 4η. Λογοκλοπή και τεχνολογικές εξελίξεις:

Στην τέταρτη ενότητα (εικόνα 8) μέσω δύο ερωτήσεων διερευνάται η σχέση της τεχνολογίας με τη λογοκλοπή. Η μια ερώτηση αφορά τη σχέση της διάδοσης του διαδικτύου με το φαινόμενο της λογοκλοπής και ποια είναι η άποψη των φοιτητών σχετικά με την χρήση αποσπασμάτων και υλικού από το διαδίκτυο. Η δεύτερη ερώτηση αφορά στα λογισμικά εντοπισμού της λογοκλοπής και το κατά πόσο οι φοιτητές χρησιμοποιούν το λογισμικό που διαθέτει το πανεπιστήμιό που φοιτούν.

Ενότητα 4: Λογοκλοπή και τεχνολογικές εξελίξεις

Περιγραφή (προαιρετικό)

15. Συμφωνείτε με τα παρακάτω; *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Η χρήση πληροφοριών σ...	☐	☐	☐
Είναι πρακτικά αδύνατο...	☐	☐	☐
Είναι πολύ εύκολο να βρ...	☐	☐	☐
Η χρήση κειμένου που ε...	☐	☐	☐

16. Χρησιμοποιείτε το λογισμικό εντοπισμού λογοκλοπής που διαθέτει το πανεπιστήμιό σας; *

- Ναι
 Όχι

Εικόνα 8. Ερωτηματολόγιο ενότητα 4

❖ Ενότητα 5η. Συνέπειες της λογοκλοπής:

Η πέμπτη ενότητα (εικόνα 9,10,11) πραγματεύεται τις συνέπειες της λογοκλοπής, με τρεις ερωτήσεις κλειστού τύπου πολλαπλής επιλογής. Διερευνάται τόσο η άποψη των φοιτητών σχετικά με τις συνέπειες που επιφέρει η καταφυγή στη λογοκλοπή σε ηθικό επίπεδο (ερώτηση 19), αλλά και οι συνέπειες που προβλέπονται από το πανεπιστήμιο φοίτησής τους.

Ενότητα 5: Συνέπειες της λογοκλοπής

Περιγραφή (προαιρετικό)

17. Απαντήστε στα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι
Σε περίπτωση που κάποιος υποπ...	☐	☐
Γνωρίζετε αν υπάρχει σταθερή π...	☐	☐
Γνωρίζετε τις συνέπειες που πρ...	☐	☐

Εικόνα 9. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5α

⋮

18. Ποιες κυρώσεις προβλέπονται για τον φοιτητή εάν υποπέσει σε λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Απλή επίπληξη
- Διόρθωση εργασίας
- Μηδενισμός εργασίας
- Μηδενισμός στο μάθημα και επανάληψη παρακολούθησής του
- Επανάληψη ακαδημαϊκού εξαμήνου / έτους
- Αποβολή
- Ανάκληση πτυχίου
- Νομικές συνέπειες
- Δε γνωρίζω τις κυρώσεις
- Δεν προβλέπονται κυρώσεις
- Άλλο...

Εικόνα 10. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5β

19. Συμφωνείτε με τα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Η λογοκλοπή είναι αποδ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Η λογοκλοπή είναι ανέν...	☐	☐	☐

Εικόνα 11. Ερωτηματολόγιο ενότητα 5γ

❖ Ενότητα 6η. Πρόληψη και προτάσεις για τη λογοκλοπή:

Η έκτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου (εικόνα 12,13) αποτελείται από τρεις ερωτήσεις κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής και μια διχοτομική. Γίνεται, αρχικά, προσπάθεια αποτύπωσης των μεθόδων πρόληψης της λογοκλοπής που χρησιμοποιούν τα ελληνικά πανεπιστήμια, αλλά και τις διάθεσης των φοιτητών να συμμετάσχουν σε δράσεις κατάρτισης σχετικά με τη λογοκλοπή. Τέλος, καταγράφονται οι προτάσεις των φοιτητών σχετικά με τον περιορισμό των κρουσμάτων της λογοκλοπής.

⋮

Ενότητα 6: Πρόληψη και προτάσεις για τη λογοκλοπή
Περιγραφή (προαιρετικό)

20. Τι από τα παρακάτω χρησιμοποιεί το πανεπιστήμιό σας για την ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Υλικό στην ιστοσελίδα του
- Εκπαιδευτικό υλικό μαθημάτων
- Ενημερωτικούς οδηγούς
- Ειδικό εργαστήριο / μάθημα / σεμινάριο
- Δεν υπάρχει υλικό ενημέρωσης σχετικά με τη λογοκλοπή
- Άλλο...

21. Θα συμμετείχατε σε δραστηριότητες ενημέρωσης και εκπαίδευσης ακαδημαϊκής γραφής, εάν τις διοργάνωνε το πανεπιστήμιο; *

- Ναι
- Όχι

Εικόνα 12. Ερωτηματολόγιο ενότητα 6α

22. Τι προτείνετε για τον περιορισμό κρουσμάτων λογοκλοπής; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Παροχή πληροφοριακού υλικού από την ιστοσελίδα της σχολής σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο συγγ...
- Διοργάνωση εργαστηρίων, δράσεων, σεμιναρίων ενημέρωσης και εκπαίδευσης γύρω από τη λογοκλοπή...
- Κατάρτιση και γνωστοποίηση Κώδικα Δεοντολογίας στο πανεπιστήμιο φοιτητής σας
- Υποστήριξη από τους καθηγητές (ορισμός περιορισμένης βιβλιογραφίας στις εργασίες, ενθάρρυνση κρ...
- Κατάρτιση σαφούς πολιτικής αντιμετώπισης και κυρώσεων που προβλέπονται για κάθε περίπτωση λογ...
- Χρήση λογισμικού εντοπισμού λογοκλοπής από τους φοιτητές πριν την κατάθεση των εργασιών
- Άλλο...

Εικόνα 13. Ερωτηματολόγιο ενότητα 6β

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται αποκλειστικά από ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η επιλογή αυτή έγινε αφενός για την πιο εύκολη επεξεργασία των αποτελεσμάτων, αλλά κυρίως για λόγους περιορισμού του χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, λαμβάνοντας υπόψη και την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας η οποία συνέπεσε με την εξεταστική περίοδο των φοιτητών. Παρόλα αυτά δόθηκε στις περισσότερες ερωτήσεις η δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης των συμμετεχόντων μέσω της επιλογής «Άλλο», μέσω της οποίας μπόρεσαν όσοι το επιθυμούσαν να παραθέσουν τη δικιά τους άποψη, όταν δεν του κάλυπταν οι δοθείσες επιλογές.

Πριν τη διεξαγωγή της έρευνας, αφού δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο διαμοιράστηκε πιλοτικά σε ένα δείγμα δέκα ατόμων, για να διαπιστωθούν τυχόν λάθη, παραλείψεις ή δυσνόητα σημεία. Οι παρατηρήσεις των συμμετεχόντων λήφθηκαν υπόψη και το ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε κατάλληλα.

Η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με την χρήση του εργαλείου Excel, με τη βοήθεια του οποίου αναλύθηκαν, συνδυάστηκαν και μελετήθηκαν τα αποτελέσματα και έγινε η εξαγωγή συμπερασμάτων.

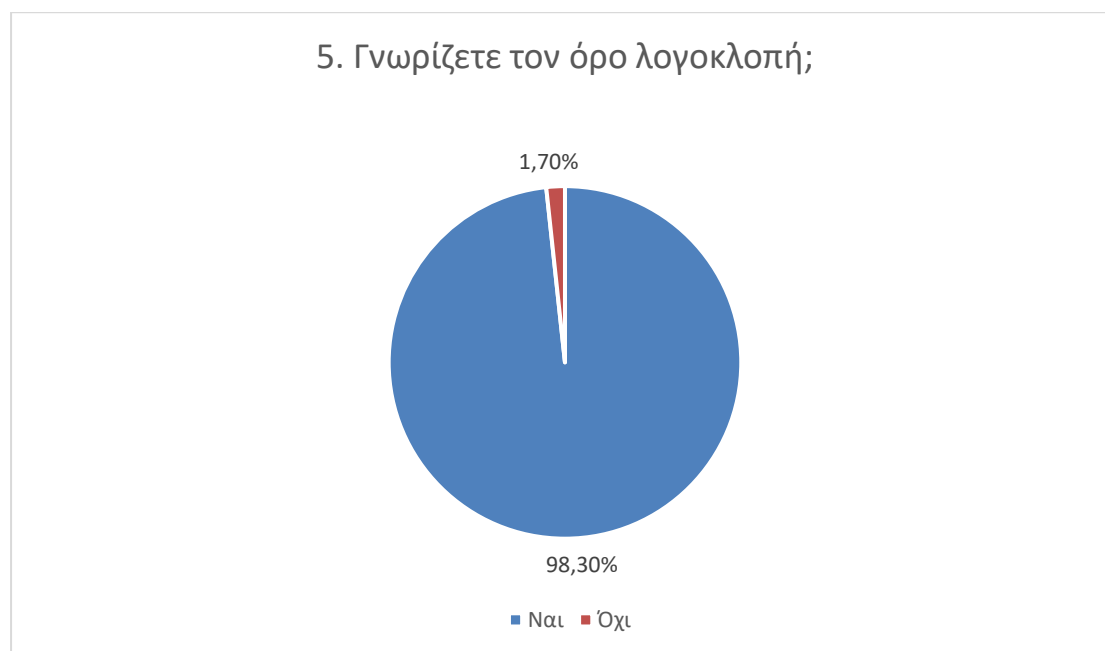
Κεφάλαιο 4. Αποτελέσματα

4.1 Αναλυτική παρουσίαση αποτελεσμάτων

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για κάθε ερώτηση ξεχωριστά. Η παρουσίαση ξεκινά από τη δεύτερη ενότητα, αφού έχει γίνει πρωτύτερα η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της πρώτης ενότητας των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων.

❖ Ενότητα 2η:

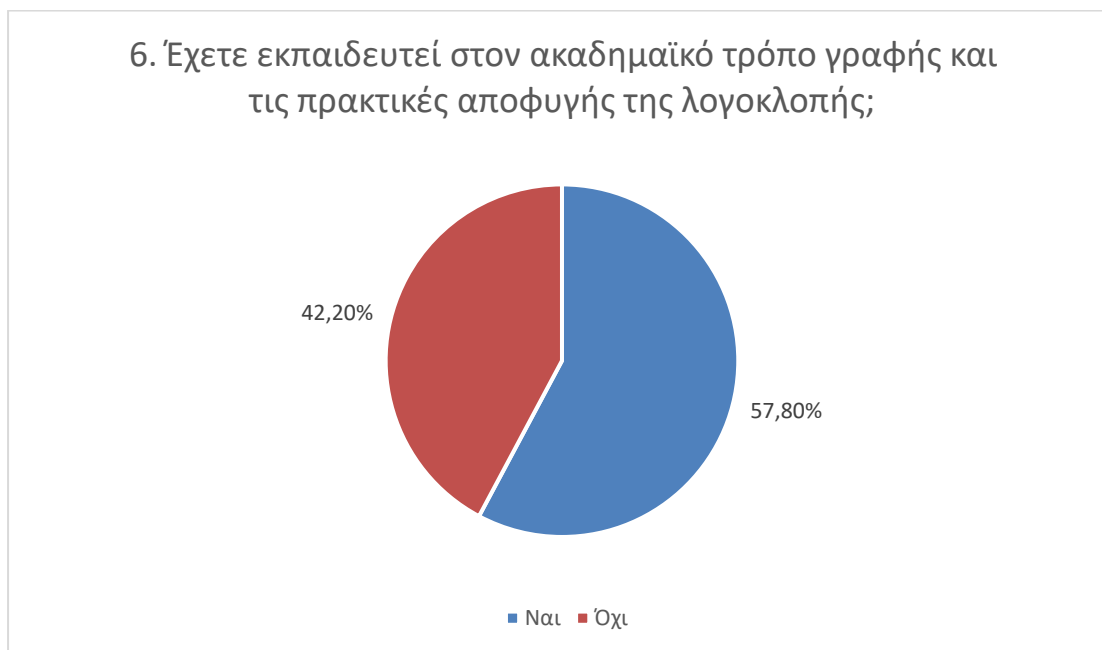
Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας (σχήμα 5) αυτής αναφορικά με το εάν γνωρίζουν οι φοιτητές τον όρο λογοκλοπή σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων και πιο συγκεκριμένα 459 συμμετέχοντες (ποσοστό 98,3%) απάντησαν πως γνωρίζουν τον όρο, ενώ μόλις 8 συμμετέχοντες (ποσοστό 1,7%) απάντησαν πως δεν γνωρίζουν το όρο.

Σχήμα 5. Γνώση του όρου

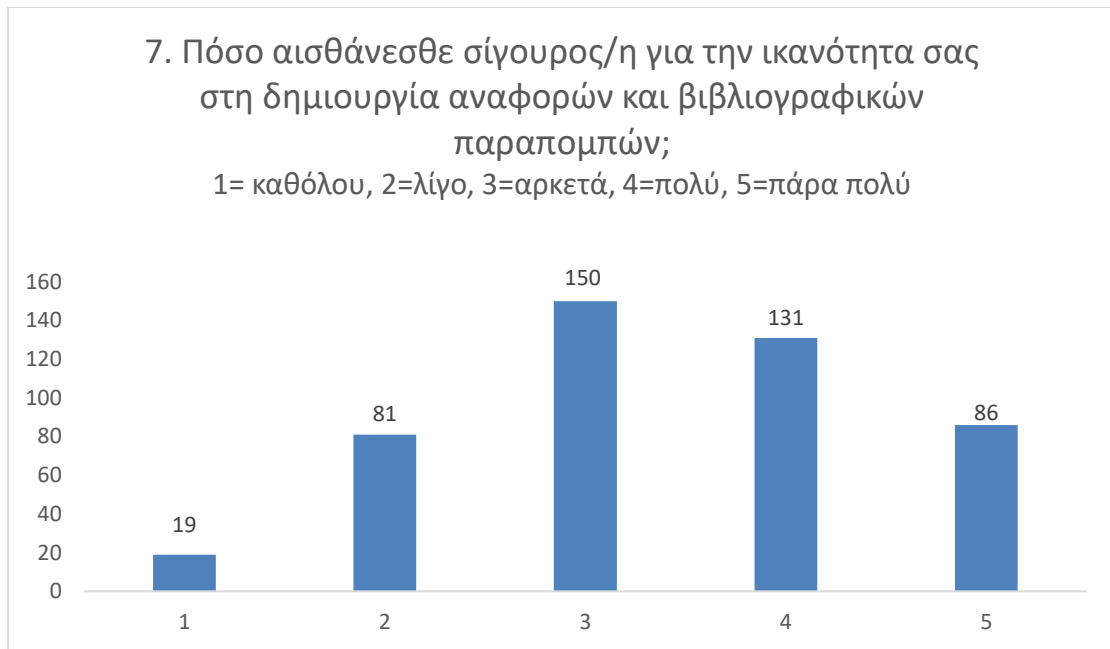
Στην επόμενη ερώτηση (σχήμα 6), η οποία είναι και πάλι διχοτομική σχετικά με το εάν έχουν εκπαιδευτεί οι φοιτητές στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής και τις πρακτικές αποφυγής της λογοκλοπής, δηλαδή στη σωστή και πλήρη καταγραφή των αναφορών και των βιβλιογραφικών παραπομπών οι απαντήσεις μοιράζονται. Το 57,8% απαντά πως έχει λάβει κάποια σχετική εκπαίδευση, ενώ αντίθετα το 42,2% απαντά όχι. Λαμβάνοντας υπόψη και το αποτέλεσμα στην προηγούμενη ερώτηση συμπεραίνει κανείς ότι παρόλο που η συντριπτική

πλειοψηφία γνωρίζει τον όρο λογοκλοπή, σχεδόν οι μισοί δεν έχουν λάβει κάποια εκπαίδευση σχετικά με τον τρόπο αποφυγής της. Όπως προαναφέρθηκε, η εκπαίδευση γύρω από τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής αποτελεί την πρώτη και βασική μέθοδο αποφυγής της λογοκλοπής.

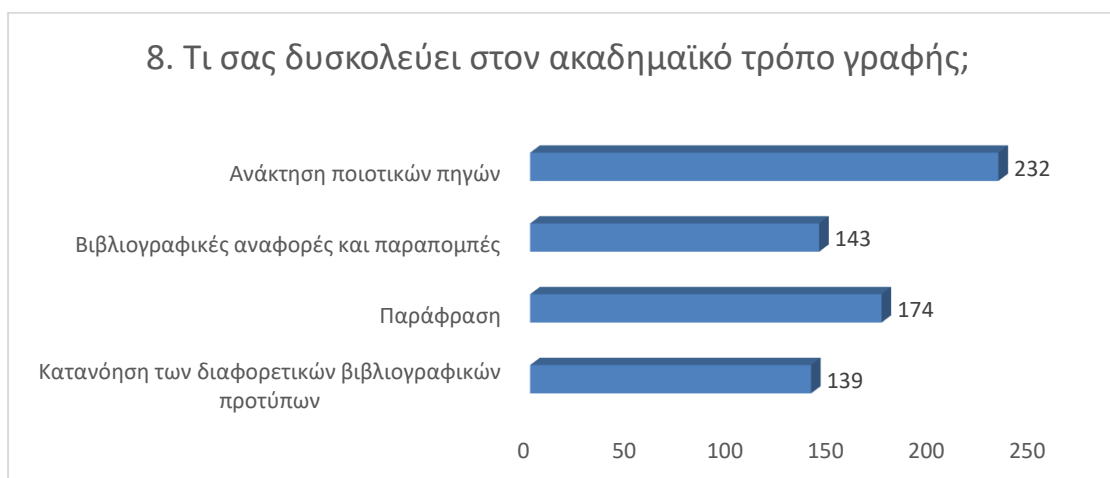
Σχήμα 6. Ποσοστό εκπαίδευσης

Στην έβδομη ερώτηση (σχήμα 7), χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Lickert και αφορά στη σιγουριά που αισθάνονται οι συμμετέχοντες στη δημιουργία αναφορών και βιβλιογραφικών παραπομπών. Στην ερώτηση αυτή οι απαντήσεις καταγράφηκαν σε μια κλίμακα από το 1 μέχρι το 5, όπου 1= καθόλου και 5=πάρα πολύ. Η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων δήλωσαν πως αισθάνονται από αρκετά έως πάρα πολύ σίγουροι. Συγκεκριμένα αρκετά σίγουροι δήλωσαν 150 συμμετέχοντες (32,1%), πολύ σίγουροι 131 συμμετέχοντες (28,1%) και τέλος πάρα πολύ σίγουροι δήλωσαν 86 συμμετέχοντες (18,4%). Ωστόσο, δεν είναι αμελητέο και το ποσοστό εκείνων που αισθάνονται λίγο (81 απαντήσεις - 17,3%) ή καθόλου (19 απαντήσεις - 4,1%) σίγουροι. Σε γενικές γραμμές, πάντως είναι φανερό ότι οι φοιτητές αισθάνονται αυτοπεποίθηση σχετικά με τους κανόνες αναφορών και παραπομπών.

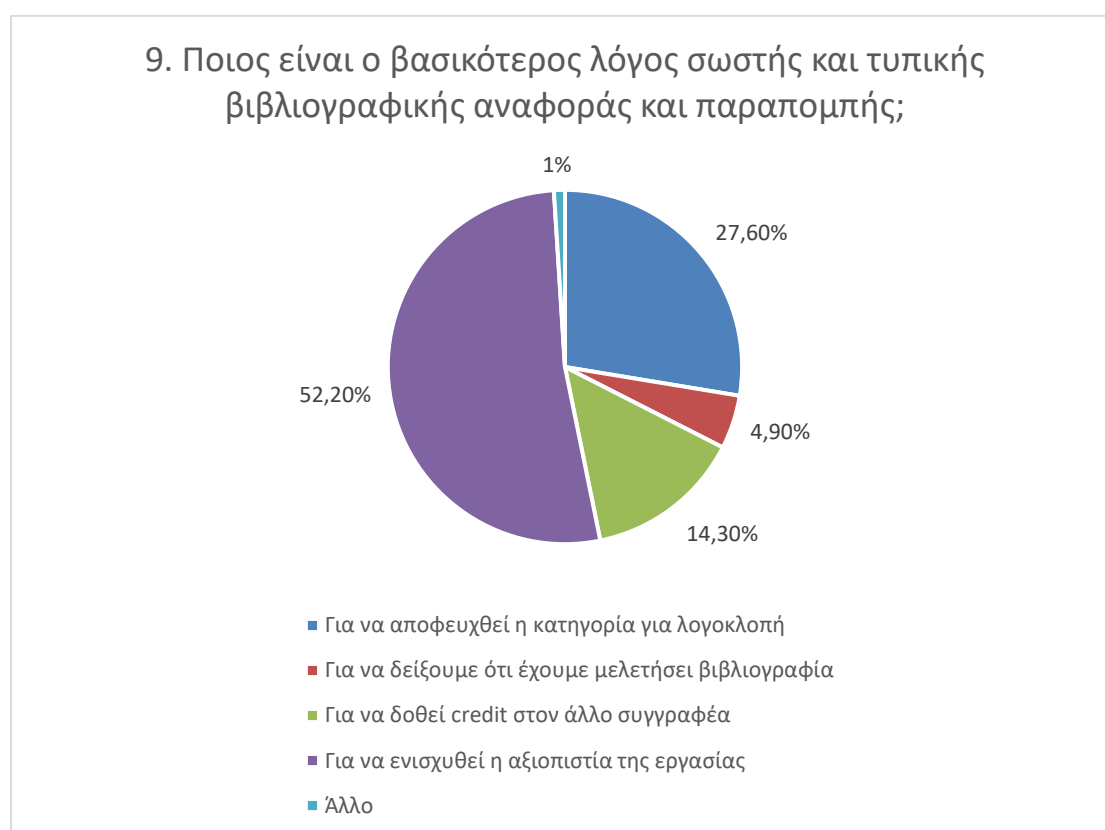
Σχήμα 7. Επίπεδο σιγουρίας αναφοράς και παραπομπής

Η όγδοη ερώτηση (σχήμα 8), μονής επιλογής, αφορά στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές αναφορικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής. Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες σε ποσοστό 49,7% αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διαδικασία ανάκτησης ποιοτικών πηγών. Το 37,3% απάντησε ότι δυσκολεύεται με τη δημιουργία βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών, ακολουθούν δυσκολίες στην παράφραση με ποσοστό 30,6%, ενώ δυσκολίες στην κατανόηση των διαφορετικών βιβλιογραφικών προτύπων αναφέρει το 29,8%. Παρατηρείται πως τα ποσοστά είναι σημαντικά σε όλες τις επιλογές, γεγονός που καταδεικνύει πως υπάρχουν πολλαπλές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής.

Σχήμα 8. Δυσκολίες

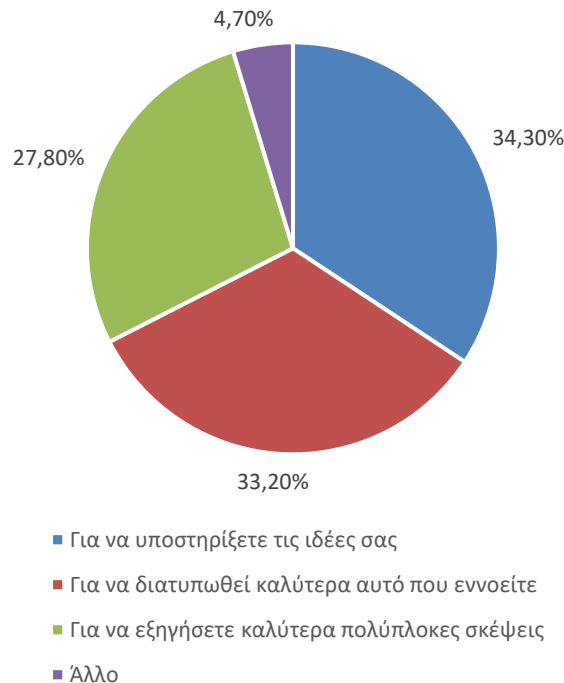
Στην επόμενη ερώτηση της δεύτερης ενότητας (σχήμα 9) διερευνάται ο βασικότερος λόγος για τη δημιουργία σωστών και τυπικών βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών, σύμφωνα με την άποψη των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα. Στόχος ήταν να καταγραφεί ο σημαντικότερος λόγος που θεωρούσε ο καθένας γι' αυτό και η ερώτηση ήταν μονής επιλογής. Η πρώτη επιλογή των συμμετεχόντων είναι η ενίσχυση της αξιοπιστίας της εργασίας τους και ακολουθεί η αποφυγή της κατηγορίας για λογοκλοπή. Σε απόσταση εντοπίζεται η απόδοση ευσήμων στον άλλο συγγραφέα και η απόδειξη μελέτης της βιβλιογραφίας.

Σχήμα 9. Λόγοι τυπικής αναφοράς και παραπομπής

Στην δέκατη ερώτηση (σχήμα 10), ξανά ερώτηση μονής επιλογής, επιχειρείται να καταγραφεί ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο οι φοιτητές χρησιμοποιούν τα λόγια κάποιου τρίτου, αυτούσια ή παραφρασμένα. Οι απόψεις σε αυτή την ερώτηση μοιράζονται σχεδόν ισόποσα στις τρεις επιλογές. Με μικρή διαφορά πρώτος λόγος καταγράφεται οι υποστήριξη των ιδεών του φοιτητή μέσα από την αναφορά σε τρίτους, ακολουθεί με 33,2% η καλύτερη διατύπωση της άποψής του και τέλος το 27,8% χρησιμοποιεί τα λόγια κάποιου τρίτου για να εξηγήσει καλύτερα πολύπλοκες σκέψεις.

10. Ποιος είναι από τους παρακάτω είναι ο σημαντικότερος λόγος για να χρησιμοποιήσετε αυτούσια ή να παραφράσετε τα λεγόμενα κάποιου τρίτου;

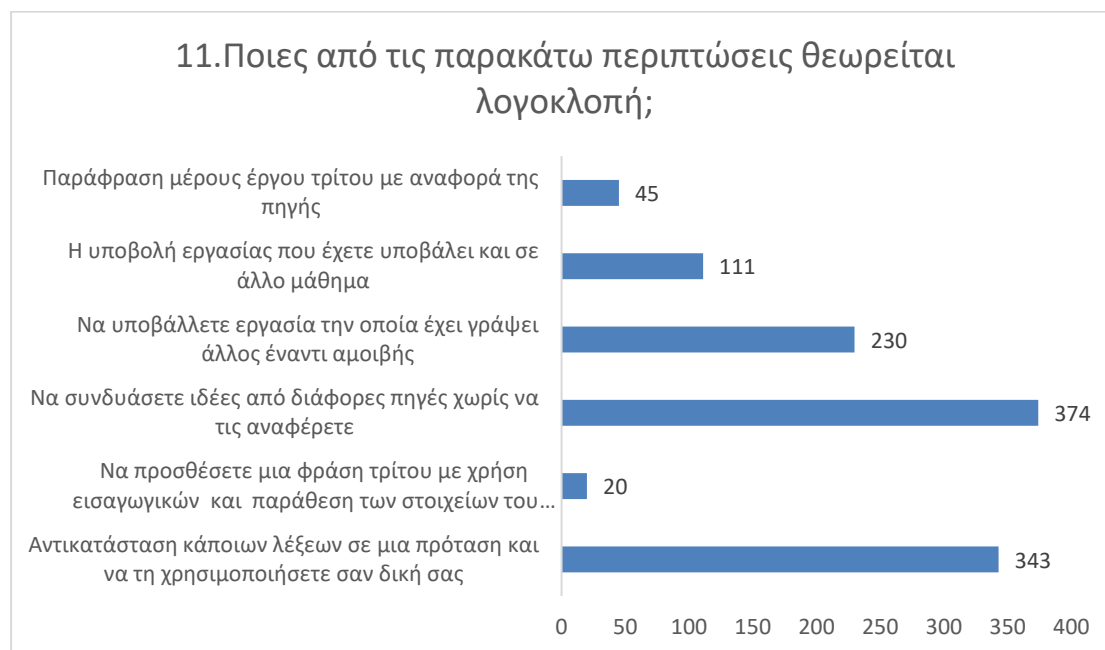

Σχήμα 10. Λόγοι χρήσης λεγομένων τρίτου

Στην ερώτηση που κλείνει τη δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου (σχήμα 11) ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν ποια από τα παραδείγματα που τους δόθηκαν θεωρούν πως αποτελούν περιπτώσεις λογοκλοπής. Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα επιλογής πολλαπλών απαντήσεων. Δόθηκαν τέσσερα παραδείγματα που αποτελούν περιπτώσεις λογοκλοπής και δύο που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία, με σκοπό να εξεταστεί κατά πόσο οι συμμετέχοντες μπορούν να αναγνωρίσουν τις περιπτώσεις της λογοκλοπής.

Το 80,1% των συμμετεχόντων θεωρεί πως ο συνδυασμών ιδεών από διάφορες πηγές χωρίς την αναφορά τους είναι λογοκλοπή. Η αντικατάσταση λέξεων μιας πρότασης κάποιου τρίτου χωρίς να αναφερθεί θεωρείται, και σωστά, περίπτωση λογοκλοπής από το 73,4% των φοιτητών. Προβληματίζει, ωστόσο, το σχετικά χαμηλό ποσοστό που συγκεντρώνει το παράδειγμα της υποβολής εργασίας που έχει γράψει κάποιος τρίτος έναντι αμοιβής. Η περίπτωση αυτή θεωρείται λογοκλοπή από το 49,3% των συμμετεχόντων. Οι μισοί συμμετέχοντες δεν θεωρούν την υποβολή εργασίας άλλου περίπτωση λογοκλοπής, πιθανόν λόγω του ότι γίνεται έναντι αμοιβής. Επιπλέον, προβληματίζει το γεγονός ότι μόλις το 23,8% θεωρεί πως είναι λογοκλοπή η υποβολή εργασίας που έχει γραφτεί για άλλο μάθημα. Είναι

χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτολογοκλοπής, για το οποίο μάλλον δεν έχουν ενημερωθεί οι φοιτητές. Τέλος, πολύ χαμηλά ποσοστά συγκέντρωσαν, και σωστά, καθώς δεν αποτελούν περιπτώσεις λογοκλοπής, οι περιπτώσεις παράφρασης μέρους έργου τρίτου με αναφορά της πηγής (9,6%) και η αναφορά μιας φράσης τρίτου με χρήση εισαγωγικών και παράθεση των στοιχείων του (4,3%).

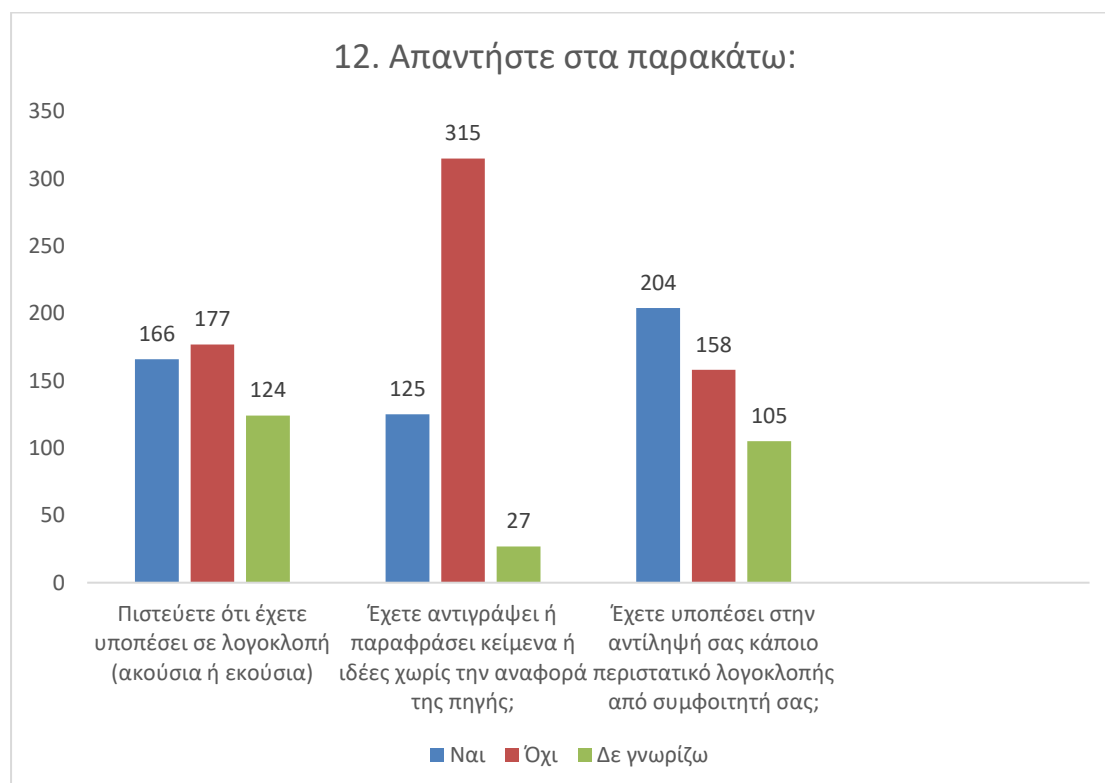

Σχήμα 11. Αναγνώριση περιπτώσεων λογοκλοπής

❖ **Ενότητα 3η:**

Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας, η οποία είναι μονής επιλογής, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις με ναι ή όχι ή να δηλώσουν ότι δε γνωρίζουν στην περίπτωση που δεν είναι σίγουροι (σχήμα 12). Αναλυτικότερα στην ερώτηση «πιστεύεται ότι έχετε υποπέσει σε λογοκλοπή ακούσια ή εκούσια» «Ναι» απάντησαν 166 συμμετέχοντες (35,5%), «Όχι» 177 (37,9%) και «Δε γνωρίζω» 124 (26,6%). Παρατηρείται στην ερώτηση αυτή ότι οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες και πως το ποσοστό του Δε γνωρίζω είναι αρκετά υψηλό γεγονός που καταδεικνύει ότι υπάρχει άγνοια γύρω από το ζήτημα. Έπειτα τέθηκε το ερώτημα «έχετε αντιγράψει ή παραφράσει κείμενα ή ιδέες χωρίς την αναφορά της πηγής;» «Ναι» απάντησαν 125 (26,8%) φοιτητές, «Όχι» 315 (67,5%) και «Δε γνωρίζω» 27 (5,8%). Η ερώτηση αυτή αφορά στην παραδοχή εκούσιας λογοκλοπής και παρόλο που το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε όχι, το ποσοστό του ναι είναι σχετικά υψηλό. Στο τελευταίο ερώτημα της ερώτησης 12 «έχει υποπέσει στην αντίληψή σας κάποιο περιστατικό

λογοκλοπής από συμφοιτητή σας» «Ναι» απαντούν 204 φοιτητές (43,7%), «Όχι» 158 (33,8%) και «Δε γνωρίζω» 105 (22,5%) συμμετέχοντες.

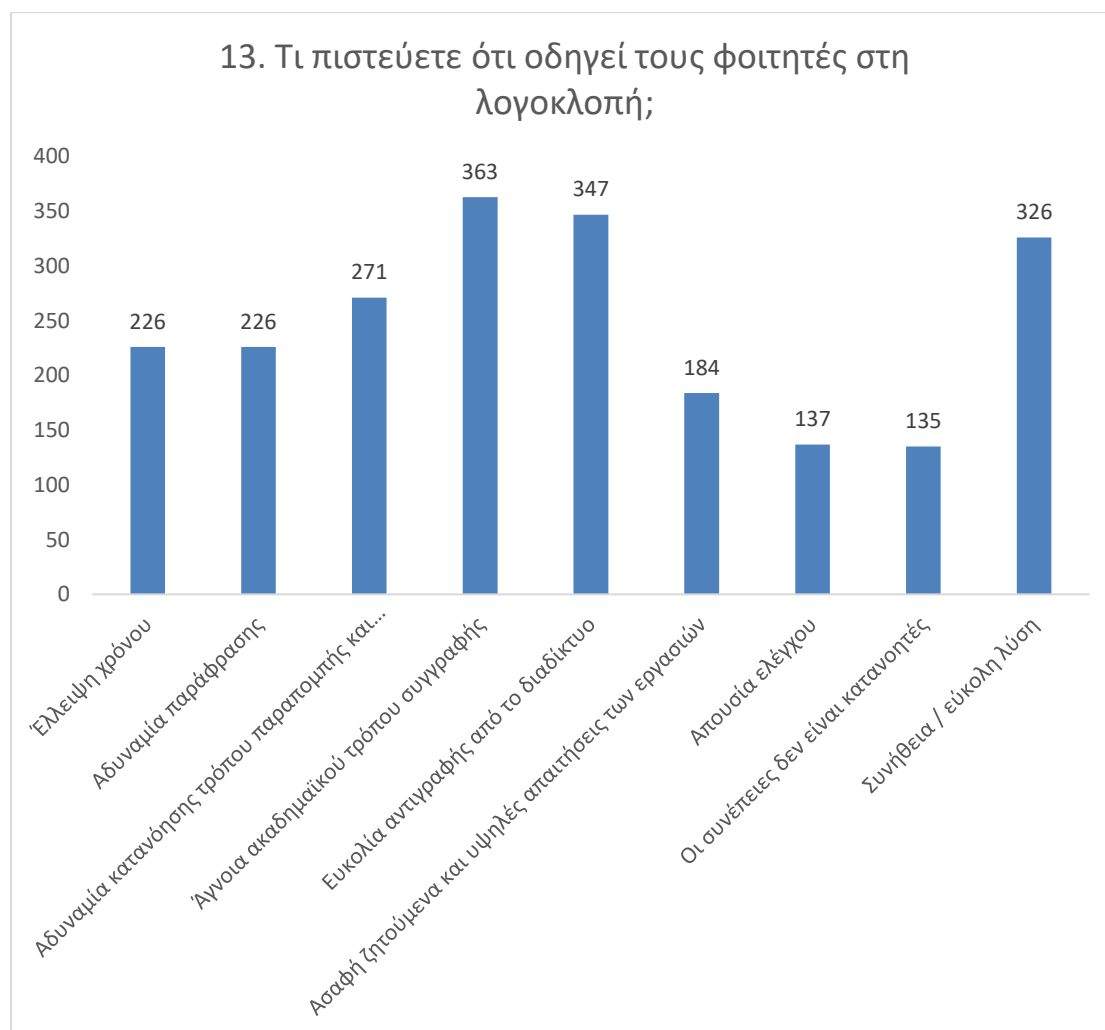

Σχήμα 12. Επίπεδα λογοκλοπής

Στη συνέχεια της ενότητας και στην ερώτηση 13 (σχήμα 13), ζητήθηκε από τους φοιτητές να επιλέξουν ποιοι πιστεύουν πως είναι οι λόγοι που οδηγείται κάποιος στη λογοκλοπή, από μια λίστα αιτιών. Στην ερώτηση αυτή οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μια επιλογές. Δόθηκε και εδώ η δυνατότητα ελεύθερης απάντησης με την επιλογή «Άλλο». Οι περισσότεροι συμμετέχοντες σε ποσοστό 77,7% (363 απαντήσεις) θεωρούν ότι οι φοιτητές οδηγούνται στη λογοκλοπή λόγω άγνοιας του ακαδημαϊκού τρόπου γραφής. Η ευκολία αντιγραφής από το διαδίκτυο αποτελεί λόγο για καταφυγή στη λογοκλοπή για μεγάλο μέρος των ερωτώμενων και συγκεκριμένα για το 74,3% (347 απαντήσεις). Σε σημαντική αιτία αναδείχθηκε για το 69,8% (326 απαντήσεις) η συνήθεια ή ότι η λογοκλοπή αποτελεί εύκολη λύση. Για το 58% των φοιτητών η αδυναμία κατανόησης των κανόνων παραπομπής και αναφοράς οδηγεί τους φοιτητές στη λογοκλοπή. Στην αδυναμία παράφρασης και στην έλλειψη χρόνου απέδωσε την καταφυγή στη λογοκλοπή το 48,4% (226 απαντήσεις). Το 39,4% των συμμετεχόντων (184 απαντήσεις) επέλεξε ως λόγω λογοκλοπής τα ασαφή ζητούμενα και τις υψηλές απαιτήσεις των εργασιών. Η απουσία ελέγχου, επίσης αποτελεί αιτία λογοκλοπής για το 29,3% των ερωτώμενων (137 απαντήσεις).

Τέλος για την έλλειψη κατανόησης των συνεπειών της λογοκλοπής θεωρεί πως καταφεύγουν οι φοιτητές στη λογοκλοπή το 28,9% (135 απαντήσεις).

Παρατηρείται διασπορά των απαντήσεων και επιλογή των επιλογών που δόθηκαν από μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων. Κάποιες από αυτές τις επιλογές αντιστοιχούν σε ακούσια λογοκλοπή πχ. η άγνοια σχετικά με τους κανόνες ακαδημαϊκού τρόπου γραφής, αλλά και εκούσια λογοκλοπής όπως για παράδειγμα η συνήθεια ή η επιλογή της εύκολης λύσης, οι οποίες συγκεντρώνουν αμφότερες υψηλά ποσοστά.

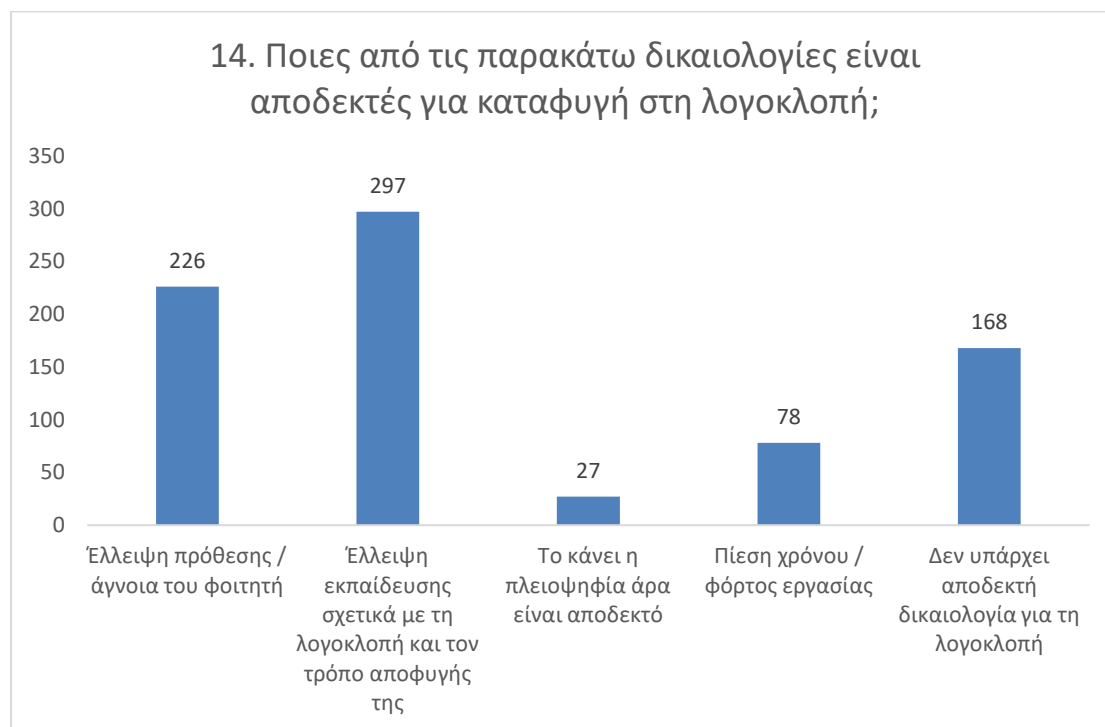

Σχήμα 13. Αιτίες λογοκλοπής

Η τρίτη ενότητα κλείνει με μια ερώτηση μέσω της οποίας επιχειρείται η καταγραφή της άποψης των φοιτητών σε σχέση με τις δικαιολογίες που είναι αποδεκτές για την επιλογή της λογοκλοπής (σχήμα 14). Αναλυτικά, οι περισσότεροι (63,6% - 297 απαντήσεις) επέλεξαν την έλλειψη εκπαίδευσης γύρω από τη λογοκλοπή και τους τρόπου αποφυγής της. Μεγάλο είναι επίσης το ποσοστό και συγκεκριμένα το 48,4% (226 απαντήσεις), εκείνων που θεωρούν ότι η λογοκλοπή δικαιολογείται όταν είναι ακούσια, δεν υπάρχει δηλαδή πρόθεση του φοιτητή.

Ότι δεν υπάρχει αποδεκτή δικαιολογία για τη λογοκλοπή θεωρεί το 36% των ερωτώμενων (169 απαντήσεις). Τέλος μικρά ποσοστά συγκεντρώνει η επιλογή της πίεσης χρόνου (16,7% - 78 απαντήσεις), αλλά και η δικαιολογία ότι αποτελεί επιλογή της πλειοψηφίας και επομένως είναι αποδεκτό (5,8% - 27 απαντήσεις). Παρατηρείται πως υπάρχει μεγαλύτερη επιείκεια για την ακούσια λογοκλοπή, ένα σημαντικό ποσοστό είναι αρκετά αυστηρό και δεν δικαιολογεί τη λογοκλοπή και ένα μικρό ποσοστό δικαιολογεί και την εκούσια λογοκλοπή.

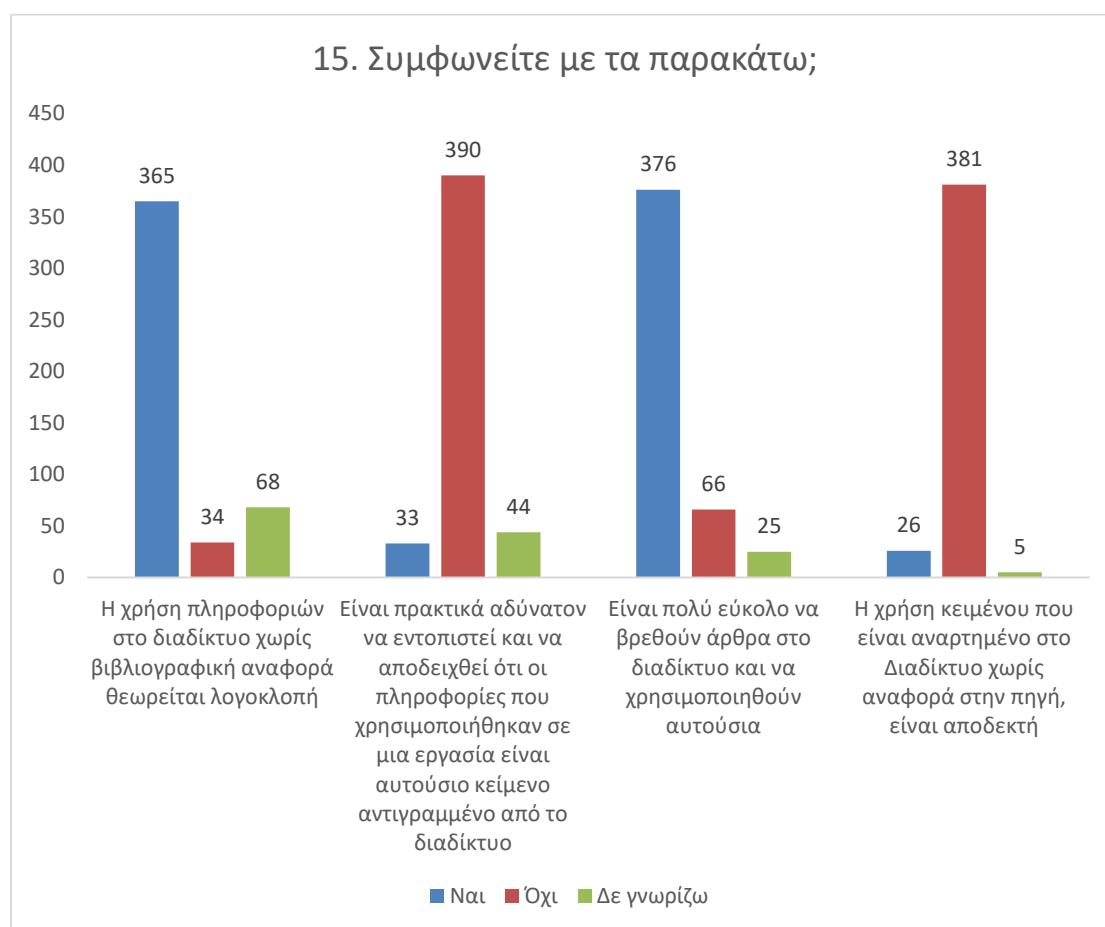
Σχήμα 14. Δικαιολόγηση λογοκλοπής

❖ Ενότητα 4:

Η πρώτη ερώτηση της τέταρτης ενότητας (σχήμα 15) αφορά τη σχέση της λογοκλοπής με την ανάπτυξη του διαδικτύου και το κατά πόσο θεωρούν οι φοιτητές ότι η χρήση κειμένων από το διαδίκτυο μπορεί ελεύθερα να χρησιμοποιείται. Συγκεκριμένα τέθηκαν ερωτήματα και οι φοιτητές έπρεπε να απαντήσουν με Ναι/Όχι ή Δε γνωρίζω. Αναλυτικότερα στο ερώτημα εάν η χρήση πληροφοριών στο διαδίκτυο χωρίς βιβλιογραφική αναφορά θεωρείται λογοκλοπή 365 συμμετέχοντες απάντησαν «Ναι» (78,1%), 34 «Όχι» (7,2%) και 68 δε γνωρίζουν (14,5%). Στη δήλωση ότι «είναι πρακτικά αδύνατον να εντοπιστεί και να αποδειχθεί ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν σε μια εργασία είναι αυτούσιο κείμενο αντιγραμμένο από το διαδίκτυο» 33 συμμετέχοντες απάντησαν «Ναι» (7%), 390 «Όχι» (83,5%) και 44 «Δε γνωρίζω» (9,4%). Σχετικά με το εάν είναι πολύ εύκολο να βρεθούν άρθρα στο διαδίκτυο και να χρησιμοποιηθούν αυτούσια οι μεγάλη πλειονότητα και συγκεκριμένα 376 φοιτητές

απάντησαν «Ναι» (78,5%), 66 «Όχι» (14%) , ενώ 25 «Δε Γνωρίζω» (5,3%). Στο ερώτημα εάν η χρήση κειμένου που είναι αναρτημένο στο Διαδίκτυο χωρίς αναφορά στην πηγή, είναι αποδεκτή 381 συμμετέχοντες απάντησαν «Όχι» (81,5%), 26 «Ναι» (5,5%) και 60 «Δε γνωρίζω» (12,8%).

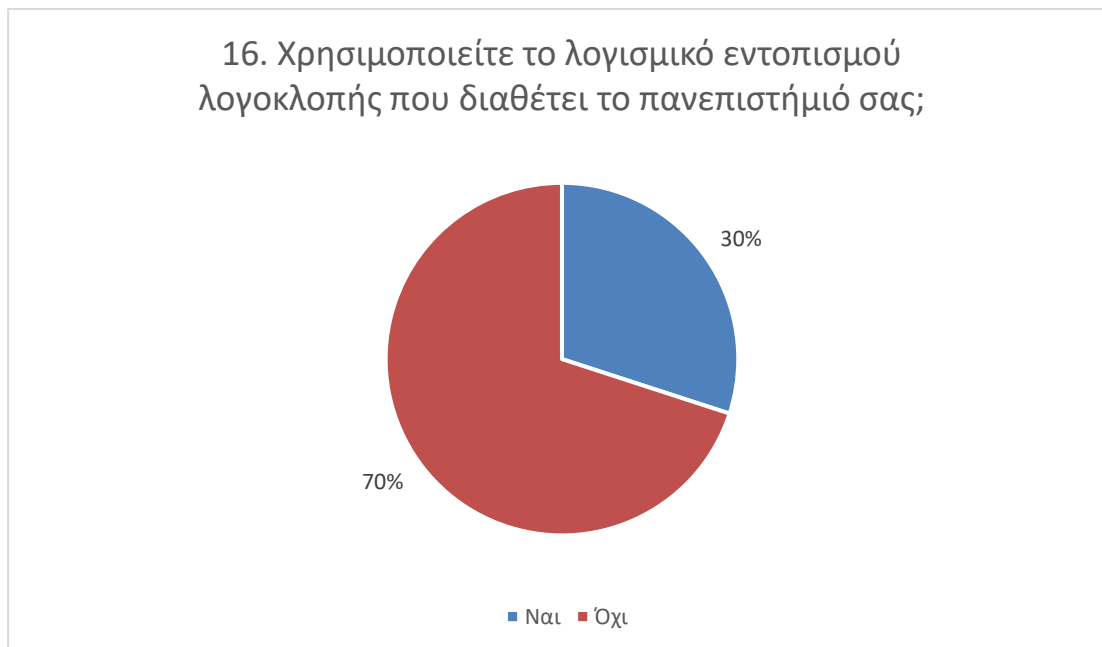
Σε γενικές γραμμές οι απαντήσεις κρίνονται ικανοποιητικές, καθώς φαίνεται πως οι φοιτητές έχουν κατανοήσει πως και τα κείμενα που βρίσκονται σε ηλεκτρονική μορφή και διακινούνται ακόμα και δωρεάν στο διαδίκτυο, είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούνται με τους ίδιους κανόνες που χρησιμοποιεί κανείς τυπωμένα κείμενα σε βιβλία ή περιοδικά, ώστε να αποφεύγεται η λογοκλοπή.

Σχήμα 15. Διαδίκτυο και λογοκλοπή

Η δεύτερη και τελευταία ερώτηση των ενότητας αφορά την άλλη πλευρά της σχέσης της λογοκλοπής με τις τεχνολογικές εξελίξεις και πιο συγκεκριμένα την ανάπτυξη των λογισμικών εντοπισμού της λογοκλοπής (σχήμα 16). Με δεδομένο το γεγονός ότι όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια διαθέτουν το λογισμικό Turnitin, αυτό που θεωρήθηκε χρήσιμο να διερευνηθεί ήταν το κατά πόσο οι φοιτητές το χρησιμοποιούν. Έτσι λοιπόν στην ερώτηση «χρησιμοποιείτε το λογισμικό εντοπισμού λογοκλοπής που διαθέτει το πανεπιστήμιό σας;»

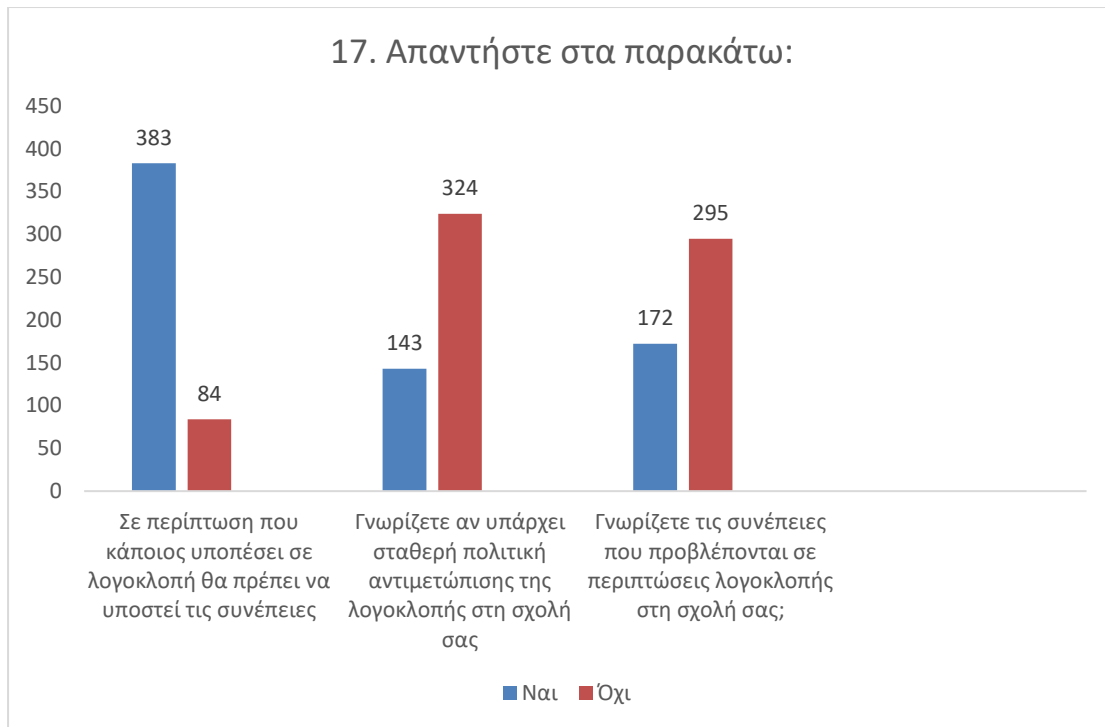
Το 70% απάντησε «Όχι» και το 30% «Ναι». Τα ποσοστά του «Ναι» είναι απογοητευτικό, καθώς τα λογισμικά αυτά αποτελούν εργαλεία εκπαίδευσης των φοιτητών γύρω από τη λογοκλοπή, αλλά και τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, εκτός από μέσο εντοπισμού περιστατικών λογοκλοπής.

Σχήμα 16. Χρήση λογισμικού

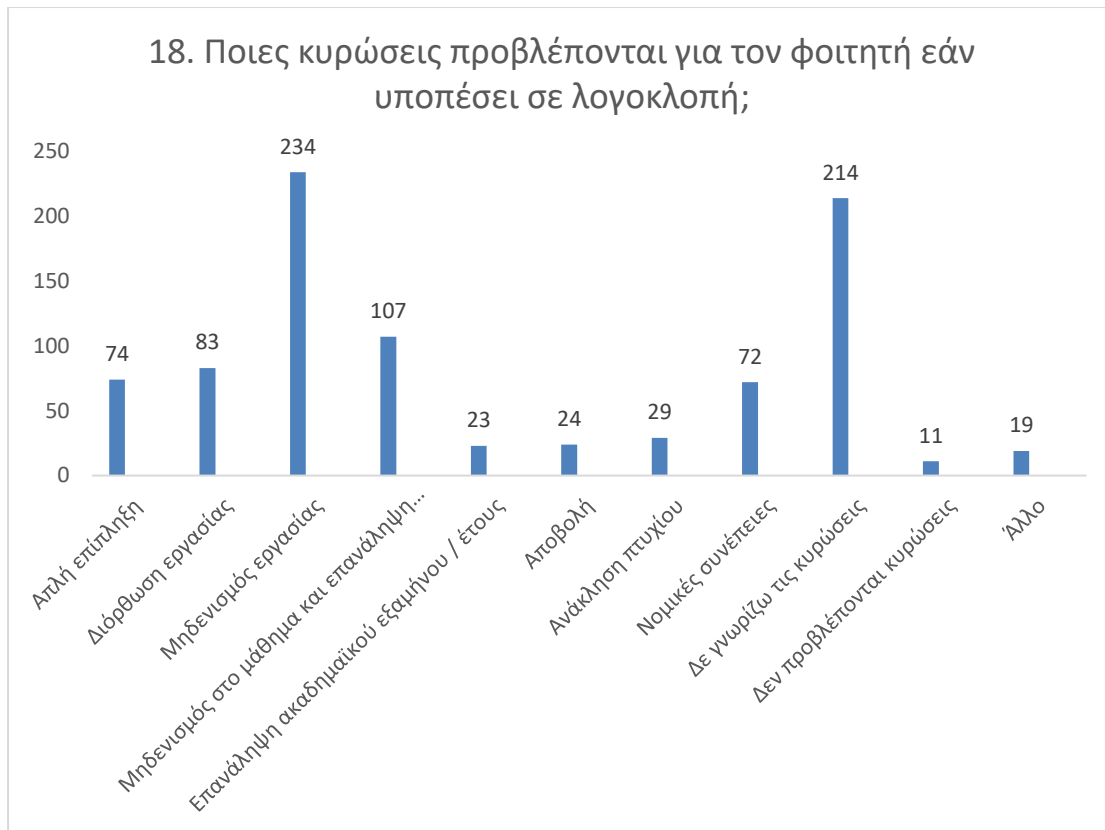
❖ Ενότητα 5:

Η πέμπτη ενότητα αφορά τις συνέπειες της λογοκλοπής, σχέση με αυτό στην ερώτηση 17 τίθενται κάποια ερωτήματα στους συμμετέχοντες, οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα να απαντήσουν με Ναι ή Όχι (σχήμα 17). Συγκεκριμένα στην ερώτηση για το «εάν πρέπει κάποιος που έχει υποπέσει σε λογοκλοπή πρέπει να υποστεί τις συνέπειες» 383 (82%) απάντησαν «Ναι» και 84 (18%) «Όχι», στο ερώτημα εάν γνωρίζουν οι συμμετέχοντες εάν υπάρχει πολιτική του πανεπιστημίου που φοιτούν «Ναι» απάντησαν 143 (30,6%) και «Όχι» 324 (69,4%). Ενώ στην τελευταία ερώτηση για το εάν γνωρίζουν τις συνέπειες που προβλέπονται από τη σχολή φοίτησής τους 172 απάντησαν «Ναι» (36,8%) και 295 «Όχι» (63,2%). Διαπιστώνεται ότι η μειοψηφία γνωρίζει τόσο το εάν υπάρχει πολιτική αντιμετώπισης, όσο και ποιες είναι οι συνέπειες σε περιπτώσεις λογοκλοπής. Οι απαντήσεις στα δύο τελευταία υποερωτήματα δείχνουν πως είναι απαραίτητο να γίνει ενημέρωση από τα ιδρύματα στους φοιτητές σχετικά με την πολιτική και τις συνέπειες που προβλέπονται όταν εντοπίζονται περιστατικά λογοκλοπής.

Σχήμα 17. Συνέπειες

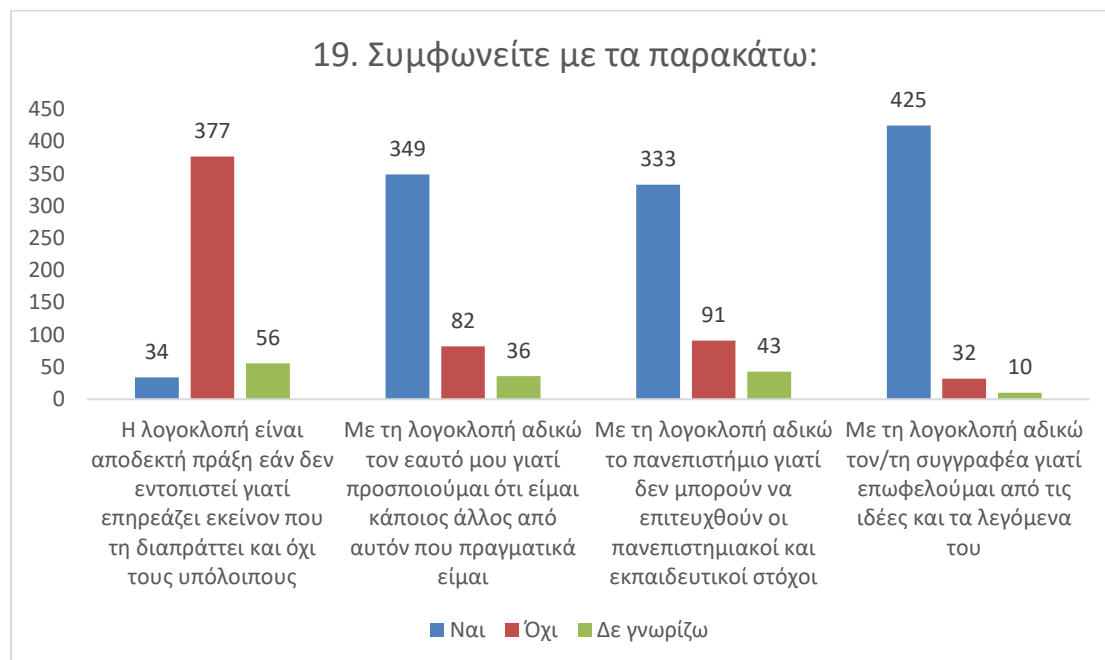
Στην ερώτηση 18 του ερωτηματολογίου (σχήμα 18), ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να επιλέξουν από μια λίστα πρακτικών/νομικών κυρώσεων ποια ή ποιες από αυτές προβλέπονται από το πανεπιστήμιο που φοιτούν, σε περίπτωση λογοκλοπής. Δόθηκε επίσης η δυνατότητα της ελεύθερης απάντησης μέσω της επιλογής «Άλλο». Σύμφωνα με τις απαντήσεις των φοιτητών το 50,1% απάντησε πως προβλέπεται μηδενισμός της εργασίας όπου εντοπίζεται λογοκλοπή. Προβληματίζει το γεγονός πως το 45,8% των ερωτώμενων απάντησαν πως δε γνωρίζουν τις κυρώσεις που προβλέπονται σε περίπτωση λογοκλοπής. Το αποτέλεσμα αυτό υποδεικνύει πως είναι αναγκαία εκτός από την κατάρτιση πολιτικής αναφορικά με τη λογοκλοπή, και η κατάλληλη επικοινωνήσή της στους φοιτητές των ιδρυμάτων. Στη συνέχεια το 22,9% δήλωσε πως προβλέπεται μηδενισμός στο μάθημα και επανάληψη παρακολούθησης, απλή επίπληξη το 15,8%, το 15,4% απάντησε πως κάποιος που καταφεύγει στη λογοκλοπή μπορεί να αντιμετωπίσει νομικές συνέπειες, το 6,2% ανάκληση πτυχίου, το 5,1% ότι προβλέπεται αποβολή, το 4,9% ότι μπορεί να χρειαστεί επανάληψη του ακαδημαϊκού εξαμήνου ή και ολόκληρου του έτους και τέλος το 2,4% δήλωσε ότι δεν προβλέπονται κυρώσεις.

Σχήμα 18. Κυρώσεις

Η ερώτηση 19 (σχήμα 19) επικεντρώνεται στη διερεύνηση των ηθικών συνεπειών της λογοκλοπής. Δόθηκαν στους συμμετέχοντες κάποιες προτάσεις - θέσει και κλήθηκαν να δηλώσουν εάν συμφωνούν ή όχι. Συγκεκριμένα στην πρόταση «Η λογοκλοπή είναι αποδεκτή πράξη εάν δεν εντοπιστεί γιατί επηρεάζει εκείνον που τη διαπράττει και όχι τους υπόλοιπους» 377 απάντησαν «Ναι» (80,7%), 34 «Όχι» (7,2%) και 56 «Δε γνωρίζω» (11,9%) . Στη διαπίστωση «Με τη λογοκλοπή αδικώ τον εαυτό μου γιατί προσποιούμαι ότι είμαι κάποιος άλλος από αυτόν που πραγματικά είμαι» 349 ερωτώμενοι απάντησαν «Ναι» (74,7%), 82 «Όχι» (17,5%) και 36 «Δε γνωρίζω» (7,7%) . Στη συνέχεια τέθηκε η πρόταση «Με τη λογοκλοπή αδικώ το πανεπιστήμιο γιατί δεν μπορούν να επιτευχθούν οι πανεπιστημιακοί και εκπαιδευτικοί στόχοι με την αντιγραφή», όπου 333 (71,3%) απάντησαν «Ναι», 91 (19,4%) «Όχι» και 43 (9,2%) «Δε γνωρίζω». Με την πρόταση «Με τη λογοκλοπή αδικώ τον/τη συγγραφέα γιατί επωφελούμαι από τις ιδέες και τα λεγόμενα του» συμφωνούν και απαντούν «Ναι» 425 (91%) ερωτώμενοι, 32 (6,8%) διαφωνούν και απαντούν «Όχι» και δε γνωρίζουν 10 (2,1%). Στην πρόταση «Με τη λογοκλοπή αδικώ την υπόλοιπη τάξη γιατί με λιγότερη προσπάθεια μπορεί να πάρω μεγαλύτερο βαθμό» «Ναι» απαντούν 320 (68,5%), «Όχι» 111 (23,7%) και «Δε γνωρίζω» 36 (7,7%) ερωτώμενοι. Τέλος, στο εάν «Η λογοκλοπή είναι ανέντιμη πράξη και συνιστά κλοπή της εργασίας και των ιδεών τρίτου» 409 (87,5%) απαντούν «Ναι», 31 «Όχι» (6,6%) και «Δε γνωρίζω» 27 (5,7%). Από το σύνολο των απαντήσεων παρατηρείται

πως οι συμμετέχοντες μπορούν να κατανοήσουν και να υπολογίσουν και τις ηθικές συνέπειες της λογοκλοπής.

Σχήμα 19. Ηθικές συνέπειες

❖ **Ενότητα 6η:**

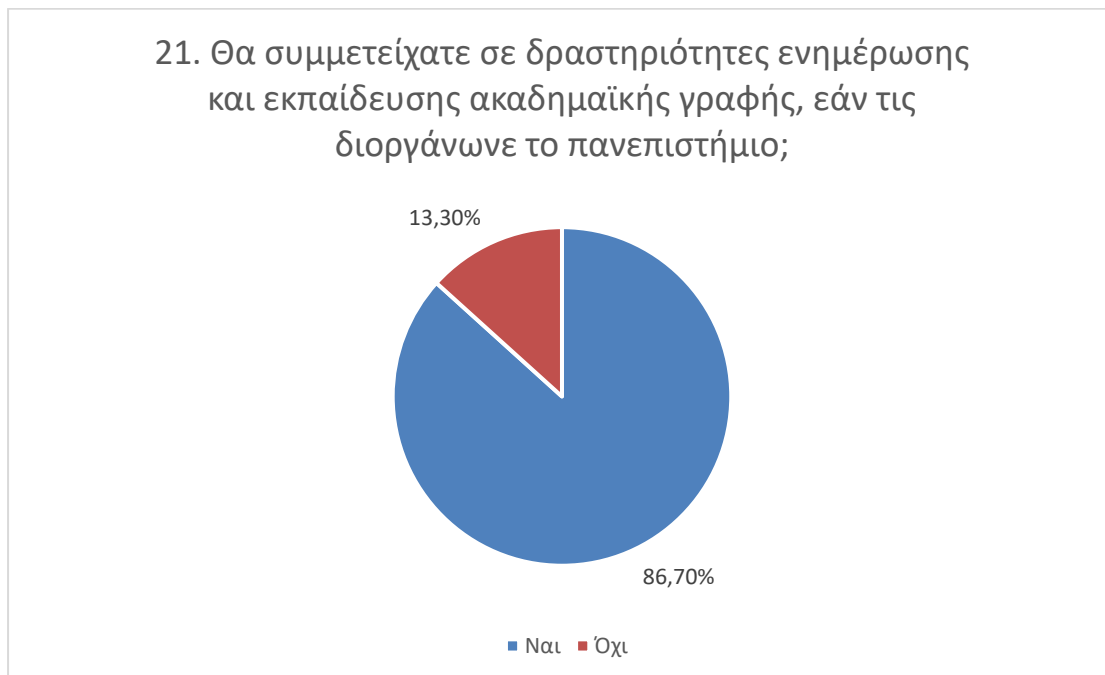
Το ερωτηματολόγιο ολοκληρώνεται με την τελευταία ενότητα η οποία περιέχει τρεις ερωτήσεις που αφορούν στην πρόληψη της λογοκλοπής από τα πανεπιστήμια, αλλά μια ερώτηση αναφορικά με τις προτάσεις των φοιτητών για των περιορισμό της λογοκλοπής.

Αναλυτικά, στην ερώτηση 20 (σχήμα 20) τίθεται το ερώτημα «Τι από τα παρακάτω χρησιμοποιεί το πανεπιστήμιό σας για την ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή;» Η πλειονότητα των φοιτητών απαντά πως δεν υπάρχει υλικό ενημέρωσης σχετικά με τη λογοκλοπή και συγκεκριμένα σε ποσοστό 39,8%. Ότι παρέχεται υλικό στην ιστοσελίδα του πανεπιστημίου απαντά το 27,4%, ότι παρέχονται ειδικοί ενημερωτικοί οδηγοί απαντά το 26,8%. Το 23,6% απαντά πως διοργανώνονται ειδικά εργαστήρια / μαθήματα / σεμινάρια σχετικά με τη λογοκλοπή και τέλος ότι παρέχεται υλικό στα μαθήματα απαντά το 22,5%. Εντοπίστηκαν 28 απαντήσεις «Άλλο» οι 23 από αυτές ήταν «Δε γνωρίζω», γεγονός που σημαίνει πως είτε υπάρχει πλήρης απουσία ενημερωτικού υλικού, είτε υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης σχετικά.

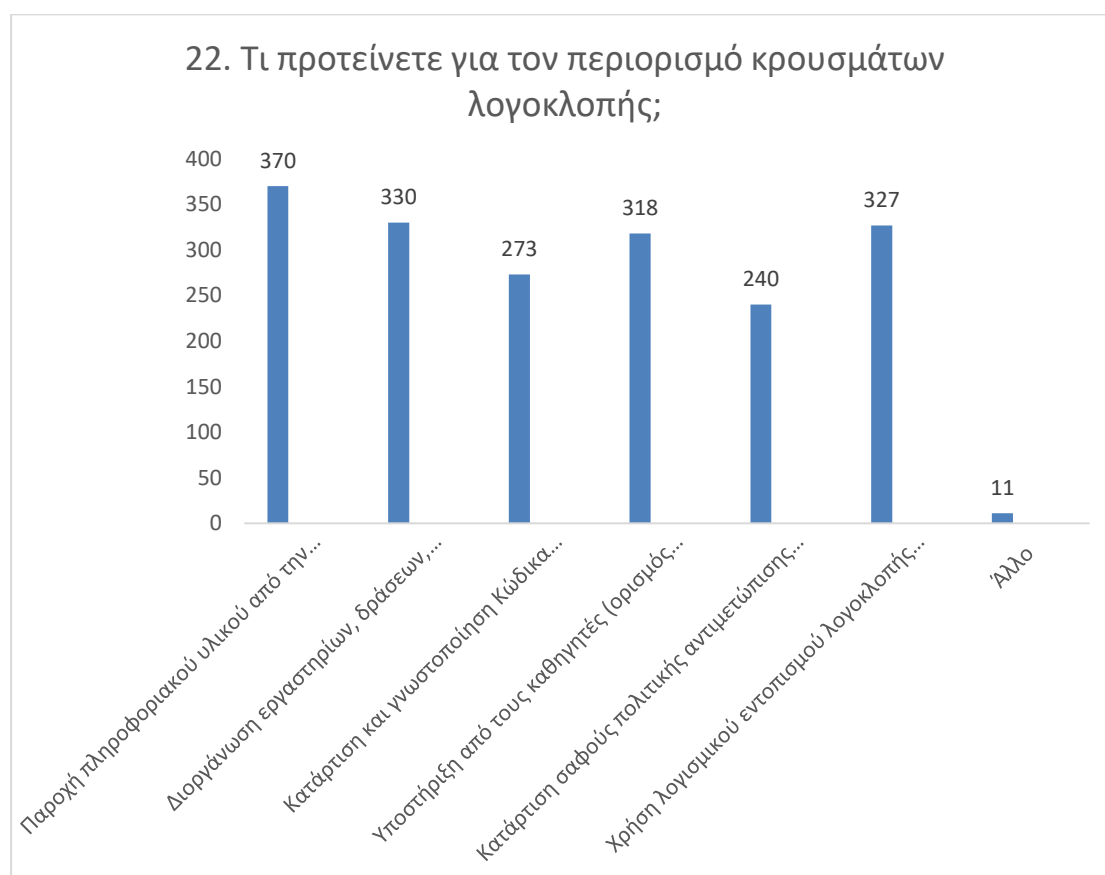
Σχήμα 20. Ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό

Στην ερώτηση 21 (σχήμα 21) ερωτώνται οι φοιτητές για το εάν θα συμμετείχαν σε δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης σχετικά με την ακαδημαϊκής γραφής, που θα διοργάνωνε το πανεπιστήμιο. Θετικό κρίνεται το γεγονός ότι το 86,7% θα συμμετείχε, ενώ μόνο το 13,3% δηλώνει πως δεν θα συμμετείχε. Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση δείχνει πως υπάρχει ενδιαφέρον από την πλευρά των φοιτητών για να ενημερωθούν και να εκπαιδευτούν σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, που αποτελεί κομβικό εργαλείο για την αποφυγή και τον περιορισμό της λογοκλοπής.

Σχήμα 21. Συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου (σχήμα 22) δόθηκε μια λίστα προτάσεων με δράσεις που αποσκοπούν στον περιορισμό των κρουσμάτων της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια. Οι φοιτητές είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν όσες προτάσεις θεωρούσαν ότι θα βοηθήσουν σε αυτή την κατεύθυνση, καθώς και η επιλογή «Άλλο». Η παροχή πληροφοριακού υλικού από την ιστοσελίδα της σχολής σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο συγγραφής εργασιών και την αποφυγή της λογοκλοπής επιλέχθηκε από το 79,2% των ερωτώμενων, ενώ το 70,7% θεωρεί πως θα βοηθήσει η διοργάνωση εργαστηρίων, δράσεων, σεμιναρίων ενημέρωσης και εκπαίδευσης γύρω από τη λογοκλοπή από το πανεπιστήμιο φοίτησής σας. Υψηλό είναι επίσης το ποσοστό της χρήσης του λογισμικού εντοπισμού λογοκλοπής από τους φοιτητές πριν την κατάθεση των εργασιών, κάτι που φάνηκε στην ερώτηση 16 ότι δε συμβαίνει. Ακολουθεί με 68,1% η λύση της υποστήριξης από τους καθηγητές με ορισμό περιορισμένης βιβλιογραφίας στις εργασίες, ενθάρρυνση κριτικής σκέψης, ανάθεση εργασιών σχετικών με τη λογοκλοπή και τη σημασία της ακαδημαϊκής ηθικής κτλ. Την κατάρτιση και γνωστοποίηση Κώδικα Δεοντολογίας στο πανεπιστήμιο επέλεξε το 58,5% των φοιτητών και τέλος το 51,4% θεωρεί πως η κατάρτιση σαφούς πολιτικής αντιμετώπισης και κυρώσεων που προβλέπονται για κάθε περίπτωση λογοκλοπής θα μπορούσε να αποτελέσει εργαλείο περιορισμού της λογοκλοπής.

Σχήμα 22. Προτάσεις

Κεφάλαιο 5. Συζήτηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις

5.1 Συμπεράσματα

5.1.1 Συμπεράσματα βιβλιογραφικής επισκόπησης

Από την έρευνα και μελέτη της βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας διαπιστώθηκε το πρώτο και καθοριστικό βήμα για να διερευνηθεί επαρκώς και σωστά η έννοια της λογοκλοπής είναι ο πλήρης ορισμός και η ανάδειξη όλων των πτυχών του όρου. Με βάση αυτό το σκεπτικό, η λογοκλοπή διαπράττεται όταν κάποιος χρησιμοποιεί τα λόγια τρίτου χωρίς την αναφορά στην πηγή ώστε να αποκομίσει κάποιο όφελος. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, πως η λογοκλοπή επισείει νομικές συνέπειες, όταν παραβιάζονται τα πνευματικά δικαιώματα, αλλά και ηθικές συνέπειες με την παραβίαση της ακαδημαϊκής και επιστημονικής δεοντολογίας.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η λογοκλοπή διακρίνεται σε κατηγορίες με βάση την πρόθεση μπορεί να είναι ακούσια ή εκούσια, με βάση τον τρόπο με αντιγραφή, παράφραση, αυτολεξεί μετάφραση κ.α. Μια σημαντική κατηγορία είναι επίσης η αυτο - λογοκλοπή, όπου ο δημιουργός δημοσιεύει πολλές φορές δικό του πόνημα και το παρουσιάζει σαν πρωτότυπο.

Σχετικά με τις αιτίες που κάποιος μπορεί να οδηγηθεί στη λογοκλοπή εξήχθη το συμπέρασμα ότι η άγνοια είναι που οδηγεί συνήθως σε ακούσια λογοκλοπή. Ωστόσο, σημαντικός είναι και ο αριθμός των περιστατικών εκούσιας λογοκλοπής, τα οποία οφείλονται, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, σε πρακτικά και προσωπικά προβλήματα, όπως είναι η επιλογή της εύκολης λύσης, η έλλειψη χρόνου, το άγχος απόδοσης κ.α.

Επισημαίνεται, επίσης πολύ συχνά στη βιβλιογραφία ο ρόλος των τεχνολογικών εξελίξεων στο ζήτημα της λογοκλοπής. Συγκεκριμένα η τεχνολογία έχει συμβάλει τόσο θετικά, όσο και αρνητικά. Αναλυτικότερα, η θετική συμβολή της τεχνολογίας στον περιορισμό της εξάπλωσης της λογοκλοπής προέρχεται κυρίως μέσω των λογισμικών εντοπισμού της λογοκλοπής, που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια. Αρνητικά, εντούτοις, έχει επηρεάσει το φαινόμενο η διάδοση του διαδικτύου, αφού διευκολύνει την αντιγραφή και την πρόσβαση σε πληθώρα πηγών, η οποία σε συνδυασμό με τις ελλείψεις δυνατότητες εντοπισμού, οδηγεί στην ευρύτατη εξάπλωση της λογοκλοπής.

Διαπιστώθηκε πως μεγάλη έξαρση του φαινομένου της λογοκλοπής παρατηρείται διαχρονικά στα πανεπιστήμια. Λόγω της μεγάλης πίεσης και του ανταγωνισμού, του μεγάλου

φόρτου εργασίας, αλλά και της ευκολίας αντιγραφής από το διαδίκτυο, το φαινόμενο παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Τα πανεπιστήμια προσπαθούν να περιορίσουν τα κρούσματα με την εκπαίδευση και την ενημέρωση των φοιτητών, την χρήση λογισμικών για τον εντοπισμό των περιπτώσεων λογοκλοπής, αλλά και την επιβολή τιμωριών που φθάνουν μέχρι την αποβολή από το πανεπιστήμιο ή και την ανάκληση πτυχίων. Σε γενικές γραμμές καταγράφηκε πως η τιμωρίες θα πρέπει να επιβάλλονται αφού ληφθούν υπόψη κάποιες παράμετροι όπως, η έκταση της λογοκλοπής, το επίπεδο εκπαίδευσης του φοιτητή και το έτος σπουδών του. Αναφορικά με τις συνέπειες της λογοκλοπής διαπιστώθηκαν και ηθικές συνέπειες, όπως η αρνητική επίδραση στη διαμόρφωση αξιών, αλλά και στην ακαδημαϊκή και επιστημονική ακεραιότητα και το κύρος του πανεπιστημίου.

Στην χώρα μας οι έρευνες και οι μελέτες που έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς έχουν διαπιστώσει ότι το φαινόμενο της λογοκλοπής στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι διαδεδομένο. Στη νομοθεσία δεν προβλέπεται κάτι συγκεκριμένο, παρά μόνο στις περιπτώσεις όπου παραβιάζονται τα πνευματικά δικαιώματα. Σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση από τα ελληνικά πανεπιστήμια, προβλέπεται τιμωρία της λογοκλοπής, η οποία χαρακτηρίζεται ως ακαδημαϊκό παράπτωμα στον κανονισμό λειτουργίας των ΑΕΙ, αλλά και υιοθέτηση του λογισμικού Turnitin για τον εντοπισμό των περιπτώσεων. Συμπερασματικά, οι ποινές που επιβάλλονται ανά περίπτωση εναπόκεινται στον κανονισμό σπουδών του κάθε ιδρύματος ή ακόμα και τις κάθε σχολής ή τμήματος ξεχωριστά. Από έρευνα που έγινε στις ιστοσελίδες των ιδρυμάτων διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με τη λογοκλοπή.

Στην έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας σε προπτυχιακούς φοιτητές των ελληνικών πανεπιστημίων, όλων των επιστημονικών πεδίων επιχειρήθηκε η καταγραφή της κατάστασης στα ελληνικά πανεπιστήμια αναφορικά με όλες τις πτυχές της λογοκλοπής.

5.1.2 Συμπεράσματα έρευνας

Σε ό,τι αφορά το **πρώτο ερευνητικό ερώτημα** και συγκεκριμένα αναφορικά με το επίπεδο ενημέρωσης των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα αναφορικά με τη λογοκλοπή, διαπιστώθηκε πως είναι είναι αρκετά υψηλό. Σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων δήλωσε ότι γνωρίζει τον όρο, ενώ οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν πως αισθάνονται από αρκετά έως πολύ σίγουροι για τις ικανότητές τους στη δημιουργία παραπομπών. Ικανοποιητικό κρίνεται και το γεγονός ότι οι περισσότεροι μπόρεσαν να αναγνωρίσουν τις περιπτώσεις λογοκλοπής από τα παραδείγματα που δόθηκαν στην ερώτηση 11 (εικόνα 4). Το μόνο ποσοστό που προκαλεί προβληματισμό είναι το μικρό ποσοστό εκείνων που θεωρούν

λογοκλοπή το να υποβάλλουν εργασία δικής τους μεν, αλλά που έχουν ήδη υποβάλει σε άλλο μάθημα (αυτό – λογοκλοπή). Επίσης λιγότερες από το αναμενόμενο ήταν και οι απαντήσεις που συγκέντρωσε και η περίπτωση του ghostwriting. Επομένως, χρειάζεται ίσως περισσότερη έμφαση στην εκπαίδευση γύρω από την έννοια της αυτό-λογοκλοπής και του φαινομένου του ghostwriting. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν, σε μεγάλο βαθμό, με τις παλαιότερες έρευνες σχετικά με τη διερεύνηση του όρου της λογοκλοπής και το επίπεδο γνώσης των φοιτητών σχετικά. Τα ποσοστά σιγουριάς σχετικά με τις δεξιότητες αποφυγής της λογοκλοπής είναι υψηλότερα σε σχέση με τις παλαιότερες έρευνες από τις οποίες έχει εξαχθεί το συμπέρασμα ότι οι φοιτητές καταφεύγουν στη λογοκλοπή παρόλο που γνωρίζουν πώς να την αποφύγουν.

Στο θέμα της εκπαίδευσης που έχουν λάβει αναφορικά με τη λογοκλοπή, οι απαντήσεις είναι σχετικά μοιρασμένες. Σε παλαιότερες έρευνες τα ποσοστά που δηλώνουν ότι έχουν εκπαιδευτεί στο να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν τη λογοκλοπή είναι πολύ μικρότερα, ωστόσο φαίνεται πως δεν υπάρχει ολοκληρωμένη στρατηγική εκπαίδευσης των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή και σε ό,τι αφορά το επίπεδο της εκπαίδευσης που λαμβάνουν, υπάρχουν ενδείξεις ότι δεν είναι ικανοποιητικό. Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, σχεδόν οι μισοί εντοπίζουν δυσκολία στην ανάκτηση ποιοτικών πηγών, γεγονός που φανερώνει έλλειμα και στο πεδίο της πληροφοριακής παιδείας, το οποίο προβληματίζει ειδικά στην εποχή του διαδικτύου, όπου οι πηγές είναι ανεξάντλητες και η ποιότητά τους συχνά αμφίβολη. Σημαντικά είναι, επίσης, και τα ποσοστά που επικαλούνται δυσκολίες σχετικές με την παράφραση και τη δημιουργία αναφορών και παραπομπών. Σε αντίθεση, πάντως με παλαιότερες έρευνες τα ποσοστά κατανόησης της αξίας των αναφορών και παραπομπών αλλά και της χρήσης των λεγομένων τρίτου με αναφορά στην πηγή, είναι υψηλά και ικανοποιητικά.

Σχετικά με το **δεύτερο ερευνητικό ερώτημα** αναφορικά με τις αιτίες που κάποιος καταφεύγει στη λογοκλοπή τα αποτελέσματα της έρευνας συμπίπτουν με τα ευρήματα και τα συμπεράσματα παλιότερων ερευνών. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία επέλεξε τη διάδοση του διαδικτύου, την άγνοια σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, αλλά και προσωπικούς λόγους, όπως έλλειψη χρόνου και η επιλογή της εύκολης λύσης. Σε ό,τι αφορά, πάντως τη λογοκλοπή ηλεκτρονικού υλικού το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στο διαδίκτυο και είναι προσβάσιμο ελεύθερα φαίνεται από τις απαντήσεις πως οι φοιτητές γνωρίζουν τι συνιστά λογοκλοπή από διαδικτυακές πηγές, ωστόσο συμφωνούν πως υπάρχει μεγάλη ευκολία στην εύρεση και αντιγραφή υλικού από το διαδίκτυο χωρίς αναφορά της πηγής.

Στο πλαίσιο των αιτίων ρωτήθηκαν επίσης οι φοιτητές εάν πιστεύουν πως έχουν υποπέσει σε λογοκλοπή εκούσια ή ακούσια και οι απαντήσεις μοιράστηκαν ανάμεσα στο «Ναι», το «Όχι» και το «Δε γνωρίζω» σχεδόν ισόποσα. Το πλήθος των απαντήσεων «Δε γνωρίζω» δείχνει άγνοια και αμφιβολία των φοιτητών σχετικά με το τι ακριβώς συνιστά λογοκλοπή, επομένως δεν μπορούν να είναι σίγουροι για το εάν έχουν υποπέσει σε λογοκλοπή ή όχι. Στην ερώτηση εάν εκούσια έχουν χρησιμοποιήσει υλικό χωρίς την αναφορά της πηγής η μεγάλη πλειοψηφία λέει «όχι», επομένως φαίνεται ότι είναι χαμηλά τα ποσοστά της εκούσιας λογοκλοπής. Σε συνδυασμό και με την απάντηση της πλειοψηφίας στην ερώτηση 14 (εικόνα 7), ότι δηλαδή η άγνοια και η έλλειψη εκπαίδευσης των φοιτητών είναι αποδεκτές δικαιολογίες για τη λογοκλοπή, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η λογοκλοπή που παρατηρείται στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι κυρίως ακούσια, συμπέρασμα που υποστηρίζεται και από τις λίγες απαντήσεις που συγκέντρωσε το «Ναι» στην ερώτηση εάν έχουν χρησιμοποιήσει υλικό τρίτου χωρίς αναφορά της πηγής. Το συμπέρασμα αυτό αντιτίθεται στα ευρήματα που προκύπτουν από παλαιότερες έρευνες, σύμφωνα με τις οποίες τα ποσοστά εκούσιας λογοκλοπής είναι υψηλά. Επίσης το ποσοστό που παραδέχθηκε ότι έχει υποπέσει σε λογοκλοπή εκούσια ή ακούσια είναι σχετικά μικρό σε σύγκριση με άλλες έρευνες. Επιπλέον, υπάρχει και ένα σημαντικό 36% το οποίο θεωρεί πως δεν υπάρχει αποδεκτή δικαιολογία για τη λογοκλοπή, επομένως οι φοιτητές των ελληνικών πανεπιστημίων εμφανίζονται πολύ ευαίσθητοποιημένοι στο ζήτημα της λογοκλοπής, σε σχέση με συμμετέχοντες σε παλαιότερες έρευνες.

Στη συνέχεια του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος και συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά την ενημέρωση σχετικά με τις κυρώσεις που προβλέπονται από τα πανεπιστήμια για τα περιστατικά λογοκλοπής, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δείχνουν ότι δεν είναι επαρκής. Συγκεκριμένα, εξάγεται το συμπέρασμα πως ενώ η πλειοψηφία θεωρεί πως όταν κάποιος υποπέσει σε λογοκλοπή θα πρέπει να υποστεί τις συνέπειες, η πλειονότητα των φοιτητών δεν γνωρίζει ούτε την πολιτική, ούτε και τις κυρώσεις που προβλέπονται από το πανεπιστήμιο όπου φοιτούν. Ωστόσο, από την έρευνα που έγινε στις ιστοσελίδες των ελληνικών Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και των σχολών, αλλά και από τον Κανονισμό Λειτουργίας ΑΕΙ που διέπει τη λειτουργία των πανεπιστημίων, φαίνεται πως προβλέπονται κυρώσεις σε περιπτώσεις λογοκλοπής. Διαπιστώνεται, και με βάση αυτό το στοιχείο, πως υπάρχει έλλειμμα ενημέρωσης από τα πανεπιστήμια προς τους φοιτητές. Εντούτοις, οι φοιτητές που γνώριζαν τις κυρώσεις που προβλέπονται από το πανεπιστήμιο όπου φοιτούν, ανέφεραν στην πλειονότητά τους πως προβλέπεται μηδενισμός εργασίας, διόρθωση εργασίας ή ακόμα και μηδενισμός στο μάθημα.

Ενθαρρυντικό είναι, πάντως, το γεγονός πως οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν στη μεγάλη πλειοψηφία τους τις ηθικές συνέπειες που επισείει η λογοκλοπή. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών, σύμφωνα με τα οποία η ηθική διάσταση της λογοκλοπής δεν αποτελούσε σημαντικό παράγοντα και αξιόλογη συνέπεια για τους φοιτητές.

Σχετικά με το **τρίτο ερευνητικό ερώτημα** και συγκεκριμένα αναφορικά με την ενημέρωση και εκπαίδευση των φοιτητών σχετικά με την αποφυγή και πρόληψη της λογοκλοπής από τα πανεπιστήμια όπου φοιτούν ένα σημαντικό ποσοστό δηλώνει πως δεν παρέχεται ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό. Το εύρημα αυτό προκάλεσε εντύπωση και διερευνήθηκε παραπάνω. Απομονώθηκε η απάντηση «Δεν υπάρχει ενημερωτικό υλικό» και συνδυάστηκε με το ίδρυμα φοίτησης από το οποίο προέρχονταν οι φοιτητές που το απάντησαν, ώστε να διερευνηθεί κατά πόσο αυτό ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Έγινε μια σύντομη έρευνα στις ιστοσελίδες των πανεπιστημίων, οι φοιτητές των οποίων δήλωσαν ότι δεν υπάρχει υλικό, και διαπιστώθηκε ότι όλα τα πανεπιστήμια διαθέτουν υλικό ενημερωτικό και εκπαιδευτικό στην ιστοσελίδα τους. Συγκεκριμένα, στις ιστοσελίδες των ιδρυμάτων, αρκετών σχολών και βιβλιοθηκών παρέχεται εκπαιδευτικό υλικό για την αντιμετώπιση της λογοκλοπής, σε πολλές περιπτώσεις εγχειρίδια βιβλιογραφικών προτύπων, καθώς και ενημερωτικό υλικό για την διάθεση και χρήση του Turnitin. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει έλλειψη υλικού από τα πανεπιστήμια, αλλά δεν έχει επικοινωνηθεί στους φοιτητές η ύπαρξή του και δεν έχουν ενθαρρυνθεί να το μελετήσουν. Σημαντικό είναι, επίσης, το εύρημα πως ενώ τα πανεπιστήμια έχουν υιοθετήσει το λογισμικό εντοπισμού Turnitin, το 70% των φοιτητών δεν το χρησιμοποιεί. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα εργαλεία αυτά συνδράμουν στην αντιμετώπιση, την πρόληψη, αλλά και την εκπαίδευση των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή, το τόσο χαμηλό ποσοστό φοιτητών που το χρησιμοποιεί προκαλεί προβληματισμό. Επιπλέον, αναγνωρίζουν και οι ίδιοι φοιτητές τη σημαντική συνδρομή των λογισμικών στον περιορισμό των κρουσμάτων λογοκλοπής, αφού το 70% το επέλεξε την χρήση τέτοιων λογισμικών ως μέθοδο αντιμετώπισης, στην ερώτηση που αφορά τις μεθόδους πρόληψης της λογοκλοπής.

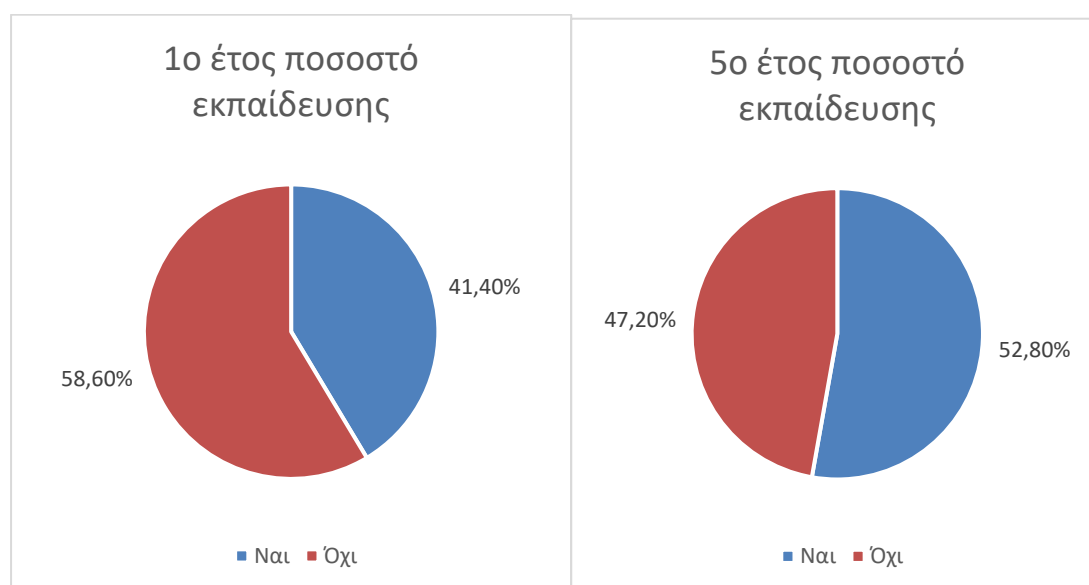
Τέλος, σε ό,τι αφορά το **τέταρτο ερευνητικό ερώτημα** σχετικά με τις προτάσεις των φοιτητών για τον περιορισμό του φαινομένου της λογοκλοπής, προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας πως οι φοιτητές ενδιαφέρονται καταρχάς να ενημερωθούν και να εκπαιδευτούν σχετικά με το ζήτημα και την αποφυγή της λογοκλοπής. Αυτό το συμπέρασμα εξάγεται από το ποσοστό του 86,7% των συμμετεχόντων που δηλώνει πως θα συμμετείχε σε σχετικές δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης, αλλά και από τα μεγάλα ποσοστά που

συγκεντρώνουν όλες οι επιλογές που δόθηκαν αναφορικά με τις προτάσεις των φοιτητών για τον περιορισμό της λογοκλοπής. Φαίνεται πως οι ερωτώμενοι επιλέγουν ένα πλέγμα δράσεων με σκοπό την ενημέρωση και εκπαίδευση στο ζήτημα της λογοκλοπής. Το πλέγμα περιλαμβάνει υλικό στην ιστοσελίδα του πανεπιστημίου, υποστήριξη από τους καθηγητές, κατάρτιση πολιτικής αντιμετώπισης, χρήση του λογισμικού εντοπισμού, διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων, αλλά και κατάρτιση Κώδικα Δεοντολογίας.

5.1.3 Επιμέρους συμπεράσματα

Από τα παραπάνω ξεχώρισαν κάποια ευρήματα τα οποία αξιολογήθηκαν ως σημαντικά στο πλαίσιο εξαγωγής πιο συγκεκριμένων διαπιστώσεων από την έρευνα, αλλά και τη διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της λογοκλοπής στα ελληνικά πανεπιστήμια. Έγινε προσπάθεια περαιτέρω μελέτης κάποιων ευρημάτων με απομόνωση απαντήσεων και μελέτη τους βάσει συγκεκριμένων παραμέτρων.

Αρχικά, θεωρήθηκε χρήσιμο να συγκριθούν οι απαντήσεις των φοιτητών του 1ου έτους και των τελειόφοιτων του 5ου έτους για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει κάποια βελτίωση στο επίπεδο αντίληψης σχετικά με τη λογοκλοπή κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Στο ζήτημα της εκπαίδευσης που έχουν λάβει στον τρόπο ακαδημαϊκής γραφής τα αποτελέσματα του πρώτου έτους είναι περίπου 60 % «Όχι» και 40% «Ναι», ενώ για το 5ο έτος το 53% περίπου απαντά «Ναι» και το 47% «Όχι» (σχήμα 23). Παρατηρείται διαφοροποίηση στις απαντήσεις της πλειοψηφίας, αλλά η διαφορά είναι πολύ μικρή.

Σχήμα 23. Σύγκριση ποσοστού εκπαίδευσης 1^ο & 5^ο έτος

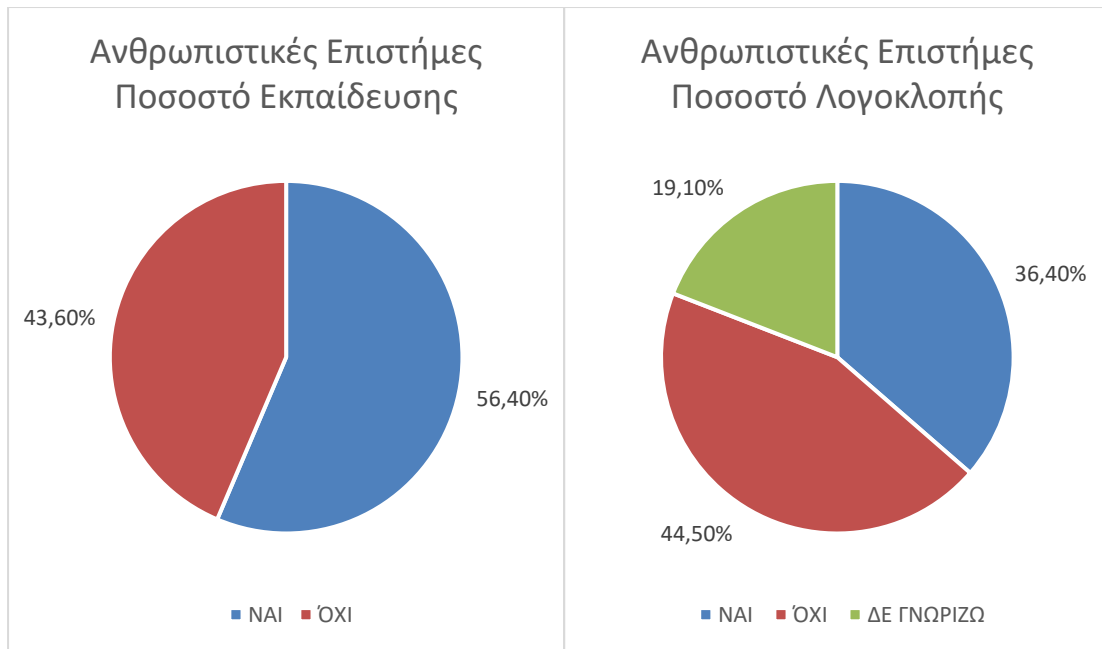
Οι τελειόφοιτοι φοιτητές δήλωσαν πως έχουν υποπέσει σε λογοκλοπή σε μεγαλύτερο ποσοστό, παρόλο που περισσότεροι δηλώνουν εκπαιδευμένοι, συγκριτικά με αυτούς του

πρώτου έτους (σχήμα 24). Το γεγονός αυτό εξηγείται είτε λόγω του ότι οι πρωτοετείς δεν έχουν κάνει αρκετές εργασίες, άρα είχαν λιγότερες «ευκαιρίες» να υποπέσουν σε λογοκλοπή και από την άλλη οι τελειόφοιτοι ενδεχομένως να έχουν επιβαρυνθεί από τα χρόνια των σπουδών και καταφεύγουν στην εύκολη λύση, αφού λόγω της εκπαίδευσης θα μπορούσαν θεωρητικά να την αποφύγουν.

Σχήμα 24. Σύγκριση ποσοστό λογοκλοπής 1^ο & 5^ο έτος

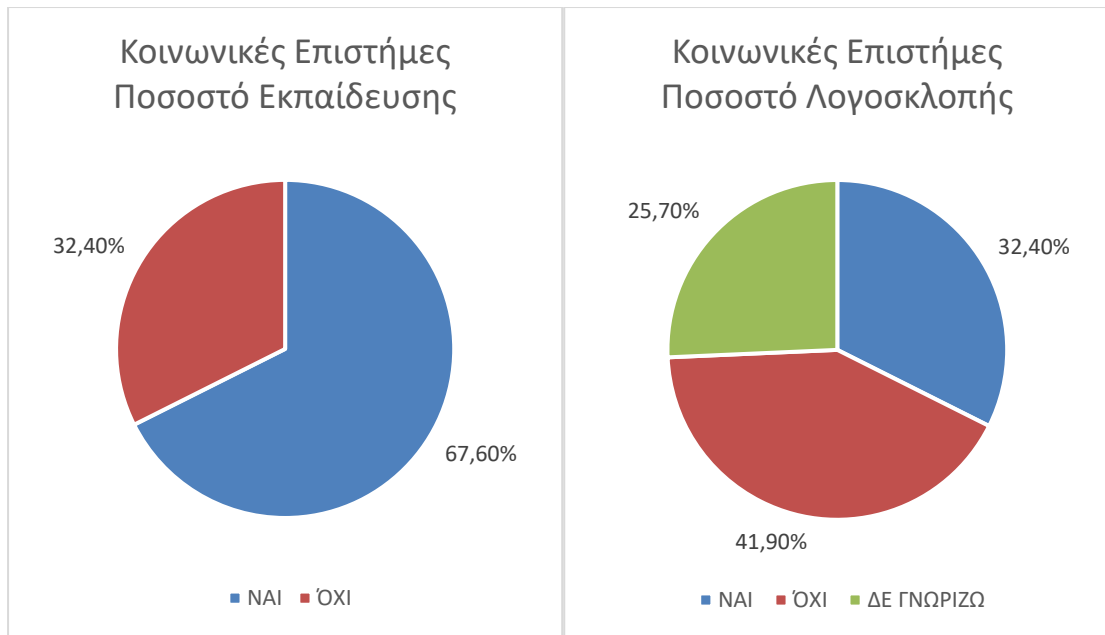
Το συγκεκριμένο ζήτημα μελετήθηκε περαιτέρω και με βάση τη σχολή φοίτησης, τον επιστημονικό κλάδο δηλαδή, ώστε να διαπιστωθεί αφενός πόσο εκπαιδευμένοι είναι οι φοιτητές κάθε κλάδου και κατά πόσο καταφεύγουν σε λογοκλοπή. Οι φοιτητές των ανθρωπιστικών επιστημών (σχήμα 25) δηλώνουν εκπαιδευμένοι σε ποσοστό 56%, το 36% πιστεύει πως έχει καταφύγει σε λογοκλοπή, ενώ το 19% δε γνωρίζει.

Σχήμα 25. Ανθρωπιστικές επιστήμες

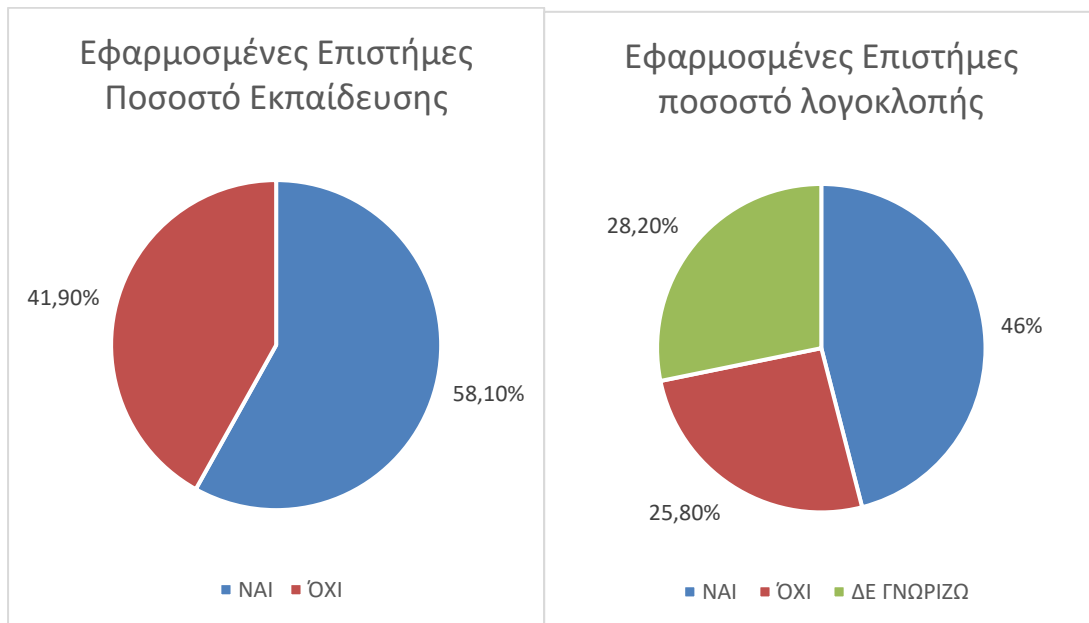
Στους φοιτητές των κοινωνικών επιστημών (σχήμα 26) το ποσοστό που δηλώνει εκπαιδευμένο είναι 68%. Το ποσοστό που απαντά πως έχει καταφύγει σε λογοκλοπή είναι 32%, ενώ ένα σημαντικό 26% δε γνωρίζει. Το ποσοστό συμμετοχής από τις σχολές των κοινωνικών επιστημών είναι το μεγαλύτερο, καθώς και το ποσοστό εκπαίδευσης στο ζήτημα της λογοκλοπής είναι επίσης το μεγαλύτερο που καταγράφηκε. Ίσως έτσι εξηγείται και το μεγάλο ποσοστό συμμετοχής, λόγω ευαισθητοποίησης και επίγνωσης των συγκεκριμένων φοιτητών. Επιπλέον, στις σχολές κοινωνικών επιστημών απαιτούνται ίσως περισσότερες εργασίες σε σχέση με άλλες σχολές, ως εκ τούτου είναι απαραίτητη η εκπαίδευση στην αποφυγή της λογοκλοπής.

Σχήμα 26. Κοινωνικές επιστήμες

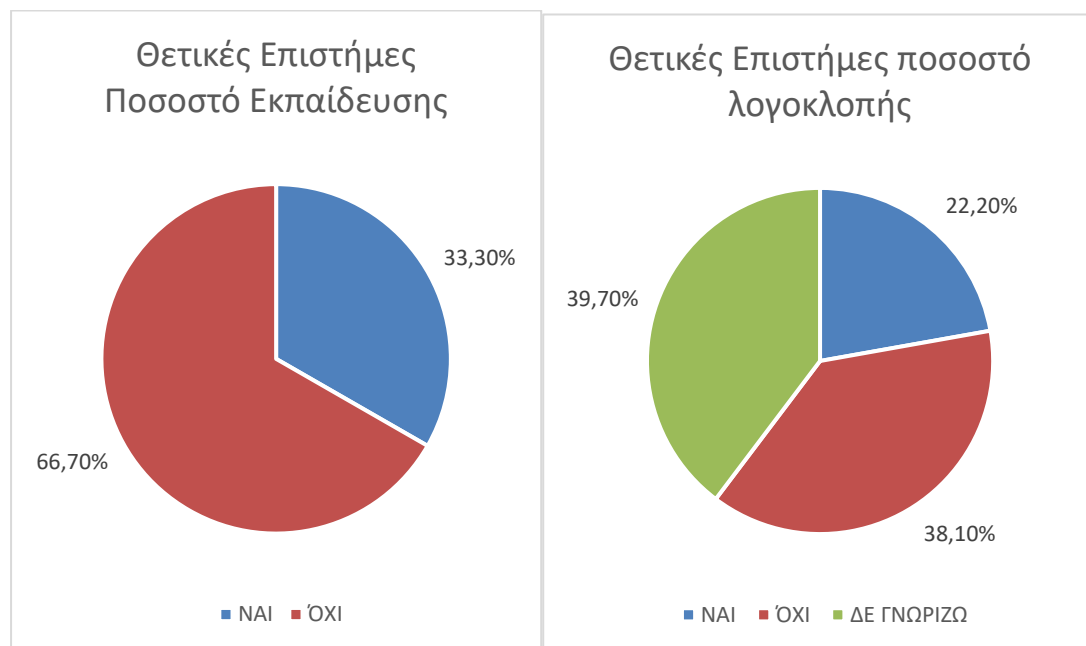
Οι φοιτητές των εφαρμοσμένων επιστημών (σχήμα 27) απάντησαν πως είναι εκπαιδευμένοι σε ποσοστό 58%. Το ποσοστό που πιστεύει πως έχει καταφύγει σε λογοκλοπή είναι 46% και το 28% δε γνωρίζει.

Σχήμα 27. Εφαρμοσμένες επιστήμες

Τέλος, η πλειοψηφία των φοιτητών των θετικών επιστημών (σχήμα 28) και συγκεκριμένα το 68% δηλώνει πως δεν έχει εκπαιδευτεί, ωστόσο μόνο το 22% δηλώνει πως έχει υποπέσει σε λογοκλοπή, αλλά το 40% απαντά πως δε γνωρίζει. Το υψηλό ποσοστό άγνοιας πιθανόν να οφείλεται και στην έλλειψη εκπαίδευσης, αφού δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις περιπτώσεις λογοκλοπής. Επίσης παρατηρήθηκε ότι είχαν το μικρότερο ποσοστό συμμετοχής

στην έρευνα (σχήμα 4), γεγονός που οδηγεί στη διαπίστωση ότι η ευαισθητοποίηση και το ενδιαφέρον τους για το θέμα είναι χαμηλό.

Σχήμα 28. Θετικές επιστήμες

Διερευνήθηκε επίσης εάν το επίπεδο εκπαίδευσης στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής και στην αποφυγή της λογοκλοπής συνδέεται με την καταφυγή ή όχι στη λογοκλοπή, στο σύνολο των απαντήσεων. Απομονώθηκαν οι απαντήσεις εκείνων που δήλωσαν ότι έχουν υποπέσει σε λογοκλοπή και διαπιστώθηκε πως το 53% ήταν εκπαιδευμένοι, ενώ το 47,6% όχι. Οι ίδιοι θεωρούν, επίσης, πως η έλλειψη εκπαίδευσης και η έλλειψη πρόθεσης αποτελούν δικαιολογία για καταφυγή στη λογοκλοπή, ενώ η απάντηση «δεν υπάρχει αποδεκτή δικαιολογία» είναι στη δεύτερη θέση των απαντήσεων. Επιπλέον, δηλώνουν πως η λογοκλοπή πρέπει να τιμωρείται σε ποσοστό 78%.

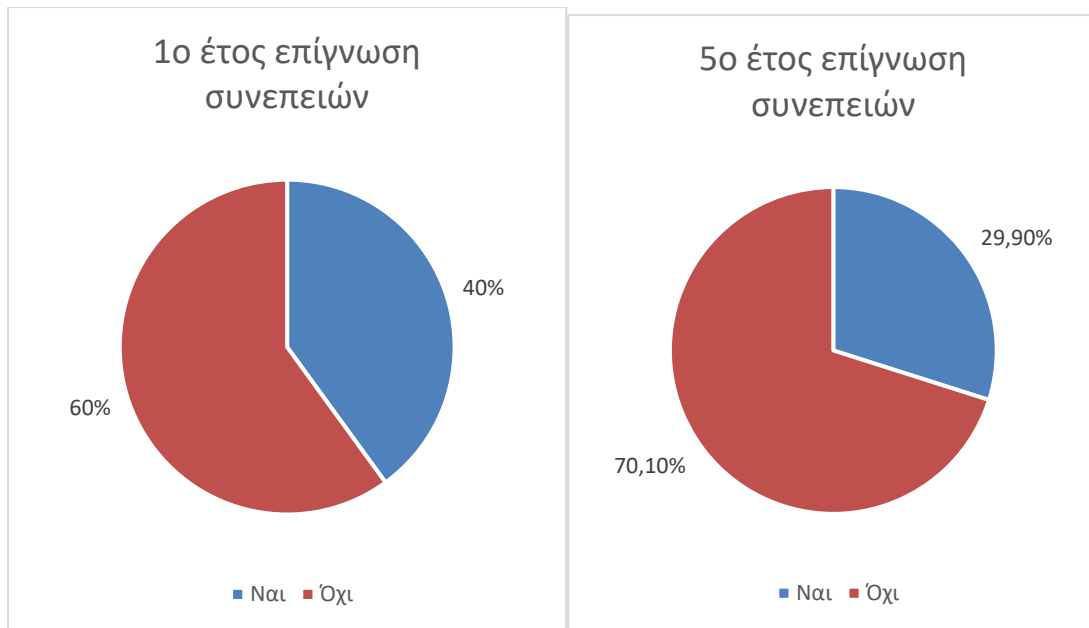
Από το συνδυασμό των απαντήσεων διαπιστώνεται πως η καταφυγή στη λογοκλοπή δεν εξαρτάται μόνο από την εκπαίδευση, καθώς στους φοιτητές των εφαρμοσμένων επιστημών βλέπουμε λ.χ., πως ενώ η πλειοψηφία είναι εκπαιδευμένη, το ποσοστό που παραδέχεται λογοκλοπή είναι σημαντικά μεγαλύτερο σε σχέση πχ. με τους φοιτητές των ανθρωπιστικών επιστημών, που δηλώνουν εκπαιδευμένοι στο ίδιο ποσοστό. Επιπλέον, εξάγεται το συμπέρασμα πως η εκπαίδευση είτε δεν είναι η κατάλληλη, είτε δεν είναι αρκετή από μόνη της ώστε να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της λογοκλοπής. Για αυτό και όπως φαίνεται από τον συνδυασμό των απαντήσεων, μεγάλο ποσοστό λογοκλοπής που παρατηρείται στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι ακούσια.

Για να διατυπωθούν προτάσεις σχετικά με την φύση της ενημέρωσης και εκπαίδευσης που χρειάζονται οι φοιτητές των ελληνικών πανεπιστημίων, μελετήθηκαν διεξοδικότερα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής. Πιο αναλυτικά στο ζήτημα των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, στη σύγκριση των απαντήσεων του 1ου και του 5ου έτους, στην πρώτη θέση, και στις δύο περιπτώσεις, βρίσκεται η ανάκτηση ποιοτικών πηγών και ακολουθεί η δυσκολία στην παράφραση. Στους φοιτητές που απάντησαν πως δεν είναι εκπαιδευμένοι στον τρόπο ακαδημαϊκής γραφής η κατάταξη των δυσκολιών παραμένει ίδια, με εκείνων που έχουν εκπαιδευτεί. Οι δυσκολίες μελετήθηκαν περαιτέρω σε συνδυασμό και με τη σχολή φοίτησης. Διαπιστώθηκε ότι:

- για τους φοιτητές των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, που έχουν δηλαδή θεωρητική κατεύθυνση, η δυσκολία στην παράφραση κατατάχθηκε τρίτη και οι δυσκολίες στην κατανόηση των διαφορετικών προτύπων βρέθηκε στη δεύτερη, με την αδυναμία στην ανάκτηση ποιοτικών πηγών να είναι και εδώ στην πρώτη θέση.
- οι φοιτητές των θετικών και εφαρμοσμένων επιστημών αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία στην παράφραση και την κατατάσσουν στη δεύτερη θέση, με τις δυσκολίες στην ανάκτηση ποιοτικών πηγών να είναι και σε αυτή την περίπτωση στην πρώτη θέση.

Εξάγεται, συνεπώς, το συμπέρασμα πως οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής οι φοιτητές είναι παρόμοιες, ανεξαρτήτως έτους φοίτησης ή επιστημονικού κλάδου και σχετίζονται πρωτίστως με ζητήματα πληροφοριακής παιδείας και την ανάκτηση ποιοτικών πηγών, την παράφραση και την κατανόηση των βιβλιογραφικών προτύπων. Επομένως, κατά τη διάρκεια των σπουδών δεν υπάρχει σημαντική βελτίωση των συγκεκριμένων δεξιοτήτων, ενώ η εκπαίδευση όπου υπάρχει φαίνεται να είναι ελλιπής, αφού οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές δεν διαφοροποιούνται, ανάλογα με το έτος σπουδών και το επίπεδο εκπαίδευσής τους.

Αναφορικά με τις συνέπειες που προβλέπονται σε περιπτώσεις λογοκλοπής (Σχήμα 29) από τα ελληνικά πανεπιστήμια και συγκεκριμένα στις απαντήσεις της ερώτησης 17γ (εικόνα 9) οι φοιτητές του 1ου έτους σε ποσοστό 60% δε γνωρίζουν τι προβλέπεται, ενώ εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως στους φοιτητές του 5ου έτους το ποσοστό είναι μεγαλύτερο και ανέρχεται στο 70%.

Σχήμα 29. Σύγκριση επίγνωσης συνεπειών 1ο & 5ο έτος

Σε ό,τι αφορά τις μεθόδους ενημέρωσης και εκπαίδευσης που χρησιμοποιούν τα ελληνικά πανεπιστήμια οι φοιτητές του 1ου έτους σε ποσοστό 35,7% απαντούν πως δεν υπάρχει ενημερωτικό υλικό, ενώ οι φοιτητές του 5ου έτους απάντησαν πως δεν υπάρχει υλικό ενημέρωσης σε ποσοστό 44%. Από τα παραπάνω ευρήματα εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως οι τελειόφοιτοι φοιτητές εμφανίζονται λιγότερο ενημερωμένοι τόσο για το εκπαιδευτικό υλικό που διαθέτει το πανεπιστήμιο που φοιτούν, όσο και για τις συνέπειες που προβλέπονται σε περιπτώσεις λογοκλοπής.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να γίνει μια σύντομη αναφορά στις απαντήσεις των φοιτητών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, καθώς αφενός παρουσίασαν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις απαντήσεις της πλειοψηφίας και αφετέρου, λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα η εκπαιδευτική διαδικασία του ΕΑΠ στηρίζεται στην εκπόνηση σημαντικού αριθμού γραπτών εργασιών καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών, ως εκ τούτου κρίνεται απαραίτητη η καλύτερη εκπαίδευση και ενημέρωση γύρω από το ζήτημα της λογοκλοπής. Οι φοιτητές του ΕΑΠ εμφανίζονται πιο εκπαιδευμένοι στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, αφού στην αντίστοιχη ερώτηση το 70% απαντά πως είναι εκπαιδευμένοι. Παρουσιάζονται επιπλέον και πολύ πιο ενημερωμένοι σε σχέση με τους φοιτητές των άλλων πανεπιστημίων, αφού σε ποσοστό 80% γνωρίζουν τις συνέπειες που προβλέπονται σε περιπτώσεις λογοκλοπής, αλλά και το ποσοστό που απαντά ότι δεν υπάρχει ενημερωτικό υλικό σχετικά με τη λογοκλοπή είναι ελάχιστο, μόλις 6,2%. Από την τόσο μεγάλη απόκλιση στις απαντήσεις των φοιτητών του ΕΑΠ, η οποία οφείλεται κυρίως στη φύση και την μέθοδο εκπαίδευσης, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ανάθεση και εκπόνηση εργασιών

από τους φοιτητές αποτελεί σημαντική μέθοδο προτροπής και ενθάρρυνσης της εκμάθησης στην πράξη και της απόκτησης εμπειρίας στην αποφυγή της λογοκλοπής.

Κλείνοντας την ενότητα των συμπερασμάτων της έρευνας, ένα ακόμα επιμέρους συμπέρασμα που προκύπτει και συμπίπτει με αντίστοιχα συμπεράσματα παλαιότερων ερευνών, σχετίζεται με το ρόλο των καθηγητών. Φαίνεται πως και στα ελληνικά πανεπιστήμια οι καθηγητές παίζουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της λογοκλοπής, πρωτίστως λόγω του ότι επωμίζονται τον εντοπισμό των περιστατικών. Επιπλέον, οι κυρώσεις που προβλέπονται από τα περισσότερα ιδρύματα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, αφορούν κυρίως μηδενισμό στην εργασία ή στο μάθημα και επιβάλλονται από τους καθηγητές. Τέλος, το 70% περίπου των ερωτώμενων προτείνει για τον περιορισμό της λογοκλοπής την υποστήριξη από το εκπαιδευτικό προσωπικό των πανεπιστημίων.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας τεκμαίρεται, σημαντικό έλλειμμα ενημέρωσης και εκπαίδευσης από τα πανεπιστήμια στους φοιτητές σχετικά με τη λογοκλοπή. Ενδεικτικά αυτό συνάγεται από:

- τα χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης της αυτό-λογοκλοπής και του ghostwriting ως μορφή λογοκλοπής, το γεγονός πως οι μισοί σχεδόν συμμετέχοντες δηλώνουν πως δεν έχουν εκπαιδευτεί, από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής, την άγνοια ως βασικό αίτιο που οδηγεί στη λογοκλοπή,
- την έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με την πολιτική αντιμετώπισης της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια,
- τη δήλωση πως τα πανεπιστήμια δεν διαθέτουν ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό, ενώ δεν είναι αληθές.

Επιπλέον, προβληματισμό προκαλεί το γεγονός πως τα ποσοστά των τελειόφοιτων φοιτητών σε σχέση με εκείνα των πρωτοετών δεν παρουσιάζουν βελτίωση, καθώς επίσης και το εύρημα πως η εκπαίδευση που παρέχεται δεν είναι επαρκής για την αντιμετώπιση του φαινομένου της λογοκλοπής.

Θετικό είναι, ωστόσο, το συμπέρασμα ότι η λογοκλοπή που λαμβάνει χώρα στα ελληνικά πανεπιστήμια συνιστά κυρίως ακούσια λογοκλοπή. Αυτό προκύπτει εάν ληφθούν υπόψη ευρήματα όπως:

- το υψηλό ποσοστό που επέλεξε την άγνοια και την έλλειψη εκπαίδευσης ως αιτία και δικαιολογία λογοκλοπής,
- το πολύ χαμηλό ποσοστό του Ναι στην ερώτηση εάν οι συμμετέχοντες εκούσια έχουν χρησιμοποιήσει υλικό τρίτου χωρίς αναφορά στην πηγή,

- το σχετικά υψηλό ποσοστό της απάντησης «Δε Γνωρίζω» στην ερώτηση «πιστεύετε ότι έχετε υποπέσει σε λογοκλοπή».

Επιπροσθέτως, τα ελληνικά ιδρύματα έχουν μεριμνήσει σε μεγάλο ποσοστό ώστε να παρέχουν υλικό, λογισμικό εντοπισμού αλλά και άλλες δράσεις ενημέρωσης και πρόληψης της λογοκλοπής. Επομένως με μια στρατηγική ενημέρωσης και ενθάρρυνσης των φοιτητών και με την καταλυτική συμβολή των καθηγητών, εύκολα θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα. Εξαιρετικά σημαντική είναι, τέλος, η διαπίστωση πως τα επίπεδα λογοκλοπής εκούσιας και ακούσιας είναι μικρότερα σε σχέση με εκείνα άλλων ερευνών, γεγονός που δείχνει πως οι Έλληνες φοιτητές είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι αναφορικά με το ζήτημα της λογοκλοπής και σέβονται τους ακαδημαϊκούς κανόνες.

5.2 Πρακτικές προεκτάσεις της έρευνας

Ανακεφαλαιώνοντας, τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας είναι η έλλειψη εκπαίδευσης και ενημέρωσης των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή, παρόλο που τα αποτελέσματα είναι καλύτερα σε σχέση με άλλες έρευνες. Συγκεκριμένα, ενώ οι συμμετέχοντες δηλώνουν στην πλειοψηφία τους ενημερωμένοι, εκπαιδευμένοι και σίγουροι στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής και δεν καταφεύγουν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους εκούσια σε λογοκλοπή, αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες που τους οδηγούν σε πολλές περιπτώσεις σε ακούσια λογοκλοπή. Δυσκολίες τόσο στις τεχνικές τυπικού ακαδημαϊκού τρόπου γραφής, όσο και σε ζητήματα πληροφοριακής παιδείας. Επιπλέον, διαπιστώθηκε πως τα ελληνικά πανεπιστήμια ενώ έχουν υιοθετήσει και εφαρμόζουν δράσεις και μεθόδους εκπαίδευσης, πρόληψης, αλλά και πολιτικής επιβολής ποινών στις περιπτώσεις λογοκλοπής, δεν έχουν μεριμνήσει ώστε να ενημερώσουν τους φοιτητές.

Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητο να ενταθεί η προσπάθεια ενημέρωσης των φοιτητών τόσο για το ζήτημα της λογοκλοπής καθαυτής, όσο και για τις δράσεις εκπαίδευσης που λαμβάνουν χώρα στα πανεπιστήμια. Αν ληφθεί υπόψη πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων ενδιαφέρεται να εκπαιδευθεί για την αποφυγή της λογοκλοπής, είναι πολύ πιθανό να υπάρξουν σημαντικά θετικά αποτελέσματα.

Το γεγονός, επίσης, πως οι συμμετέχοντες επέλεξαν σε μεγάλα ποσοστά όλες τις προτάσεις για τον περιορισμό των κρουσμάτων λογοκλοπής, καταδεικνύει την ανάγκη δημιουργίας μια ολιστικής πολιτικής αντιμετώπισης. Διαφαίνεται πως οι φοιτητές είναι διατεθειμένοι να αφιερώσουν χρόνο και προσπάθεια ώστε να εκπαιδευτούν γύρω από το ζήτημα της λογοκλοπής. Επιπλέον χρήσιμο θα είναι να ληφθούν υπόψη και οι αίτιες καταφυγής στη λογοκλοπή που αναδείχθηκαν, όπου η άγνοια και η έλλειψη εκπαίδευσης συγκέντρωσαν τις

περισσότερες απαντήσεις. Απαραίτητη κρίνεται επίσης η χρήση του Turnitin από τους φοιτητές και η συχνή ανάθεση εργασιών, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμη μέθοδο εκπαίδευσης στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής στην πράξη, με εποικοδομητικό και αποτελεσματικό τρόπο. Η εκπόνηση εργασιών με βάση τους κανόνες ακαδημαϊκής γραφής και η επαφή των φοιτητών με το εργαλείο εντοπισμού λογοκλοπής, θα λειτουργήσει τόσο εκπαιδευτικά, όσο και αποτρεπτικά.

Καθοριστική κρίνεται και η συμβολή των καθηγητών στη δημιουργία και εφαρμογή μιας ολιστικής στρατηγικής πρόληψης και αντιμετώπισης, με την υποστήριξη και ενθάρρυνση των φοιτητών. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να αναθέτουν συχνότερα γραπτές εργασίες με την προτροπή να μελετήσουν οι φοιτητές το υλικό για την αποφυγή της λογοκλοπής πριν την εκπόνηση της εργασίας. Ακόμα, χρήσιμο θα ήταν να προτρέπουν τους φοιτητές να ελέγχουν τις εργασίες πριν τις καταθέσουν με την χρήση του Turnitin. Τέλος, προτείνεται η δημιουργία συγκεκριμένης πολιτικής αντιμετώπισης και η επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε σοβαρές περιπτώσεις εκούσιας λογοκλοπής, στο πλαίσιο της πρόληψης και του περιορισμού της εξάπλωσης του φαινομένου.

5.3 Μελλοντικές επεκτάσεις

Η παραπάνω έρευνα διεξήχθη σε προπτυχιακούς φοιτητές των ελληνικών πανεπιστημίων όλων των επιστημονικών πεδίων. Ωστόσο, υπήρχαν κάποιοι περιορισμοί, κυρίως χρονικοί. Ως εκ τούτου, δεν υπήρχε η δυνατότητα επαναδημοσιεύσεων του ερωτηματολογίου, πολλών υπενθυμίσεων για συμμετοχή στην έρευνα και μακράς αναμονής για απαντήσεις. Επιπλέον, η έρευνα περιορίστηκε σε προπτυχιακούς φοιτητές στα ελληνικά πανεπιστήμια. Εντοπίστηκαν σημαντικά και ενδιαφέροντα συμπεράσματα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μελλοντικές έρευνες.

Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε μια ποιοτική έρευνα σε προπτυχιακούς φοιτητές με τη μέθοδο συνεντεύξεων, ώστε να διερευνηθούν περαιτέρω κάποια ευρήματα. Χρήσιμο θα ήταν, επίσης, να γίνει αντίστοιχη έρευνα στα μέλη Δ.Ε.Π. των ελληνικών πανεπιστημίων, αφού διαπιστώθηκε η κρισιμότητα του ρόλου των καθηγητών στην εκπαίδευση, την πρόληψη, αλλά και την τιμωρία της λογοκλοπής.

Επιπλέον, ενδιαφέρουσα θα ήταν και μια προσπάθεια έρευνας στα ελληνικά πανεπιστήμια και στις διοικήσεις τους, για να διαπιστωθεί, εάν και ποιες δράσεις και μεθόδους ενημέρωσης και εκπαίδευσης των φοιτητών αξιοποιούν για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της λογοκλοπής. Τέλος, χρήσιμο θα ήταν να μελετηθούν οι απόψεις και να

διατυπωθούν οι προτάσεις μεταπτυχιακών και διδακτορικών φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Αβραμίδου, Ε. (2014). Διαδικτυακές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση: η περίπτωση της λογοκλοπής. (Μη δημοσιευμένη διδακτορική διατριβή). Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ). Σχολή Επιστημών Αγωγής. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Αβραμίδου, Ε., Κέκκερης Γ. (2004). Έρευνα για τη λογοκλοπή σε ελληνικό πανεπιστήμιο. Στο: Αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη διδακτική πράξη. 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ: Σύρος 9, 10, 11 Μαΐου 2003: Πρακτικά εισηγήσεων. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών: Αθήνα.
- Agustina, R., & Raharjo, P. (2017). Exploring plagiarism into perspectives of Indonesian academics and students. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 11(3), 262-272
- Ahmadi, A., & Sonkar, S. K. (2015). Awareness regarding plagiarism and fair use of copyrighted work: a survey amongst Doctoral Students of Babasaheb Bhimrao Ambedkar University, Lucknow. *Journal of Information Management*, 2(2), 98-110
- Akbar, A. (2018). Defining Plagiarism: A Literature Review. *Ethical Lingua: Journal of Language Teaching and Literature*, 5(1), 31-38.
- Ali, A. M. E. T., Abdulla, H. M. D., & Snasel, V. (2011). Overview and Comparison of Plagiarism Detection Tools. In Dateso (pp. 161-172)
- Ali, W. & Ismail, H. & Cheat, T. (2012). Plagiarism: To What Extent it is Understood?. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*), 59, 604–611.
- Anderson, J. (2010). Plagiarism, copyright violation, and other thefts of intellectual property: An annotated bibliography with a lengthy introduction. London: McFarland
- Anney, V. N., & Mosha, M. A. (2015). Student's Plagiarisms in Higher Learning Institutions in the Era of Improved Internet Access: Case Study of Developing Countries. *Journal of education and practice*, 6(13), 203-216
- Ashworth, P., Bannister, P., Thorne, P., & Students on the Qualitative Research Methods Course Unit. (1997). Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in higher education*, 22(2), 187-203
- Babbie, E. (2011). Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα. Αθήνα: Κριτική

- Badge, J., & Scott, J. (2009). Dealing with plagiarism in the digital age. *Synthesis*
- Bahadori, M., Izadi, M., & Hoseinpourfard, M. (2012). Plagiarism: Concepts, factors and solutions. *Journal Mil Med*, 14(3), 168-177
- Berlinck, R. G. (2011). The academic plagiarism and its punishments-a review. *Revista Brasileira de Farmacognosia*, 21(3), 365-372
- Blum, S. D. (2009). Academic integrity and student plagiarism: A question of education, not ethics. *The Chronicle of Higher Education*, 55(24), A35.
- Brothy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet Publishing.
- Capara, D., Grubor, G., Regodic, D., & Ristic, N. (2013). Plagiarism and copyright protection on the Internet. *Naucni skup sa medunarodnim ucescem Sinergija*
- Cheak, A., Cheah, C. S., Yeow, J., Min, C., & Ming, S. (2013). Internet Plagiarism: University Students' Perspectives
- Comas-Forgas, R., & Sureda-Negre, J. (2010). Academic plagiarism: Explanatory factors from students' perspective. *Journal of Academic Ethics*, 8(3), 217-232
- Comparison of policies for academic integrity in higher education across the European Union (2013). Available at: <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-00%20EU%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf> [20.12.2020]
- East, J. (2010). Judging plagiarism: A problem of morality and convention. *Higher Education*, 59(1), 69-83.
- Eret, E., & Ok, A. (2014). Internet plagiarism in higher education: tendencies, triggering factors and reasons among teacher candidates. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 39(8), 1002-1016
- Evering, L. C., & Moorman, G. (2012). Rethinking plagiarism in the digital age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44
- Fennelle, E. (1998, September 22). The harsh law of averages. *The Times*, σ. 41.
- Gomez, J., Salazar, I., & Vargas, P. (2013). Dishonest behavior and plagiarism by university students: An application to management studies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 83, 766-770.
- Gullifer, J. & A. Tyson, G. A. (2010) Exploring university students' perceptions of plagiarism: a focus group study. *Studies in Higher Education*, 35(4), 463-481

- Halak, B., & El-Hajjar, M. (2019). Plagiarism detection and prevention techniques in engineering education, *Higher Education Pedagogies*, 4:1, 197-208
- Harrar, J. H. (1975). Photographs, pictures and prints. Στο S. P. Grove (Επιμ.), *Non-print media in academic libraries* (σσ. 173-192). Chicago: American Library Association.
- Hasan, N. & Khan, N. (2018). Internet and Increasing Issues of Plagiarism. Available at: https://www.researchgate.net/publication/332696789_Internet_and_Increasing_Issues_of_Plagiarism [15/11/2020]
- Helgesson, G., & Eriksson, S. (2015). Plagiarism in research. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 18(1), 91-101
- Hexham, I. (1992). The Plague of Plagiarism: Academic Plagiarism Defined. Originally published as "On Plagiarism and Integrity". *Humanist: Humanities Computing*. 5:4.
- Hill, L. et. al. (2003). *Creative arts marketing*. 2nd ed. Routledge: New York
- Jereb, E., Perc, M., Lämmlein, B., Jerebic, J., Urh, M., Podbregar, I., & Sprajc, P. (2018). Factors influencing plagiarism in higher education: A comparison of German and Slovene students. *PloS one*, 13(8)
- Καρασαλίδης, Θ. & Εμβαλωτής, Α. (2018). Πλαγιαρισμός στις μεταπτυχιακές εργασίες των φοιτητών/τριών: Διερευνώντας το φαινόμενο. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*. 4. 4.
- Kirkendall, K. (1998). Teaching the online catalogue users. *Library Review*, 19(4), 27-28
- Klein, D. (2011). Why learners choose plagiarism: A review of literature. *Interdisciplinary Journal of e-learning and learning objects*, 7(1), 97-110
- Kokkinaki, A. (2013). Plagiarism policies in the Hellenic Republic (Greece). Διαθέσιμο στο: [http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-12%20GR%20EX%20IPPHEAE+UNIC+Survey+HellenicNarrative%20v.6%20\(final\).pdf](http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-12%20GR%20EX%20IPPHEAE+UNIC+Survey+HellenicNarrative%20v.6%20(final).pdf) [25/10/2020]
- Kokkinos Dionysis & Koulouris, Alexandros. (2019). Plagiarism: initial research findings in undergraduate students. *Journal of Information Management*, 4(1), 18 – 23
- Larkin, C. & Mintu-Wimsatt, A. (2015). Undergraduate Online Business Students' Views on Plagiarism. *Journal of Modern Education Review*, 5, 437-444. Έννοια
- Marjanovic, M., Tomasevic, V. & Zivkovic, (2015). Anti-plagiarism software: usage, effectiveness and issues. In *International Scientific Conference of IT and Business-Related Research-SINTEZA* (pp. 119-122). Singidunum University

- Μαρκαντωνάκη, Σοφία. (2020). Η λογοκλοπή στις γραπτές εργασίες στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Διαθέσιμο στο: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/2313> [20/10/2020]
- Mathers N, Fox N. and Hunn A. (2007) Surveys and Questionnaires. The NIHR RDS for the East Midlands / Yorkshire & the Humber
- Maurer, H., Kappe, F., & Zaka, B. (2006). Plagiarism - A Survey. Journal of Universal Computer Science. 12. 1050-1084
- McCabe, D. L., Trevino, L. K., & Butterfield, K. D. (2001). Cheating in academic institutions: A decade of research. Ethics & Behavior, 11(3), 219-232
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002) Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. 2η εκδ. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
- Myers, C. S. (2018). Plagiarism and copyright: Best practices for classroom education. College & Undergraduate Libraries, 25(1), 91-99
- Nayak, Mudavath & K A, Narayan. (2019). Strengths and Weakness of Online Surveys. 24. 31-38
- Nicholas, D. (1998). Hacking the net. Ανάκτηση 9 22, 1998, από Ariadne: <http://www.ariadne.ac.uk/issue/16/cover/> [22/12/2020]
- Nimasari, E. P., Gestanti, R. A., & Mufanti, R. (2019). What university-students believe about plagiarism. People: International Journal of Social Sciences, 4(3), 1912-1925
- Παπαγεωργίου, Γ. Ποσοτική έρευνα. Διαθέσιμο στο: http://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wp-content/uploads/2014/10/Microsoft-Word-Papageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf [15/11/2020]
- Παπαγεωργίου, Ι. (2015). Θεωρία Δειγματολήψιας. ΣΕΑΒ. Διαθέσιμο στο: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/1296> [20/11/2020]
- Prasanth, S., Rajshree, R., & Saravana Balaji, B., (2013). A Survey on Plagiarism Detection. International Journal of Computer Applications. 86
- Pupovac, V., Bilic-Zulle, L., & Petroveck, M. (2008). On academic plagiarism in Europe. An analytical approach based on four studies. Digithum, 10, 13-19
- Roka, Y. B. (2017). Plagiarism: Types, Causes and How to Avoid This Worldwide Problem. Nepal Journal of Neuroscience, 14(3), 2-6

- Sengupta, S. (2015) Copyright infringement & plagiarism: are they really two sides of a coin?. in challenges in 21st century librarianship., 9th-10th / January 2015. principal, C.T.Bora college, Shirur, Dist.pune: Maharashtra
- Sentleng, M. P., & King, L. (2012). Plagiarism among undergraduate students in the faculty of applied science at a South African higher education institution. South African Journal of Libraries and information science, 78(1), 57-67
- Sharma, B. K. (2010). Plagiarism among university students: intentional or accidental?. Journal of NELTA, 12(1), 134-141
- Sutherland – Smith, W. (2008). Plagiarism, the Internet and student learning Βιβλίο, Routledge: New York, London
- Σιδερά-Σιδέρη, Ι. (2004). Έλληνες φοιτητές, λογοκλοπή και συμπαιγνία: Greek students' perception of plagiarism and collusion. Στο 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Επεκτείνοντας τα όρια...Πρακτικά. Γρηγοριάδου, Σοφία (επιμ.) Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Σερρών: Σέρρες
- Sutherland-Smith, W. (2011). Crime and punishment: An analysis of university plagiarism policies. Semiotica, 2011(187), 127-139
- Tennant, P., Rowell, G., & Duggan, F. (2007). Academic misconduct benchmarking research project: part I The range and spread of penalties available for student plagiarism among UK higher education institutions. Available at: <https://www.plagiarism.org/paper/academic-misconduct-benchmarking-research-project-part-1> [15/11/2020]
- Tennant, P., & Duggan, F. (2008). Academic Misconduct Benchmarking Research Project: Part II. Available at: <https://www.plagiarism.org/paper/academic-misconduct-benchmarking-research-project-part-2> [15/11/2020]
- Τσάφου, Σ. (2003). Σημειώσεις στο μάθημα «Ποσοτικές μέθοδοι έρευνας στις βιβλιοθήκες και ανάλυση πληροφοριακών συστημάτων. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας: Αιγάλεω
- Tshepo B., (2010): 2. Turning to Turnitin to Fight Plagiarism among University Students. Journal of Educational Technology & Society, 13(2), 1-12.
- Τσιώλης, Γ. (2013). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί 'ριζικής ασυμβατότητας' στο συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.) Δυνατότητες και

όρια της μείξης των μεθοδολογιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα. Ίων.
2013. Σελ. 271-292

- **Διαδικτυακές πηγές**

Νόμος 2121/1993 <https://www.e-nomothesia.gr/kat-pneumatike-idioktesia/n-2121-1993.html> [20/10/2020]

<https://www.britannica.com/topic/plagiarism> [18/2/2021]

<https://creativecommons.org/licenses/?lang=el> [15/11/2020]

<https://ecec.uniwa.gr/wp-content/uploads/sites/78/2019/02/%CE%A0%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%A3%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%CF%82.pdf>

[15/11/2020]

<https://www.esos.gr/arthra/68551/yf-paideias-den-yparhei-episimi-kataggelia-gia-logoklopi-sto-thema-ekthesis-ton> [18/2/2021]

<https://www.foititikanea.gr/%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%B1/20037-%CE%BF-%CF%85%CF%86%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%AE%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B1-> [25/2/2021]

<https://handbook.fas.harvard.edu/book/academic-integrity> [18/2/2021]

<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c0d5184d-7550-4265-8e0b-078e1bc7375a/11313186.pdf> [18/2/2021]

<https://www.kathimerini.gr/society/941744/systima-kata-antigrafon-se-aei/> [10/1/2021]

<https://www.kathimerini.gr/world/27610/enochi-gia-logoklopi-i-ypoyrghos-paideias-tis-germanias/> [10/1/2021]

https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/395001/p.d.-160-2008

[20/10/2020]

https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/plagiarism_0.pdf [25/2/2021]

http://lib.ntua.gr/?page_id=118 [25/2/2021]

http://lib.ntua.gr/?page_id=1462 [25/2/2021]

http://lib.ntua.gr/?page_id=128 [25/2/2021]

<http://library.ucy.ac.cy/el/services/literature-support/plagiarism> [25/2/2021]

<http://library.ucy.ac.cy/per-page->

files/services/references/plagiarism/plagiarism_02032018t.pdf [25/2/2021]

<http://www.lib.uoa.gr/nc/mathaino-pos/arthro/article/logoklopi.html> [25/2/2021]

<http://www.lib.uoa.gr/ypiresies/apotropi-logoklopis-turnitin.html> [25/2/2021]

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarizing> [20/10/2020]

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/7701798.stm

https://www.ouc.ac.cy/images/%CE%95%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF_%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CE%A3%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD19112018_1.pdf [15/11/2020]

<https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/> [15/11/2020]

<https://qa.auth.gr/documents/regulations/4.3.%20%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%20%CE%95%CE%9B%CE%9A%CE%95.pdf>

[25/2/2021]

<https://www.turnitin.com/about> [15/11/2020]

<https://www.uniwa.gr/turnitin/> [25/2/2021]

https://wiki.creativecommons.org/wiki/CC0_FAQ#Does_CC0_require_others_who_use_my_work_to_give_me_attribution.3F [15/11/2020]

Παράρτημα 1 – Ερωτηματολόγιο έρευνας

Βάλτε εδώ ότι λειτουργεί ως ενισχυτικό ή αποδεικτικό στοιχείο της εργασίας, π.χ. τα ερευνητικά εργαλεία όπως το σχέδιο του ερωτηματολογίου ή της συνέντευξης, κ.λπ.

Ενότητα 1: Δημογραφικά Στοιχεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

1. Φύλο *

Γυναίκα

Άνδρας

2. Έτος σπουδών *

1ο

2ο

3ο

4ο

5ο +

3. Πανεπιστημιακό ίδρυμα φοίτησης *

Ενότητα 2: Ορισμός και απόψεις για τη λογοκλοπή

Περιγραφή (προαιρετικό)

5. Γνωρίζετε τον όρο λογοκλοπή; *

Ναι

Όχι

6. Έχετε εκπαιδευτεί στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής και τις πρακτικές αποφυγής της λογοκλοπής; *

Ναι

Όχι

7. Πόσο αισθάνεσθε σίγουρος/η για την ικανότητα σας στη δημιουργία αναφορών και βιβλιογραφικών παραπομπών; *

1=καθόλου, 2=λίγο, 3=αρκετά, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

8. Τι σας δυσκολεύει στον ακαδημαϊκό τρόπο γραφής; *

- Ανάκτηση ποιοτικών πηγών
- Βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές
- Παράφραση
- Κατανόηση των διαφορετικών βιβλιογραφικών προτύπων
- Άλλο...

9. Ποιος είναι ο βασικότερος λόγος σωστής και τυπικής βιβλιογραφικής αναφοράς και παραπομπής; *

- Για να αποφευχθεί η κατηγορία για λογοκλοπή
- Για να δείξουμε ότι έχουμε μελετήσει βιβλιογραφία
- Για να δοθεί credit στον άλλο συγγραφέα
- Για να ενισχυθεί η αξιοπιστία της εργασίας
- Άλλο...

10. Ποιος είναι από τους παρακάτω είναι ο σημαντικότερος λόγος για να χρησιμοποιήσετε αυτούσια ή να παραφράσετε τα λεγόμενα κάποιου τρίτου; *

- Για να υποστηρίξετε τις ιδέες σας
- Για να διατυπωθεί καλύτερα αυτό που εννοείτε
- Για να εξηγήσετε καλύτερα πολύπλοκες σκέψεις
- Άλλο...

11. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Αντικατάσταση κάποιων λέξεων σε μια πρόταση και να τη χρησιμοποιήσετε σαν δική σας
- Να προσθέσετε μια φράση τρίτου με χρήση εισαγωγικών και παράθεση των στοιχείων του συγγραφέα
- Να συνδυάσετε ιδέες από διάφορες πηγές χωρίς να τις αναφέρετε
- Να υποβάλλετε εργασία την οποία έχει γράψει άλλος έναντι αμοιβής
- Η υποβολή εργασίας που έχετε υποβάλει και σε άλλο μάθημα
- Παράφραση μέρους έργου τρίτου με αναφορά της πηγής

Ενότητα 3: Αιτίες Λογοκλοπής

Περιγραφή (προαιρετικό)

12. Απαντήστε στα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Πιστεύετε ότι έχετε υπ...	☐	☐	☐
Έχετε αντιγράψει ή παρ...	☐	☐	☐
Έχει υποπέσει στην αντί...	☐	☐	☐

13. Τι πιστεύετε ότι οδηγεί τους φοιτητές στη λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Ελλειψη χρόνου
- Αδυναμία παράφρασης
- Αδυναμία κατανόησης τρόπου παραπομπής και αναφοράς
- Άγνοια ακαδημαϊκού τρόπου συγγραφής
- Ευκολία αντιγραφής από το διαδίκτυο
- Ασαφή ζητούμενα και υψηλές απαιτήσεις των εργασιών
- Απουσία ελέγχου
- Οι συνέπειες δεν είναι κατανοητές
- Συνήθεια / εύκολη λύση
- Άλλο...

14. Ποιες από τις παρακάτω δικαιολογίες είναι αποδεκτές για καταφυγή στη λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Ελλειψη πρόθεσης / άγνοια του φοιτητή
- Ελλειψη εκπαίδευσης σχετικά με τη λογοκλοπή και τον τρόπο αποφυγής της
- Το κάνει η πλειοψηφία άρα είναι αποδεκτό
- Πίεση χρόνου / φόρτος εργασίας
- Δεν υπάρχει αποδεκτή δικαιολογία για τη λογοκλοπή
- Άλλο...

Ενότητα 4: Λογοκλοπή και τεχνολογικές εξελίξεις

Περιγραφή (προαιρετικό)

15. Συμφωνείτε με τα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Η χρήση πληροφοριών σ...	☐	☐	☐
Είναι πρακτικά αδύνατο...	☐	☐	☐
Είναι πολύ εύκολο να βρ...	☐	☐	☐
Η χρήση κειμένου που ε...	☐	☐	☐

16. Χρησιμοποιείτε το λογισμικό εντοπισμού λογοκλοπής που διαθέτει το πανεπιστήμιό σας; *

- Ναι
- Όχι

Ενότητα 5: Συνέπειες της λογοκλοπής

Περιγραφή (προαιρετικό)

17. Απαντήστε στα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι
Σε περίπτωση που κάποιος υποπ...	☐	☐
Γνωρίζετε αν υπάρχει σταθερή π...	☐	☐
Γνωρίζετε τις συνέπειες που πρ...	☐	☐

⋮

18. Ποιες κυρώσεις προβλέπονται για τον φοιτητή εάν υποπέσει σε λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Απλή επίπληξη
- Διόρθωση εργασίας
- Μηδενισμός εργασίας
- Μηδενισμός στο μάθημα και επανάληψη παρακολούθησής του
- Επανάληψη ακαδημαϊκού εξαμήνου / έτους
- Αποβολή
- Ανάκληση πτυχίου
- Νομικές συνέπειες
- Δε γνωρίζω τις κυρώσεις
- Δεν προβλέπονται κυρώσεις
- Άλλο...

19. Συμφωνείτε με τα παρακάτω: *

	Ναι	Όχι	Δε γνωρίζω
Η λογοκλοπή είναι αποδ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Με τη λογοκλοπή αδικώ...	☐	☐	☐
Η λογοκλοπή είναι ανέν...	☐	☐	☐

Ενότητα 6: Πρόληψη και προτάσεις για τη λογοκλοπή

Περιγραφή (προαιρετικό)

20. Τι από τα παρακάτω χρησιμοποιεί το πανεπιστήμιό σας για την ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με τη λογοκλοπή; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Υλικό στην ιστοσελίδα του
- Εκπαιδευτικό υλικό μαθημάτων
- Ενημερωτικούς οδηγούς
- Ειδικό εργαστήριο / μάθημα / σεμινάριο
- Δεν υπάρχει υλικό ενημέρωσης σχετικά με τη λογοκλοπή
- Άλλο...

21. Θα συμμετείχατε σε δραστηριότητες ενημέρωσης και εκπαίδευσης ακαδημαϊκής γραφής, εάν τις διοργάνωνε το πανεπιστήμιο; *

- Ναι
- Όχι

22. Τι προτείνετε για τον περιορισμό κρουσμάτων λογοκλοπής; (επιλέξτε όσα ταιριάζουν) *

- Παροχή πληροφοριακού υλικού από την ιστοσελίδα της σχολής σχετικά με τον ακαδημαϊκό τρόπο συγγ...
- Διοργάνωση εργασιών, δράσεων, σεμιναρίων ενημέρωσης και εκπαίδευσης γύρω από τη λογοκλοπή...
- Κατάρτιση και γνωστοποίηση Κώδικα Δεοντολογίας στο πανεπιστήμιο φοίτησής σας
- Υποστήριξη από τους καθηγητές (ορισμός περιορισμένης βιβλιογραφίας στις εργασίες, ενθάρρυνση κρ...
- Κατάρτιση σαφούς πολιτικής αντιμετώπισης και κυρώσεων που προβλέπονται για κάθε περίπτωση λογ...
- Χρήση λογισμικού εντοπισμού λογοκλοπής από τους φοιτητές πριν την κατάθεση των εργασιών
- Άλλο...

